

Anul VI, nr. 7/2008

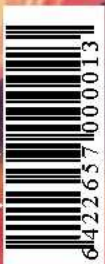
audit FINANCIAR

7/2008

- **Reputația profesională, bunul cel mai de preț al auditorului financiar**
- **Auditarea situațiilor financiare - o abordare bazată pe risc**

- **Studiu privind implementarea și organizarea auditului intern în România**
- **Probele de audit - argument forte în finalizarea concluziilor privind opinia de audit**
- **Conferința internațională - „Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență“**
- **Atelierul I - Pregătirea profesională continuă a auditorilor**

Pret: 12,50 lei

6422265710000131

Contents

Cercetări în audit și raportări financiare

Drd. Cristina BOTA AVRAM

- Studiu privind implementarea și organizarea auditului intern în România** 3
- *A Survey Regarding the Implementation and Organization of the Internal Audit in Romania*

Liviu MIHĂILEANU

- Impactul legii Sarbanes-Oxley asupra societăților comerciale din România** 12
- *The impact of Sarbanes-Oxley Act on the Romanian companies*

Auditul și raportările financiare, între teorie și practică

Dr.ec. Alexandru RUSOVICI & dr.ec. Gheorghe RUSU

- Reputația profesională, bunul cel mai de preț al auditorului financiar** 19
- *Professional Reputation, the Most Precious Asset of a Financial Auditor*

Prof.univ.dr. Ana MORARIU & asist.univ.drd. Flavia STOIAN

- Probele de audit - argument forte în finalizarea concluziilor privind opinia de audit** 26
- *Audit Evidence - Top Argument for Final Audit Opinion*

Brian PINE

- Auditarea situațiilor financiare - o abordare bazată pe risc** 32
- *A Risk Based Approach to Auditing Financial Statements*

Drd. Emilia IORDACHE & drd. Monica JULEAN

- Recunoașterea și evaluarea generală a elementelor de imobilizări corporale** 36
- *Recognition and General Valuation of Intangible Assets*

Prof.univ.dr. Marioara AVRAM & prof.univ.dr. Veronel AVRAM

- Considerații privind efectuarea auditului la întreprinderile mici** ... 41
- *Considerations Regarding the Audit of Small Enterprises*

Conferința internațională „Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență”: Comunicări

Atelierul I - Pregătirea profesională continuă a auditorilor 46

Workshop I - The Auditors Continuous Professional Development

- **Ronnie SMITH** - director ATC International
- **Prof.univ.dr. Ali EDEN** - ASE București, vicepreședinte al Camerei Auditorilor Financiar din România
- **Adriana DUȚESCU**, director Bucharest School of Management
- **Prof.univ.dr. Pavel NĂSTASE**, prorector ASE București, membru al Consiliului CAFR,
- **Gheorghe LAMBRU**, auditor financiar, membru al CAFR

Revistă recunoscută de CNCSIS, categoria B+
Editor: *Camera Auditorilor Financiarî din România*
Str. Sirenelor, nr.67-69, sector 5, București

Consiliul științific

Acad. Constantin IONETE

Acad. Iulian VĂCĂREL

Prof. univ. Alain BURLAUD, director INTEC, Paris

Prof.univ.dr. Dumitru MATIȘ, auditor financiar, Cluj-Napoca

Prof.univ.dr. Ioan TALPOȘ, auditor financiar, Timișoara

Prof.univ.dr. Alexandru ȚUGUI, Iași

Prof.univ.dr. Ion IONAȘCU, auditor financiar, București

Prof.univ.dr. Veronel AVRAM, auditor financiar, Drobeta-Turnu Severin

Prof.univ.dr. Vasile RĂILEANU, auditor financiar, București

Prof.univ.dr. Constantin STAIKU, auditor financiar, Craiova

Prof.univ.dr. Tatiana DĂNESCU, auditor financiar, Tg.Mureș

Prof.univ.dr. Victoria STANCIU, auditor financiar, București

Dr. Alexandra LAZĂR, auditor financiar, București

Mircea BOZGA, ACCA, auditor financiar, București

Monica ȘTEFAN, ACCA, auditor financiar, București

Luminița CIOACĂ, ACCA, auditor financiar, București

Director editorial

Dr. Corneliu CÂRLAN

Director științific

Prof.univ.dr. Pavel NĂSTASE

Colectiv redacțional

Anca Iuliana BÎLBÎE, Adriana COȘA, Alexandra JORA, Cornelia STĂNESCU, Angela TUDOR

Secretar de redacție: *Mădălina PETRESCU*; Marketing - publicitate: *Stancu LICĂ*

Prezentare grafică și tehnoredactare: *Nicolae LOGIN*

Consiliul științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

Telefon: (021) 410.74.43 interior 120; Fax: (021) 410.03.48; E-mail: revista@cafr.ro; http: revista.cafr.ro

Tipar : Universal Color S.A., str.Victoriei, bl.A2-A3, Pitești, tel.: +40 (248) 215788

ISSN 1583 - 5812

Studiu privind implementarea și organizarea auditului intern în România

Drd. *Cristina BOTA AVRAM*,
Universitatea Babeș-Bolyai,
Cluj-Napoca
Facultatea de Științe Economice
și Gestiunea Afacerilor

Cuvinte cheie:
audit intern, metodologia de
audit intern, planificarea
auditului intern, riscul

Abstract

A Survey Regarding the Implementation and Organization of the Internal Audit in Romania

The necessity of the internal audit function begin to be more important in the context of the Romanian economical environment which became more and more competitive and dynamic. In this way, more and more organizations have began to face with a general and difficult problem consisting of finding some relevant solutions in order to get better performances.

The dynamic of the economic medium influences more and more the life of organizations, therefore the management is trying to find answers at the question: "How do I have to action in order to touch the organization's objectives?" In this context, the importance of internal audit function becomes more than obviously.

That's why we consider that it would be quite interesting to make a survey, consisted of some questionnaires addressed to a lot of internal auditors from Romania, public and private sectors. The results of this survey are quite interesting, that give us a global image regarding the implementation and organization of internal audit in Romania, allowing us to observe the main progresses, but also the problematic areas where we have to work more and more, in order to eliminate the significant troubles. So, we are going to present this survey, the results, the conclusions, and also the proposals of the internal auditors, in order to assure a progress for the internal audit function.

Key words: internal audit, methodology of internal audit, internal audit planning, risk

Factorii motivaționali ai cercetării

Dinamica schimbărilor care și-au pus impactul asupra organizațiilor a determinat o evoluție spectaculoasă a practicilor de audit intern, aspect remarcat și de specialiștii

europeni (Allegrini *et al.*, 2006), ceea ce face cu atât mai interesantă cercetarea acestora. Profesioniștii auditului intern trebuie să facă față unor provocări din ce în ce mai mari, managementul organizațiilor acordându-le tot mai multă încredere, consultându-se cu aceștia în

luarea deciziilor care pot influența viitorul organizației (Sawyer L.B., 1991).

Acest studiu asupra modului de implementare și de organizare al auditului intern în cadrul organizațiilor românești, cu punerea accentului pe aspectele de ordin metodologic ale auditului intern, a fost întreprins fără a avea pretenția, însă, că s-au epuizat toate problemele semnificative ale metodei, urmărindu-se atingerea următoarelor *obiective*:

- *Să se obțină o reflecție a modului în care este perceput la ora actuală auditul intern*, care, chiar dacă a cunoscut o evoluție foarte rapidă pe plan internațional, este o funcție încă destul de nouă. Implementarea acestei funcții și în mediul economic românesc nu a fost pe deplin agreată de la bun început, chiar dacă necesitatea ei devenea din ce în ce mai evidentă. Dificultatea majoră a fost generată de neînțelegerea clară a obiectivelor funcției de audit intern. *Astfel, un exemplu în acest sens este grava confuzie care s-a făcut mult timp, între auditul intern și controlul in-*

tern. Unul din obiectivele principale ale auditului intern este evaluarea eficienței și eficacității sistemului de control intern din cadrul organizației. Prin urmare, în nici un caz nu se poate pune semnul egalității între aceste două noțiuni

- Am dorit să identificăm *principalele dificultăți cu care se confruntă la acest moment* auditorii interni în realizarea muncii lor
- Considerăm că este interesant *să surprindem cum se percepe auditorul intern din perspectiva managerului organizației*, dacă am ajuns la acel moment de maturitate în evoluția funcției de audit intern în România, în care managementul să înțeleagă necesitatea auditorului intern și să privească munca sa ca pe un instrument de mare valoare, care contribuie la asigurarea unui plus de valoare organizației
- Un alt aspect urmărit a fost să vedem *care este atitudinea celor auditați vizavi de recomandările auditorului* făcute în urma misiunilor de audit, dacă acestea au fost apreciate ca niște soluții pertinente, precum și dacă au fost luate măsurile necesare pentru ca acestea să fie aplicate
- De asemenea, am dorit să identificăm care ar fi, din punctul de vedere al auditorilor interni practicieni, *modalitățile prin care organismele profesionale ale auditului din România i-ar putea sprijini* în realizarea muncii lor.

Prin realizarea acestui studiu, am încercat să obținem o viziune mai realistă asupra stadiului în care se află auditul intern în România, precum și să depistăm acele arii ale acestui complex domeniu în care ne confruntăm cu dificultăți cărora

trebuie să le acordăm o atenție deosebită pentru a putea să găsim soluțiile necesare în vederea remedierii lor.

Metodologia cercetării

Paul Miller, în lucrarea „*What is accounting research supposed to do?*” (Miller B.W.P., 1977), clasifică cercetarea științifică contabilă în trei categorii:

- *Cercetarea fundamentală (de bază)* constă în explorarea limitelor cunoașterii în domeniu, urmărindu-se stabilirea principiilor generale care să ofere explicații și care nu se conturează neapărat prin aplicare practică. O astfel de cercetare se circumscrie *teoriei contabile inductive*, care se bazează pe metode științifice și are drept scop descoperirea unor noi probleme sau dezvoltarea unor noi abordări teoretice.
- *Cercetarea aplicată* are drept scop realizarea unui ghid care să ofere soluții practice la problemele identificate. Acest tip de cercetare se încadrează în sfera *teoriei contabile deductive*. Concret, acest lucru se poate realiza prin proiectarea aspectelor teoretice în realitatea practică a unei organizații, având drept obiectiv îmbunătățirea setului de instrumente avut la dispoziție.
- *Cercetarea utilizabilă* presupune o utilizare a primelor două tipuri de cercetare în practică, fără ca o astfel de cercetare să asigure progresul în domeniul respectiv.

Detaliind procesul de cercetare științifică, cercetarea întreprinsă la

nivelul acestei lucrări se încadrează în sfera *cercetării aplicate*, prin care dorim să testăm anumite aspecte metodologice și organizatorice ale funcției de audit intern în practica organizațiilor din România, pentru a putea, ulterior, desprinde anumite concluzii referitor la modul de implementare și organizare al auditului intern în România. Astfel, apelăm la *tehnica anchetării pe bază de chestionar*, prin intermediul căreia ne propunem să obținem o proiecție a principalelor aspecte metodologice și organizatorice ale funcției de audit intern în practica diferitelor organizații din România, încercând astfel să ne atingem obiectivele propuse în această cercetare științifică. Am procedat astfel la întocmirea unui *studiu empiric*, bazat pe un chestionar adresat auditorilor interni din România, care activează în diferite organizații, atât din sectorul public, cât și din sectorul privat.

Coroborat cu tehnica chestionariului, am utilizat sondajul, care se bazează pe utilizarea eșantionului ca instrument de cercetare. Eșantionul reprezintă o submulțime a populației statistice avute în vedere, astfel aleasă încât să reflecte principalele trăsături ale colectivității generale. Metoda aleasă pentru realizarea eșantionului a fost *eșantionarea multistadială* (Rotariu, T.& Iluț, P., 2006), care presupune selectarea populației pe grupuri, alegând dintre acestea un eșantion de grupuri, iar din fiecare grup am selectat, în funcție de un anumit pas de sondaj, un anumit număr de indivizi. După alcătuirea eșantionului, chestionarul le-a fost transmis prin intermediul poștei electronice respondenților selectați. Ulterior, s-a procedat la prelucrarea și analiza datelor, obținând informațiile necesare pentru a răspunde

obiectivelor stabilite pentru această cercetare științifică.

Această cercetare s-a realizat pe parcursul a două luni calendaristice, mai exact în perioada noiembrie-decembrie 2007. Ca modalitate de distribuire a chestionarului, a fost aleasă varianta distribuirii prin intermediul poștei electronice, deoarece varianta abordării directe este destul de dificilă, având în vedere că am urmărit să acoperim întregul teritoriu al României și să consultăm specialiști în auditul intern din cât mai multe județe.

Într-o primă etapă a cercetării, pentru selecția auditorilor care urmau să fie incluși în eșantion, s-a apelat la următoarele modalități concrete:

- **Construirea unei baze de date, ținând cont de criteriul grupării pe județe, cu auditorii financiari din România prin accesarea site-ului www.cafr.ro**, unde am avut acces la datele de contact ale acestora. Această variantă s-a dovedit a fi foarte utilă în selectarea auditorilor respondenți care urmau să facă parte din eșantion. Evident că nu putem pune un semn de egalitate între auditorii financiari și auditorii interni, însă argumentul forte care ne-a determinat să apelăm la această variantă a fost faptul că o pondere semnificativă din mulțimea auditorilor interni din România au și calitatea de auditor financiar. De asemenea, nu trebuie să ignorăm reglementarea prevăzută la art. 23 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.75/1999, republicată: „Responsabilii pentru organizarea activității de audit intern, coordonarea lucrărilor/angajamentelor și semnarea rapoartelor de audit intern trebuie să aibă cali-

tatea de auditor financiar”. Astfel, calitatea de membru al Camerei Auditorilor Financiari este absolut necesară pentru a putea ocupa funcția de responsabil în organizarea activității de audit intern în cadrul unei entități economice

- **Construirea unei baze de date pe același criteriu al grupării pe județe, cu organizațiile de audit și consultanță**, alegând dintre acestea un număr aleatoriu de organizații care să fie incluse în eșantionul ce urma să fie targetat. Am abordat această variantă pornind de la considerentul că externalizarea auditului intern este o soluție la care se apelează din ce în ce mai mult, mai ales de către organizațiile mici, îndeosebi din motive de reducere a costurilor financiare.

Populația statistică avută în vedere este cea a auditorilor interni din România, care se apreciază a fi în jurul a 10.000 de membri (Chișu V. A., 2007).

Într-o primă fază s-a grupat această populație pe județe, iar la nivelul fiecărui județ a fost selectat un număr de auditori, iar prin intermediul eșantionării sistematice au fost extrași auditorii care urmau să fie incluși în eșantion. Astfel, a rezultat un eșantion final, compus dintr-un număr de 778 de subiecți, iar pentru colectarea datelor de contact ale acestora a fost accesat site-ul www.cafr.ro.

Prezentarea datelor culese și analiza rezultatelor cercetării

Deși s-a urmărit să se țină cont de toate condițiile pentru asigurarea maximizării gradului de răspuns obținut, acesta a fost, totuși, destul de mic (*au răspuns chestionarului 38 de auditori din totalul de 778 de auditori incluși în eșantion, auditori care au participat la misiuni de audit intern*).

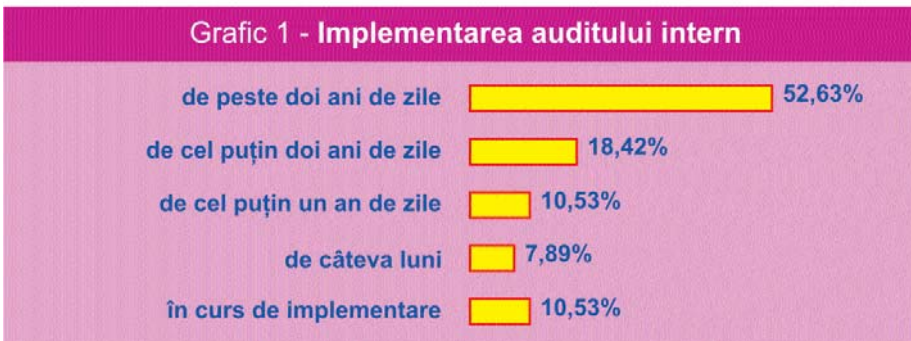
Pe lângă aceste 38 de răspunsuri valide, am mai primit 26 de răspunsuri personalizate ale acelor auditori financiari care nu au profesat ca auditori interni, comunicându-ni-se că sunt în imposibilitatea de completare a acestui chestionar, ca urmare a faptului că nu au participat la misiuni de audit intern. *Data fiind dificultatea selecției și a contactării doar a auditorilor care au participat la misiuni de audit intern, din totalul specialiștilor în audit, a trebuit să ne asumăm această eroare ca, din totalul celor 778 de auditori incluși în eșantion, doar o parte să fi profesat ca auditori interni*. Procentajul de răspunsuri obținut în cercetarea noastră este 4,9% (38 răspunsuri valide din 778). Vom prezenta câteva din întrebările cele mai semnificative și răspunsurile aferente.

Primul set de informații dorit a se obține prin intermediul acestui chestionar a fost să se vadă ca aplicabilitate, de cât timp este implementat auditul intern în cadrul organizațiilor românești. În acest sens a fost adresată întrebarea:

2. De cât timp este implementat auditul intern în cadrul organizației d-voastră?

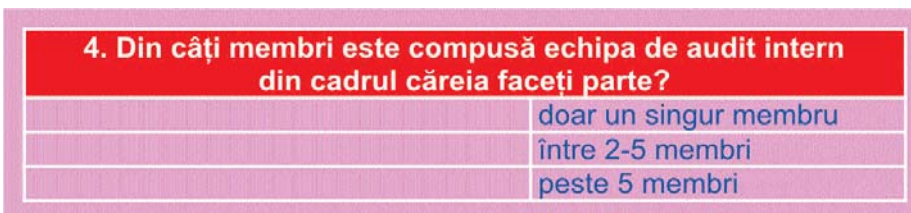
	în curs de implementare de câteva luni
	de cel puțin un an de zile
	de cel puțin doi ani de zile
	de peste doi ani de zile

Răspunsurile obținute la această întrebare pot fi reprezentate grafic astfel:

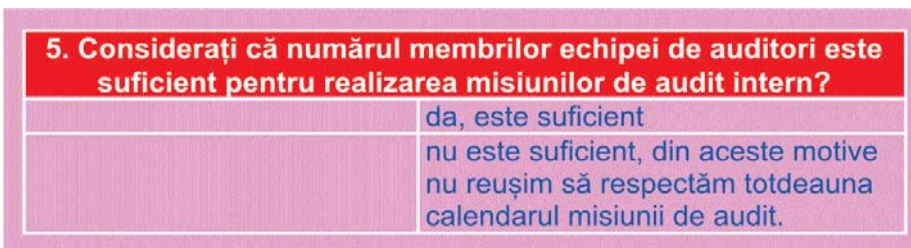

Informațiile obținute din analiza răspunsurilor la această întrebare ne dezvăluie faptul că auditul intern devine, treptat, un domeniu din ce în ce mai cunoscut pentru organizațiile românești, 52,63%

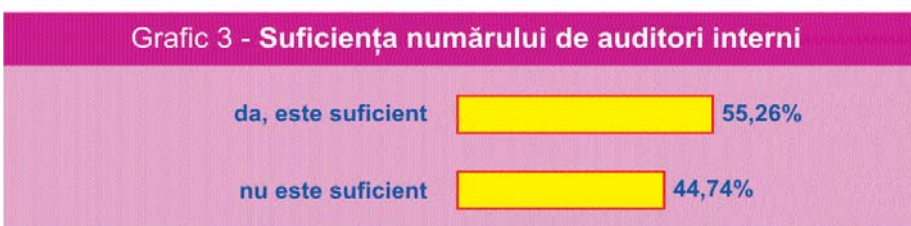
dintre organizațiile în cadrul cărora activează respondenții având implementat auditul intern de peste doi ani de zile și doar la 10,53% dintre acestea auditul intern este în curs de implementare.

S-au obținut următoarele răspunsuri:

Răspunsurile obținute au următoarea structură:

Data fiind complexitatea misiunilor de audit, este important să vedem ce capital uman este implicat în realizarea auditului intern, numărul de membri ai echipei de auditori reflectând importanța care îi este acordată acesteia de către management, bineînțeles, ținând cont și de mărimea organizației.

Analizând răspunsurile la aceste două întrebări, constatăm că în 52,63% dintre organizațiile din care fac parte auditorii interni, respondenți la acest chestionar, echipele de auditori sunt formate din 2 până la 5 membri, 26,32 % dintre organizații au doar un singur auditor, iar 21,05% au echipele de audit intern mai mari de 5 membri. Considerăm un aspect pozitiv faptul că, totuși, din totalul organizațiilor din care fac parte auditorii chestionați, doar 23,32% au un singur auditor.

Analiza ar putea fi aprofundată prin studierea criteriului de mărime al organizațiilor care au doar un singur auditor, să vedem ce corelații sunt între această mărime și stabilirea numărului de auditori din echipa de audit. Însă, de pe de altă parte, un procentaj destul de mare din totalul celor chestionați (44.74%) apreciază că numărul membrilor echipei de audit nu este suficient, afectându-i prin faptul că nu întotdeauna este respectat calendarul misiunilor de audit intern, cu influențe directe asupra eficienței misiunilor.

În etapa de pregătire a misiunii de audit intern, o procedură foarte importantă este aceea de identificare și analiză a riscurilor aferente activităților care urmează a fi auditate, oferindu-i posibilitatea auditorului să depisteze acele puncte slabe asupra cărora trebuie să insiste, având deficiențe, trecând

astfel mai repede peste punctele tari. Pentru obținerea informațiilor vizavi de identificarea, analiza și gestionarea riscului aferent activităților auditabile am adresat întrebarea 7.

Cu toate că importanța acestei etape de identificare a riscurilor nu ar trebui minimizată, în cadrul organizațiilor din care fac parte respondenții, *identificarea riscurilor aferente fiecărei activități auditabile* este implementată în proporția cea mai mare, de 34,21%, doar într-o oarecare măsură, 28,95% aplicând-o totuși într-o mare măsură. *Analiza și gestionarea riscurilor la nivelul fiecărei activități auditabile* își păstrează în general aceleași proporții, 39,47% dintre organizații implementând analiza riscurilor doar într-o oarecare măsură. *Întocmirea planului de audit* pe baza acestei identificări și analize a riscurilor se realizează, de asemenea, într-o oarecare măsură, într-o proporție de 34,21%.

Un alt aspect important, pe care am dorit să-l aflăm de la cei chestionați, se referă la gama de dificultăți cu care s-au confruntat aceștia în realizarea misiunilor de audit la care au participat. Astfel, am adresat întrebarea 8.

Ponderile cele mai semnificative în totalul dificultăților cu care se confruntă auditorii interni în realizarea misiunilor de audit intern sunt date de *mentalitatea celor auditați*, în proporție de 37,10%, iar *specificul complex al anumitor domenii de auditat* generează dificultăți în proporție de 22,58%.

Trebuie să remarcăm o pondere destul de semnificativă (11,29%) a altor dificultăți cu care se confruntă auditorii, dintre care le menționăm pe cele mai importante:

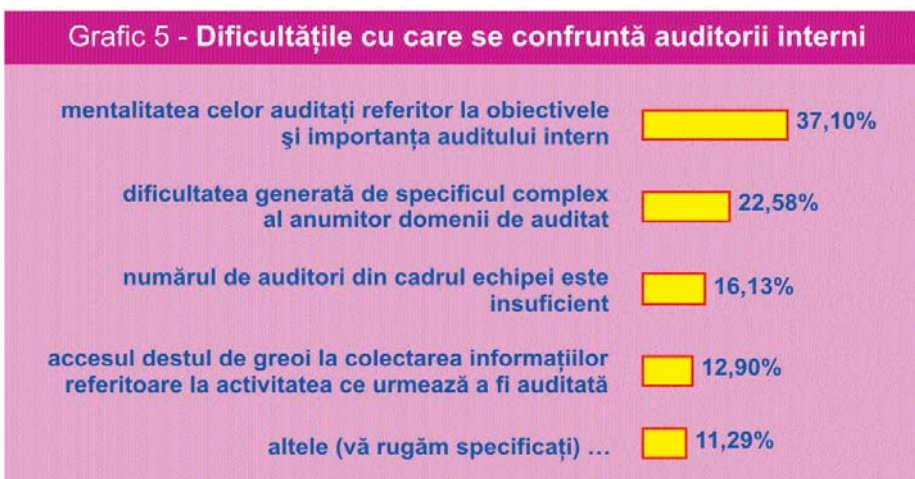
7. Vă rugăm să specificați în ce măsură: (Vă rugăm să folosiți semnificațiile următoare: (5)- într-o foarte mare măsură, (4)- într-o mare măsură, (3)- într-o oarecare măsură, (2)- într-o măsură mică, (1)- într-o măsură foarte mică.)					
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
a) este reglementată identificarea riscului aferent fiecărei activități auditabile din cadrul organizației?					
b) este reglementată analiza și gestionarea riscului la nivelul fiecărei activități auditabile?					
c) planul de audit intern este realizat pe baza acestei analize preliminare a riscului aferent fiecărei activități auditabile?					

Structura opțiunilor selectate de respondenți sunt prezentate în următoarea matrice a răspunsurilor:

Tabel 1 - Întocmirea planului de audit pe baza analizei preliminare a riscului					
Întocmirea planului de audit pe baza analizei preliminare a riscului	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
reglementarea identificării riscului aferent fiecărei activități auditabile	18,42%	28,95%	34,21%	10,53%	7,89%
reglementarea analizei și gestionării riscului la nivelul fiecărei activități auditabile	13,16%	23,68%	39,47%	15,79%	7,89%
întocmirea planului de audit intern pe baza acestei analize preliminare a riscului	23,68%	26,32%	34,21%	10,53%	5,26%

8. Cu ce dificultăți v-ați confruntat de-a lungul misiunilor de audit intern la care ați participat?	
accesul destul de greu la colectarea informațiilor privind activitatea ce urmează a fi auditată	
mentalitatea celor auditați referitor la obiectivele și importanța auditului intern.	
dificultatea generată de specificul complex al anumitor domenii de auditat.	
numărul de auditori din cadrul echipei este insuficient.	
altele (vă rugăm specificați)	

Răspunsurile obținute au următoarea structură:

- Confuzia, cu care ne mai confruntăm **încă**, între controlul intern și auditul intern
- Lipsa unor softuri adecvate pentru prelucrarea informațiilor
- Lipsa unui ghid orientativ destinat managementului pentru a înțelege mai bine auditul intern.

Pentru a afla care este percepția managementului organizației în care profesează auditorii interni chestionați s-a introdus întrebarea **9** în cadrul chestionarului.

Concluzionăm că *imaginea auditului intern în fața managementului* este destul de favorabilă, 31,58% dintre managerii organizațiilor apreciind auditul intern într-o foarte mare măsură, iar 42,11% într-o mare măsură. *Obiectivele auditului intern sunt înțelese de către management* în proporție de 36,84% într-o mare

măsură, iar 34,21 % într-o oarecare măsură. Constatăm, totuși, un procent destul de semnificativ (13,16%) care reflectă o înțelegere a acestor obiective într-o măsură mică, iar 5,26% cunosc obiectivele într-o măsură foarte mică. *Concluzionăm că organismele profesionale care coordonează activitatea de audit intern în România vor trebui să depună eforturi suplimentare în procesul de conștientizare a managementului organizațiilor din România, cu privire la importanța auditului intern și a contribuției acestuia la bunul mers al organizației. Astfel, managerul va înțelege că auditul intern este un instrument, cu ade-vărat valoros, ajutându-l să obțină un control mai bun asupra activităților desfășurate.*

Esența auditului intern este de a oferi recomandări, astfel încât pe viitor fenomenele negative depis-

tate să nu se mai repete. Prin intermediul recomandărilor, auditorul intern contribuie, astfel, la continua îmbunătățire a sistemului de control intern, ceea ce va ajuta la obținerea de către managementul organizației, a unui mai bun control asupra întregii activități.

Din acest motiv, am considerat important să vedem cum sunt percepute aceste recomandări ale auditorilor, de către cei auditați și am introdus întrebarea **11**.

Credibilitatea de care s-au bucurat recomandările în fața celor auditați a fost într-o mare măsură în proporție de 50%.

Recomandările rezultate în urma misiunilor de audit au fost apreciate ca niște soluții pertinente într-o mare măsură, în proporție de 36,84%, iar într-o oarecare măsură - în proporție de 34,21%. *Eficiența recomandărilor* este dată de măsurile luate pentru punerea în aplicare a acestora. Astfel, în 42,11% din totalul organizațiilor din care fac parte auditorii respondenți la chestionar s-au asigurat într-o mare măsură condițiile necesare pentru punerea în aplicare a recomandărilor. Deși proporția acestora nu este foarte mare, totuși este destul de îngrijorător faptul că sunt organizații în care este implementat auditul intern, dar recomandările sale sunt ignorate (2,63%) sau sunt puse în aplicare într-o măsură mică (7,89%).

Interesantă este și percepția auditorului intern asupra sa, dacă, din punctul lui de vedere, consideră că aportul său la bunul mers al organizației este substanțial. *În primul rând, trebuie să fie el convins, înainte de a-i convinge pe alții.*

În acest scop, a fost adresată întrebarea 13.

9. Cum apreciați percepția managementului organizației în care activați vizavi de auditul intern:

(Vă rugăm să folosiți semnificațiile următoare: (5)- într-o foarte mare măsură, (4)- într-o mare măsură, (3)- într-o oarecare măsură, (2)- într-o măsură mică, (1)- într-o măsură foarte mică.)

	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
a)auditul intern se bucură de credibilitate în fața managementului?					
b)obiectivele principale ale auditului intern sunt înțelese de către management?					
c)implementarea auditului intern este agreeată de management?					

Răspunsurile obținute au următoarea structură:

Tabel 2 - Percepția auditului intern de către management

Percepția auditului intern de către management	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Credibilitatea auditului intern în fața managementului	31,58%	42,11%	18,42%	7,89%	0,00%
Înțelegerea obiectivelor principale ale auditului intern de către management	10,53%	36,84%	34,21%	13,16%	5,26%
Agreearea implementării auditului intern de management	31,58%	31,58%	18,42%	13,16%	5,26%

11. Cum apreciați percepția celor auditați vizavi de recomandările pe care le-ați făcut în urma misiunilor de audit la care ați participat:

(Vă rugăm să folosiți semnificațiile următoare: (5)- într-o foarte mare măsură, (4)- într-o mare măsură, (3)- într-o oarecare măsură, (2)- într-o măsură mică, (1)- într-o măsură foarte mică.)

	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
a) recomandările s-au bucurat de credibilitate în fața celor auditați.					
b) au fost apreciate ca niște soluții pertinente.					
c) au fost luate măsurile necesare pentru ca recomandările să fie puse în aplicare.					

Tabel 3 - Percepția recomandărilor de către cei auditați

Percepția recomandărilor de către cei auditați	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Credibilitatea recomandărilor în fața celor auditați	28,95%	50,00%	13,16%	7,89%	0,00%
Aprecierea recomandărilor ca niște soluții pertinente	21,05%	36,84%	34,21%	5,26%	2,63%
Luarea măsurilor necesare pentru aplicarea recomandărilor auditorului	26,32%	42,11%	21,05%	7,89%	2,63%

13. Considerați că prin misiunile de audit pe care le desfășurați reușiți să contribuiți la adăugarea unui plus de valoare, organizației în cadrul căreia profesati?

(Vă rugăm să folosiți semnificațiile următoare: (5)- într-o foarte mare măsură, (4)- într-o mare măsură, (3)- într-o oarecare măsură, (2)- într-o măsură mică, (1)- într-o măsură foarte mică.)

	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
a) îi dă organizației o asigurare privind gradul de control deținut asupra operațiunilor.					
b) o îndrumă pentru îmbunătățirea operațiunilor.					
c) prin intermediul auditului intern organizația este ajutată să-și îndeplinească obiectivele.					
d) contribuie la creșterea eficacității și eficienței sistemului de control intern din cadrul organizației.					

Tabel 4 - Valoarea adăugată generată de auditorul intern

Valoarea adăugată generată de auditorul intern	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Asigurarea privind gradul de control deținut asupra operațiunilor	23,68%	47,37%	28,95%	0,00%	0,00%
Îndrumare pentru îmbunătățirea operațiunilor.	31,58%	39,47%	26,32%	2,63%	0,00%
Contribuția la îndeplinirea obiectivelor organizației	28,95%	36,84%	23,68%	7,89%	2,63%
Contribuția la creșterea eficacității și eficienței sistemului de control intern din cadrul organizației.	36,84%	42,11%	13,16%	5,26%	2,63%

Din totalul auditorilor chestionați, 23,68% apreciază că le oferă organizației o asigurare privind gradul de control deținut asupra operațiunilor, într-o foarte mare măsură, iar 47,37% apreciază că oferă această asigurare într-o măsură mare. Un aspect foarte pozitiv este faptul că nici unul dintre cei auditați nu a negat rolul pe care îl are în creșterea gradului de control al managementului asupra operațiunilor desfășurate, cei mai neîncredători apreciind, totuși, că oferă această asigurare într-o oarecare măsură. Contribuția auditului intern la creșterea eficienței și eficacității sistemului de control intern este apreciată de către auditori interni chestionați ca fiind foarte mare (36,84%). Auditorul intern trebuie să urmărească, cu o deosebită atenție, îndeplinirea obiectivelor acestei funcții, altfel ea nu-și mai justifică existența.

Ultima categorie de informații care s-a dorit să se obțină de la cei chestionați a fost cea referitoare la măsurile care s-ar putea lua de către organisme profesionale, pentru a-i sprijini pe aceștia în realizarea activității de audit intern. Pentru acesta a fost formulată întrebarea 14 a chestionarului.

În viziunea auditorilor interni respondenți, emiterea unor ghiduri metodologice practice și pentru organizațiile din sectorul privat a fost apreciată ca fiind foarte utilă activităților lor, 57,89% acordându-i o importanță foarte mare, iar 21,05% apreciind că astfel de ghiduri i-ar ajuta într-o mare măsură. De asemenea, implicarea activă a organismelor profesionale în organizarea de cursuri pe diverse teme privind auditul intern este apreciată de către respondenți ca fiind foarte importantă (39,47%), iar 18,42% dintre aceștia apreciază ca fiind destul de moderată contribuția eventualelor cursuri orga-

14. Cum considerați că v-ar putea sprijini mai eficient organismele profesionale care coordonează activitatea de audit intern din România?					
(Vă rugăm să folosiți semnificațiile următoare: (5)- foarte important, (4)- important, (3)- oarecum important, (2)- puțin important, (1)- deloc important).					
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
a) implicarea activă a acestora în organizarea de cursuri pe diverse teme privind auditul intern.					
b) organizarea de conferințe și simpozioane pentru auditorii interni					
c) emiterea unor ghiduri metodologice practice și pentru organizațiile din sectorul privat					

Tabel 5 - Contribuția organismelor profesionale la progresul auditului intern

Contribuția organismelor profesionale la progresul auditului intern	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Implicarea activă a acestora în organizarea de cursuri pe diverse teme privind auditul intern.	39,47%	31,58%	18,42%	5,26%	5,26%
Organizarea de conferințe și simpozioane pentru auditorii interni	31,58%	26,32%	21,05%	13,16%	7,89%
Emiterea unor ghiduri metodologice practice și pentru organizațiile din sectorul privat	57,89%	21,05%	7,89%	10,53%	2,63%

nizate de organismele profesionale la realizarea activității lor. *Organizarea de conferințe și simpozioane*, prilej de întâlnire pentru auditorii interni practicieni, cu ocazia cărora, aceștia și-ar împărtăși din experiențele lor practice, căutând soluții la problemele cu care se confruntă în practica de zi cu zi, este apreciată de cei chestionați ca fiind foarte importantă în proporție de 31,58% dintre respondenți.

Limitele studiului și sugestii pentru cercetările viitoare

Procentajul de răspunsuri obținut în cercetare este 4,9% (38 răspunsuri valide din 778). S-a acceptat acest grad mic de răspuns, ca urmare a posibilităților destul de reduse de efectuare a unui astfel de

studiu. Aceste dificultăți sunt date de nouitatea profesiei (are doar câțiva ani de când există cu adevărat în România), de accesul destul de dificil în obținerea informațiilor de contactare a acestora, precum și de faptul că nu toți sunt dispuși să-și dezvăluie aspectele importante cu care se confruntă în practica de zi cu zi. Rezultatele obținute în urma acestei cercetări au fost influențate de mai mulți factori, dintre care menționăm:

- *Instituția sub egida căreia se desfășoară această cercetare.* Este important ca aceste chestionare să fie realizate sub numele unei instituții de prestigiu, cum ar fi o instituție de învățământ superior, cu o reputație foarte bună sau un organism profesional cu o autoritate recunoscută în acest domeniu;

- *Lungimea chestionarului.* Aceasta trebuie să fie medie. Prin urmare, s-a limitat numărul de întrebări, din dorința de a nu reține prea mult respondenții și astfel să fie determinați să renunțe. Din acest motiv, nu s-a reușit să se abordeze toate aspectele metodologice, ci doar pe cele mai semnificative, reținând atenția și alte aspecte care urmează să fie abordate în cadrul cercetărilor viitoare;

- *Motivarea respondenților pentru a colabora prin completarea chestionarului.* În acest caz, motivația lor a fost determinată de *încrederea respondenților în utilitatea și relevanța proiectului, caracterul științific al cercetării și dorința de a contribui la progresul temei cercetate;*

- *Modalitatea de completare a chestionarului.* Am încercat să abordăm o modalitate cât mai ușoară de completare a acestui chestionar și de returnat. Prin transmiterea electronică a acestuia, am beneficiat de rapiditate în citire, completare și transmitere.

Din cauza numărului destul de mic de răspunsuri, concluziile obținute nu pot fi extrapolate la nivelul întregii populații vizate și, astfel, nu pot fi generalizate. Însă utilitatea acestui studiu este dată de faptul că s-a reușit să se realizeze o primă imagine de ansamblu asupra modului în care este perceput, la acest moment, auditul intern în România, precum și care este abordarea principalelor aspecte metodologice și organizatorice ale acestuia. În plus, a dat ocazia să se depisteze acele tematici ale auditului intern asupra cărora trebuie să ne îndreptăm mai mult atenția, având în vedere sugestiile primite de la unii dintre respondenți. Se cuvine să facem câteva sugestii pentru viitoarele cercetări care se vor întreprinde pe această temă:

- *considerăm că o astfel de cercetare ar avea un succes mult mai mare dacă ea ar fi realizată sub egida unei instituții cu o bună reputație în cercetare*
- *de asemenea, sugerăm constituirea unor grupuri de lucru care cercetează același domeniu, pentru a reuși o acoperire mai amplă a tematicii studiate și pentru a obține rezultate cu un grad mult mai ridicat de utilitate.*

Concluzii și perspective generale ale cercetării

Efectuarea acestui studiu a permis obținerea unor informații prețioase asupra modului de organizare a auditului intern în organizațiile românești și a oferit perspective asupra abordărilor pe care ar trebui să le facem în următoarele cercetări pe care le vom întreprinde pe aceasta tematică. Ne-am bucurat de faptul că anumiți respondenți ne-au transmis, pe lângă răspunsurile la chestionarul solicitat, și sugestiile și problemele cărora ar trebui să le acordăm o atenție mai mare pentru a asigura un real progres al auditului intern în România.

Le vom menționa pe cele mai semnificative:

- Acordarea unei mai mari importanțe comitetelor de audit, pentru a crea un cadru necesar unei comunicări eficiente între auditori, auditați și management;
- Crearea unui intranet cu acces restricționat pe care să fie postate cazuri, spețe, precum și moduri de abordare a diverselor probleme practice;
- Investirea de resurse în cercetarea și implementarea unor softuri specializate de colectare și

prelucrare a informațiilor, utilizate ca documentație în munca de audit;

- Dezvoltarea unor sisteme de management al riscului în cadrul organizațiilor, iar ulterior dezvoltarea unor metode de auditare a acestuia;
- Crearea condițiilor necesare pentru asigurarea independenței auditorului intern, prin revizuirea poziției acestuia în organigrama organizației în sensul subordonării auditorului intern unui nivel ierarhic din organizație (de regulă, nivelul ierarhic cel mai înalt din cadrul organizației), care să permită activității de audit intern să-și îndeplinească rolul său;
- Obligativitatea atestării auditorilor interni, contribuind astfel la creșterea calității muncii și pregătirii lor profesionale;
- Neîngrădirea acestora de a desfășura activități de audit în afara organizației, dacă nu există conflict de interese, acest lucru contribuind la perfecționarea pregătirii lor profesionale;
- Elaborarea unor ghiduri metodologice destinate managementului pe tema auditului intern.

În urma cercetării realizate se desprind câteva *perspective ale cercetării*, care apreciem că ar putea constitui centre de interes în jurul cărora să graviteze eventuale viitoare investigații întreprinse pe această temă atât de incitantă – *auditul intern*.

- Considerăm că ar fi interesantă o aprofundare a modalităților relevante de evaluare și cuantificare a proceselor de audit la care auditorul intern apelează în munca sa de audit;
- Altă provocare ar putea fi găsirea unei modalități de evaluare a plusvalorii create de această funcție a auditului intern prin intermediul auditorului intern;
- Apreciem că pentru realizarea unor viitoare cercetări ar fi necesară o abordare diferențiată pe cele două tipuri de organizații: publice și private, dat fiind faptul că în cadrul organizațiilor private există o necesitate obiectiv-funcțională a auditului, pe când la cele din sectorul public nevoia a fost recunoscută prin reglementarea acesteia prin intermediul legislației auditului public intern.

Bibliografie selectivă

- Allegrini, M., D'Onza G., Paape, L., Melville, R., Sarens, G. (2006), *The European literature review on internal auditing*, Managerial Auditing Journal, vol.21:845-853, available on-line at www.scopus.com
- Chișu V. A. (2007), *Auditorul intern are o mie de ochi, dar îi lipsește inima*, Revista Capital, accesibil on-line pe site-ul www.capital.ro
- Miller B.W. P. (1977), *What is accounting research supposed to do?*, revista Management Accounting, vol.59, nr.6
- Rotariu T., Iluț P.(2006), *Ancheta sociologică și sondajul de opinie: teorie și practică*, Ediția a 2-a, Editura Polirom, Iași
- Sawyer L.B. (1991), *Internal auditing: practice and professionalism*, The Internal Auditor Magazine, available on-line at www.findarticles.com

Liviu MIHĂILEANU,
consultant,
PricewaterhouseCoopers
Audit SRL

Impactul legii Sarbanes-Oxley asupra companiilor românești

Abstract

The impact of Sarbanes-Oxley Act on the Romanian companies

The Sarbanes-Oxley Act of 2002 ("SOX" or "the Act") is legislation enacted in response to Enron and WorldCom financial scandals to protect shareholders from accounting errors and fraudulent practices in the enterprise. The regulations have been established by the Securities and Exchange Commission ("SEC") after two years of analyzing the opinions of all stakeholders. The author evaluates the benefits of the Sarbanes-Oxley Act for shareholders by studying the lobbying behaviour of investors and corporate insiders to affect the final implemented rules under the Act.

Regulatory pressures have overshadowed the risk management function for the past few years with a high impact on Romanian companies as well. SOX compliance brings competitive benefits such as improved ability to prevent, quickly detect, correct, and escalate critical risk issues, reduced cost of risk management by improved sharing of risk information and integration of existing risk management functions and the ability to provide an assurance to the board and other stakeholders that the full range of risks is understood and managed.

SOX compliance not only refers to financial side of corporations, but also to the IT departments considering the corporations' electronic records and access rights. The lack of controls over spreadsheets has been a contributing factor in financial reporting errors at a number of companies. In this article, the author offers examples to highlight the importance of understanding how spreadsheets are used in a company's financial reporting process and evaluating the controls over spreadsheets as part of the company's overall Section 404 process.

Key words: Sarbanes-Oxley Act, risk management, internal controls, SAS 70, outsourcing, spreadsheets internal controls

Cuvinte cheie:

legea Sarbanes-Oxley, managementul riscului, controale interne, SAS 70, externalizare, controale interne pentru foile de calcul

Introducere

Prăbușirea companiei Enron în octombrie 2001, urmată de o serie de scandaluri financiare implicând companii precum Qwest Communications, Global Crossing, WorldCom, Adelphia sau Tyco (2002), a declanșat o serie de inițiative legislative în guvernul american în vederea protejării investitorilor. Inițiati-

vele s-au concretizat prin Legea Sarbanes-Oxley („SOX”), semnată de președintele George W. Bush în iulie 2002. Aplicarea reglementărilor sale a influențat substanțial managementul companiilor multinaționale listate la bursa de la New York și, implicit, al subsidiarelor din România ale acestora.

Sarbanes-Oxley stabilește principii cu privire la contabilitatea, auditul companiilor listate și responsabilitățile consiliilor de administrație. De asemenea, prin această lege se înființează o nouă agenție, cvasi-publică, numită Public Company Accounting Oversight Board („PCAOB”), responsabilă de supervizarea, inspectarea și sancționarea firmelor de contabilitate în rolul lor de auditori ai companiilor publice.

Neputând fi modificat decât printr-o altă lege a Congresului American, SOX se limitează la trasarea principiilor, lăsând autoritatea stabilirii reglementărilor propriu-zise asupra Securities and Exchange Commission („SEC”). SEC a început procesul de reglementare în august 2002 și a luat în considerare comentariile publice și părerile factorilor implicați până în iunie 2004, la definitivarea acestora. Intenția tuturor acestor reglementări, aceea de a crește încrederea investitorilor în companiile listate, a fost transpusă de SEC printr-un sistem riguros de control intern asupra raportărilor financiare, supravegherea sporită a firmelor de audit, precum și posibilitatea ca acționarii să contribuie la alegerea membrilor independenți din consiliul de administrație, influențând astfel decizii precum stabilirea salariilor directorilor executivi sau gradul de corelare a beneficiilor acestora cu profitul raportat.

Pentru a crește și mai mult nivelul de protecție a acționarilor, chiar și după delistarea companiilor de la bursă, acestea sunt obligate să se conformeze standardelor SOX atâta timp cât investitorii dețin acțiunile. În plus, cerințele SOX se aplică tuturor companiilor membre ale grupurilor listate la bursa de la New York. Spre exemplu, în România, printre companiile care au trebuit să implementeze reglementările SOX în ultimii patru ani se numără Romtelecom, Vodafone, Orange, Coca-Cola, ArcelorMittal, Bunge Romania, Autoliv Romania, Fiat, Delphi-Packard, Avon Cosmetics.

Metodologia cercetării

Articolul de față reprezintă sinteza unui studiu privind impactul Legii Sarbanes-Oxley asupra companiilor românești. Pentru studiul care face obiectul articolului au fost investigate baze de date provenind din raportările financiare și din investigațiile unor institute specializate din SUA, precum și propriile cercetări din activitatea concretă a auditării companiilor românești obligate să implementeze reglementările SOX, propunându-se modele de bune practici din care se pot inspira și alte entități din România.

Costurile reglementării

Încă de la început au existat, în mod previzibil, două puncte de vedere contradictorii cu privire la regle-

mentările SOX. Suporterii vedeau în SOX o soluție menită să asigure transparența și corectitudinea raportărilor financiare, precum și diminuarea considerabilă a fraudelor. Toate acestea în ciuda costurilor semnificative ale reglementării care, la finalul primului an de conformare (2005) au atins 6,1 miliarde dolari SUA, dintre care 28% au fost alocate cheltuielilor în tehnologie și alte 29% consultanței externe.

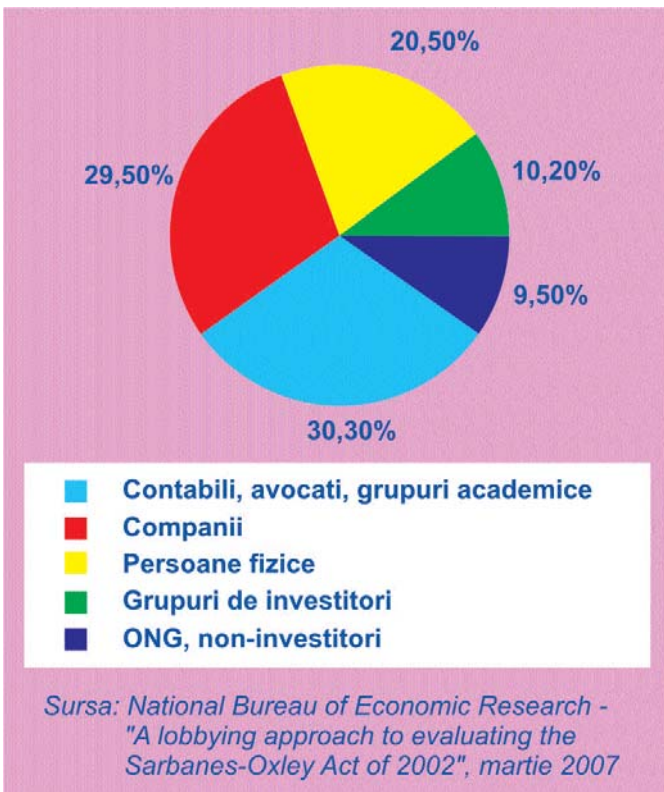
De cealaltă parte a baricadei s-au situat părerile conform cărora SOX creează un raport inechitabil între diminuarea valorii fraudelor și efortul financiar depus pentru obținerea acestui beneficiu. Mai mult, Alan Greenspan, fostul președinte al Federal Reserve (Banca Centrală a SUA), afirma recent în Financial Times că nici un model de risc nu poate acoperi într-o manieră adecvată complexitatea realității. La toate acestea se adaugă afirmațiile unui grup de lobby apropiat ministrului de finanțe al SUA, Henry Paulson, care, încă din 1996, declara pentru BBC News faptul că „SUA ar trebui să regândească reglementările referitoare la sectorul corporatist pentru a rămâne competitivă”. Executivile marilor companii se arată de asemenea sceptice cu privire la eficiența reglementărilor SOX, așa cum au fost ele elaborate de SEC în 2004. Spre exemplu, John Swainson, CEO al CA Inc, companie cu venituri de 3,94 miliarde USD (2007), afirmă că „tipurile de prezentări financiare cerute de SOX nu sunt întotdeauna importante și necesită prea mult timp și efort”.

Lobby la comisia de reglementare

În condițiile situației specifice a SUA, unde activitatea de lobby este reglementată prin lege, grupurile de interes au fost înregistrate, declarându-și intențiile și sumele plătite în acest sens firmelor specializate de lobby. În felul acesta, avem o perspectivă a opiniilor exprimate în timpul elaborării reglementărilor, iar concluziile privind pozițiile de interes ale factorilor interesați sunt deosebit de interesante.

Un studiu publicat de National Bureau of Economic Research („NBER”) în martie 2007 arată că, dintr-un total de 2689 de scrisori adresate SEC cu privire la SOX în perioada de stabilire a reglementărilor (2002-2004), cele mai multe au fost adresate de contabili, avocați, grupuri academice (30,3%) și companii (29,5%).

Conform NBER, 78% dintre opiniile persoanelor fizice și 88% dintre cele ale grupurilor de investitori s-au exprimat în favoarea creșterii nivelului de detaliu a raportării financiare și a responsabilizării companiei. Din opiniile exprimate reiese faptul că investitorii vedeau o creștere în valoarea investiției lor prin aceste clauze, în ciuda costurilor pe care le presupune pentru companie și a impactului potențial asupra valorii acțiunilor. De asemenea, s-au arătat fervenți susținători ai clauzelor de independență a auditorului companiei. În mod contrastant, 82% dintre opiniile managerilor sau directorilor de companii și 72% dintre grupurile de non-investitori au argumentat împotriva tuturor reglementărilor de mai sus.

Totuși, merită menționat faptul că 7% dintre companii au făcut lobby în favoarea implementării reglementărilor SOX. Motivele pentru care directorii companiilor au făcut acest lucru sunt diverse. Spre exemplu, NBER arată că directorul financiar al unei mari corporații listate a susținut reglementările tocmai din cauza costurilor mari de conformare și a împovărării companiilor concurente mai mici, față de care ar obține un avantaj competitiv. Pe de altă parte, printre opiniile exprimate se regăsesc exemple de etică în afaceri, în care directorii financiari au făcut lobby în numele și în favoarea acționarilor companiei.

Segmentul cel mai mare de petiționari, cel reprezentat de contabili, avocați și grupuri academice, a prezentat opinii diverse. Poziția grupurilor academice exprimată la nivelul comisiei de reglementare a fost oscilantă, însă contabilii și avocații au argumentat împotriva reglementărilor, punctând complexitatea practică și dificultățile de implementare a acestora.

Cu mici excepții, activitățile de lobby la nivelul comisiei de reglementare au confirmat grupurile de interes și pozițiile în cadrul industriei. SEC a înregistrat opiniile primite și le-a discutat în dezbateri publice până la finalizarea reglementărilor SOX (2004). Opiniile exprimate, concluziile dezbaterilor publice și studiile de impact ale reglementărilor SOX sunt disponibile la sediul SEC din Washington.

Controlul intern în companiile românești

Datorită mediului de afaceri specific unei piețe în creștere accelerată, o mare parte a companiilor private au un sistem de control intern la nivel informal, mai mult cu caracter detectiv decât preventiv. Cu alte cuvinte, controalele interne sunt concepute să rezolve efectele problemelor după apariția lor, mai degrabă decât să fie gândite astfel încât să prevină apariția acestora sau să remedieze cauzele care stau la baza erorilor.

Lipsa controalelor interne sau funcționarea lor necorespunzătoare lasă companiile vulnerabile la o serie de riscuri, precum înregistrarea necorespunzătoare a tranzacțiilor contabile, efectuarea de tranzacții neautorizate, fraudă, toate acestea reflectându-se în profitabilitate scăzută și competitivitate redusă pe piață.

După mai bine de patru ani de reglementări SOX, opiniile cu privire la necesitatea și eficiența acestora sunt încă împărțite. În prima etapă, companiile au privit cu scepticism eficiența cerințelor SOX și s-au arătat nemulțumite de eforturile pe care au trebuit să le depună pentru conformare și de creșterea onorariilor auditorilor. Ulterior însă, au observat beneficiile acestora, cele mai vizibile fiind în îmbunătățirea procesului de raportare financiară și creșterea încrederii în corectitudinea situațiilor financiare.

Printre deficiențele constatate de companiile care s-au conformat reglementărilor se numără:

- abordarea reactivă a deficiențelor în controalele interne financiare, de cele mai multe ori identificate în urma misiunilor de audit extern;
- lipsa controalelor IT la nivel de aplicație;
- lipsa controalelor interne la folosirea foilor de calcul tabelar;
- lipsa documentării proceselor financiare și de raportare contabilă.

Impactul reglementărilor Sarbanes-Oxley asupra companiilor românești

Companiile românești care fac parte din grupurile listate la bursa de la New York au trebuit să implementeze reglementările SOX, ceea ce a implicat identificarea și documentarea controalelor interne asupra raportării financiare.

Printre problemele cu care s-au confruntat în procesul de implementare a cerințelor SOX se remarcă inexistența unor resurse interne suficiente pentru complexitatea procesului de implementare, costurile ridicate de conformare, creșterea gradului de birocratizare a activităților companiei, precum și inexistența anterioară a unei culturi efective de control intern. Cu toate acestea, datorită caracterului lor preventiv, în final au dus la un management mai performant al raportării financiare și al afacerii în general. Practic, efectul pe termen mediu al reglementărilor a îmbunătățit și a structurat modul în care companiile își desfășoară activitatea.

Efectele benefice ale reglementărilor, observate în cadrul companiilor românești care s-au conformat cerințelor grupurilor listate la bursa de la New York, au început deja să fie vizibile prin:

- creșterea capacității de management al riscurilor;
- creșterea credibilității în fața băncilor, a partenerilor de afaceri, a investitorilor sau agențiilor guvernamentale;
- relații de afaceri stabile, bazate pe un cod etic în afaceri asumat atât prin reglementare, cât și prin integrarea valorilor în cadrul culturii organizaționale;
- îmbunătățirea procesului de prevenire a fraudelor, ceea ce a redus expunerea la litigii;

Lipsa controalelor interne sau funcționarea lor necorespunzătoare lasă companiile vulnerabile la o serie de riscuri, precum înregistrarea necorespunzătoare a tranzacțiilor contabile, efectuarea de tranzacții neautorizate, fraudă, toate acestea reflectându-se în profitabilitate scăzută a-și competitivitate redusă pe piață

- îmbunătățirea corelării proceselor în cadrul afacerii și eliminarea proceselor redundante identificate în urma documentării acestora.

Mai mult, evoluția mediului de afaceri arată că, din diverse motive (costuri interne mai mari, dorința de focalizare asupra ariilor de competență etc.), tendința multor companii este de externalizare a serviciilor complementare, situație care solicită furnizorului de servicii implementarea unui set de controale care să garanteze desfășurarea în bune condiții a parteneriatului. Acest lucru a transformat reglementările SOX dintr-o conformare coercitivă într-un model de control intern aplicabil nu doar în companiile publice listate la bursa de la New York, ci și companiilor care vor să crească nivelul de control al afacerii și al raportărilor financiare.

Standardul de audit „SAS 70” adresează problemele specifice auditului companiilor de outsourcing, reprezentând o asigurare a faptului că au fost auditate obiectivele și activitățile controalelor interne ale companiilor către care se externalizează servicii. Într-o economie globală, cum este cea din momentul de față, companiile care manipulează bunuri, stochează sau procesează date ale unor terți trebuie să demonstreze că au implementat în mod eficient controale interne care să ofere o garanție a calității serviciilor prestate. Cerințele Secțiunii 404 ale Legii Sarbanes-Oxley sporesc importanța rapoartelor de audit „SAS 70” privind eficiența controlului intern asupra raportărilor financiare.

...evoluția mediului de afaceri arată că, din diverse motive (costuri interne mai mari, dorința de focalizare asupra ariilor de competență etc.), tendința multor companii este de externalizare a serviciilor complementare, situație care solicită furnizorului de servicii implementarea unui set de controale care să garanteze desfășurarea în bune condiții a parteneriatului

Cerințele Sarbanes-Oxley - model de bune practici

Companiile care trebuie să se conformeze cerințelor SOX nu sunt singurele care pot beneficia de pe urma implementării unui sistem de control intern asupra raportării financiare. Reglementările pot și folosite de orice companie care dorește să se raporteze la un model de bune practici în privința controlului intern asupra raportărilor financiare, precum și de orice companie care intenționează să se listeze în viitor la bursa de la New York sau să-și vândă afacerea.

Companiile românești care implementează un sistem de control intern după modelul SOX pot beneficia de avantaje precum:

- creșterea încrederii conducerii și acționarilor în raportarea financiară;
- atragerea investițiilor de capital de pe o rază teritorială mai mare, la costuri mai mici, datorită existenței unui set de controale interne care crește încrederea investitorilor;
- o mai bună înțelegere a fluxului de activități pe baza cărora managementul companiilor poate lua decizii strategice mai bune, datorită existenței unor controale interne documentate, prin identificarea deficiențelor și corectarea acestora;
- reducerea efortului și a onorariilor auditului

extern care se poate baza într-o măsură importantă pe sistemul de control intern, ducând astfel la reducerea volumului testelor de audit.

Un aspect actual al pieței muncii, în condițiile deficitului de forță de muncă specializată din România, este dat de migrarea personalului calificat, lăsând „goluri” în structura operațională sau managerială a companiei. Ca urmare a implementării cerințelor SOX, companiile dețin o documentare detaliată a fluxului operațional și a atribuțiilor angajaților, putând astfel furniza informații critice succesorilor. În felul acesta, companiile își micșorează timpul și efortul depus pentru integrarea noilor angajați în companie.

Din punctul de vedere al departamentelor de IT, documentarea proceselor și a controalelor interne aferente reprezintă un instrument obiectiv de planificare a dezvoltării departamentelor și de aliniere a acestora la obiectivele de management ale companiei. Acest lucru este cu atât mai important cu cât investițiile în echipamentele IT sunt recunoscute a fi printre cele mai mari în majoritatea companiilor, iar cheltuielile necorelate cu obiectivele de management duc la o profitabilitate redusă și o competitivitate scăzută pe piață.

Comparativ, o companie fără un sistem de control intern corespunzător este vulnerabilă la înregistrarea incorectă a tranzacțiilor contabile, la tranzacții neautorizate sau fraudă, pe când o companie care asigură un sistem eficient de control intern diminuează semnificativ toate aceste riscuri, crescându-și profitabilitatea și competitivitatea pe piață.

Exemplu de risc: foile de calcul tabelar

Foile de calcul tabelar au devenit parte integrantă, într-o măsură mai mare sau mai mică, a managementului fiecărei companii. Deși pare un lucru banal, controlul inadecvat asupra foilor de calcul tabelar poate avea efecte devastatoare. Spre exemplu, dintr-o eroare a unei astfel de foi de calcul dintr-o instituție financiară a rezultat o diferență de 1 miliard de USD în raportările financiare ale acesteia. Eroarea a fost generată de o modificare neaprobată a unei formule, care a generat apoi calcule eronate.

Un alt exemplu care subliniază dimensiunea riscurilor asociate foilor de calcul este cel al funcționarului

unei bănci care a fraudat banca la care lucra prin includerea unor tranzacții fictive într-o foaie de calcul, deși nu ar fi trebuit să aibă permisiunea de a introduce astfel de înregistrări. Din cauza lipsei controalelor interne pentru foile de calcul, fraudarea a continuat timp de mai multe luni.

Riscurile pentru companiile românești cu privire la lucrul cu foile de calcul tabelar sunt cu atât mai mari cu cât acestea sunt folosite la scară largă pentru realizarea situațiilor financiare și a raportărilor aferente. De cele mai multe ori, raportările conform Standardelor Internaționale de Raportare Financiară („IFRS”) sunt elaborate folosind acest tip de fișiere, de multe ori relativ complicate și greu de gestionat.

În anul adoptării Actului Sarbanes-Oxley (2002), The Journal of Property Management publica un studiu conform căruia 90% dintre foile de calcul tabelar conțin erori majore chiar și la tabelele care conțin mai puțin de 200 de linii. Folosirea elementelor macro și a desemnării tastelor care execută automat o serie de comenzi sunt exemple ale modului în care valorile din tabel pot fi modificate substanțial în mod voit sau accidental.

În evaluarea riscului folosirii foilor de calcul tabelar, fie că sunt folosite în scopuri operaționale, de raportare managerială sau de raportare financiară, trebuie luate în calcul următoarele aspecte:

- complexitatea tabelelor și a formulelor;
- numărul de utilizatori ai fișierului;
- volumul de date înregistrate;
- beneficiarii finali ai fișierului;
- frecvența și consistența modificărilor aduse fișierului;
- expertiza dezvoltatorului, gradul de instruire al utilizatorului și modul de testare a fișierului înainte de a fi folosit de către companie.

Câteva dintre erorile clasice care apar în cadrul lucrului cu foile de calcul tabelar sunt:

- erori de introducere a datelor: date introduse incorect, funcții copiate greșit din alte tabele;
- erori logice: formulele sunt scrise greșit și generează rezultate incorecte;
- erori de interfață: disfuncțiuni date de exportul și importul de date din alte sisteme.

...orice companie care dorește să se conformeze bunelor practici poate beneficia, ca urmare a experienței SOX, de implementarea unui sistem de controale interne asupra raportării financiare. Acest lucru duce la reducerea riscurilor, creșterea reputației, folosirea informațiilor privind riscurile companiei și, implicit, la creșterea eficienței organizaționale

Evaluarea controalelor interne pentru foile de calcul tabelar

Implementarea unor controale adecvate pentru foile de calcul tabelar este o cerință critică a reglementărilor SOX. La un nivel extins, aceasta presupune:

1. Inventarierea foilor de calcul, deosebit de importantă pentru a asigura faptul că toate instrumentele de tipul foilor de calcul care generează informație contabilă sunt luate în considerare. Inventarul va include denumirea fișierelor, o scurtă descriere a foilor de calcul și a sumelor calculate, departamentul responsabil de dezvoltarea lor, numărul utilizatorilor și frecvența modificărilor.
2. Evaluarea modului de folosire și a complexității tabelelor implică determinarea unei categorii de utilizatori (operaționali, analitici sau financiari) și desemnarea unui nivel de complexitate (scăzut, moderat sau ridicat).
3. Determinarea nivelului necesar de control pentru fișierele cu impact financiar major:
  - controlul modificărilor și a testării foilor de calcul cu implementarea unei verificări formale din partea unei persoane independente, care să certifice funcționalitatea modificărilor;

- controlul versiunii și asigurarea faptului că sunt folosite doar versiunile aprobate în activitatea pentru care au fost dezvoltate;
- controlul accesului de citire, modificare și ștergere prin desemnarea unor drepturi specifice sau atribuirea unor parole în foile de calcul;
- controlul introducerii datelor - realizarea de reconcilieri pentru a asigura introducerea completă și corectă a datelor;
- controlul securității și integrității datelor – protejarea celulelor pentru a preveni modificările accidentale sau intenționate;
- controlul documentației – asigurarea unui nivel adecvat de documentare a foilor de calcul, pentru a înțelege obiectivele și funcțiile specifice fiecărui fișier;
- controlul dezvoltării – aplicarea unui standard de Software Development Life Cycle, în funcție de gradul de complexitate: specificațiile fișierului, realizarea design-ului, realizarea fișierului, testarea și mentenanța lui. Testarea este o etapă critică pentru a asigura acuratețea rezultatului;
- controlul arhivării – implementarea unui proces de arhivare regulat;
- inspecția logică pentru foile de calcul critice din partea unei alte persoane decât utilizatorul sau dezvoltatorul fișierului;
- segregarea atribuțiilor – spre exemplu, desemnarea unor persoane diferite pentru dezvoltarea, testarea și utilizarea fișierelor.

Ca urmare a evaluărilor făcute, se poate dezvolta un plan de acțiune pentru remedierea deficiențelor de control intern. În acest sens, este importantă desemnarea persoanelor responsabile de realizarea acțiunilor planului și stabilirea de termene limită de implementare.

Concluzie

Prin intermediul acestui material, care sintetizează cercetarea întreprinsă în domeniul respectiv, am încercat să subliniem modul în care Legea Sarbanes-Oxley a răspuns unei tendințe necesare de reglementare a definirii riscurilor companiei și am oferit o aplicație practică a modului în care implementarea

reglementărilor SOX asigură un sistem eficient de acoperire a riscurilor legate de foile de calcul tabelar.

După implementarea cerințelor SOX, companiile românești membre ale grupurilor listate la bursa de la New York au observat beneficiile conformării, cele mai vizibile fiind date de îmbunătățirea procesului de raportare financiară. Totuși, orice companie care dorește să se conformeze bunelor practici poate beneficia, ca urmare a experienței SOX, de implementarea unui sistem de controale interne asupra raportării financiare. Acest lucru duce la reducerea riscurilor, creșterea reputației, folosirea informațiilor privind riscurile companiei și, implicit, la creșterea eficienței organizaționale.

Reglementările pot fi folosite nu doar de companiile în care cerințele SOX sunt obligatorii, ci pot servi ca model oricărei companii care dorește să se raporteze la un cadru de bune practici în privința controlului intern. Un aspect semnificativ este faptul că o companie care asigură un sistem eficient de control intern elimină sau diminuează substanțial riscuri precum înregistrări contabile neautorizate, eronate, incomplete sau chiar fraudă, crescându-și astfel profitabilitatea și competitivitatea pe piață.

Bibliografie

Haidan Li, Morton Pincus, Sonja Olhoft Rego – *Market Reaction to Events Surrounding the Sarbanes-Oxley Act of 2002*, University of Iowa, IA 52242-1000, noiembrie 2004

BBC News – *Paulson: Sarbanes-Oxley is hurting the US*, 30 noiembrie 2006

Financial Times – *Sarbanes-Oxley gains are too significant to ignore*, Cindy Fornelli, 8 august 2007

Financial Times – *Sarbanes-Oxley: Emphasis on rules may go in the dustbin of history*, Robert Bruce, 29 martie 2007

National Bureau of Economic Research – *A Lobbying Approach to Evaluating the Sarbanes-Oxley Act of 2002*, JEL No. G3,G34,K22, martie 2007

PricewaterhouseCoopers – *Considerations for Section 404 of the Sarbanes-Oxley Act*, iulie 2004

PricewaterhouseCoopers – *Effective risk management in financial services*, martie 2007

Securities and Exchange Commission – *Implementation of the Sarbanes-Oxley Act of 2002*, 9 septembrie 2003

Reputația profesională, bunul cel mai de preț al auditorului financiar

Abstract

Professional Reputation, the Most Precious Asset of a Financial Auditor

Reputation, as a noun, can be found in all the languages of the world's present circulation, not only for being used with the purpose of praising someone when the interest is intended to be a good one, but also for repudiation when one wishes to express a negative meaning. In the adjectival form, the reputation is generally referring to the character, to the sedulousness, to the consideration and it's almost always referring to one or more persons, families, social groupings etc. In order to generalize, one uses the term of reputation in order to characterize some populations, professions, activities, where ever is formed the phrase of "professional reputation", which can be beautiful or less beautiful, good or bad, appraisable or not.

Accountancy and its lance aglet, the financial audit, generally, rejoices of a well known reputation, becoming systems of veracity certification and financial information, best adapted to the requirements of the small and medium enterprises. Of course, nor the accountancy, either the audit are the only resources of information and quality avement of these but, in time they proved to be the most sure and the easiest ways of communication of the wealth and the financial duties of the enterprise, having the balance development as departure point. The advantage of the double batches, unequalled yet, sets these disciplines before all the other calculation methods and created the foundation of a good professional reputation, reputation that is our most precious asset.

Key words: reputation, regulated profession, intelligence, overall public interest, the professions emergence

Cuvinte cheie:

reputație, profesie reglementată, inteligență, interes public general, emergența profesiilor

Un semn distinctiv al profesiei contabile îl constituie asumarea responsabilității de a acționa în interes public. Aceasta înseamnă că responsabilitatea

unui auditor profesionist nu constă exclusiv în a satisface cerințele unui client sau ale unui angajator individual. (100.1)*.

* „Codul etic pentru auditorii profesioniști” (în vigoare de la data de 30 iunie 2006) Federația Internațională a Contabililor (IFAC) – Audit Financiar 2006, Standarde – Codul Etic, Editura CAFR și IRECSO, 2007, București

*Dr.ec. Alexandru
RUSOVICI,
expert contabil, auditor
financiar, membru IIA*

*Dr.ec. Gheorghe RUSU,
auditor financiar,
membru IIA*

Nu este inutil de a spune încă o dată, de a repeta și a scrie că, așa cum este considerată de unii, contabilitatea, după o vechime de mai multe sute de ani, este încă imperfectă, neajuns care nu o împiedică însă, să fie sistemul de informație financiară și de gestiune cel mai bine adaptat cerințelor întreprinderilor - mari și mici.

Desigur, contabilitatea nu este singura sursă de informații a întreprinderii, dar când se pune problema determinării performanțelor pe ansamblul activității entității considerate, contabilitatea rămâne mijlocul cel mai sigur, cu motivația că traducerea financiară a rezultatului exploatării se concretizează și se verifică prin avuția întreprinderii, care are ca punct de plecare evoluția bilanțului. Este superioritatea partidei duble față de toate celelalte metode de calcul.

De asemenea, este adevărat că în acești ultimi ani a sporit considerabil capacitatea contabilității de a furniza informații pertinente, îndeosebi în virtutea folosirii ca instrumente de lucru a tehnologiei informaticii (generalizarea prelucrării digitale a datelor și accesul la baza de date), precum și pe baza evoluției profesiei contabile, ale cărei competențe au fost îmbunătățite continuu prin folosirea conceptelor și tehnicilor contabile standardizate în Uniunea Europeană, iar, în continuare, la nivel global.

Este la fel de adevărat că Directiva a VIII-a a Uniunii Europene privind Auditul Statutar a reprezentat un mare pas înainte al trecerii de la contabilitatea managerială la contabilitatea corporativă, în înțelegerea, elaborarea și executarea actului contabil în acord cu transparența cerută de „*Corporate Governance*”, în raportările financiare ale societăților comerciale de grup și renunțarea la multe din numeroasele opțiuni contabile prevăzute în Directiva a IV-a a Uniunii Europene, adoptată cu 30 de ani în urmă.

Tehnicile și instrumentele contabile moderne integrează informațiile financiare și le pun la dispoziție în forme perfect lizibile și prezenta-

bile utilizatorilor. Aceste sisteme aduc o informație, provenită de la gestionarul operațional până la rezultatele deciziilor adoptate de consiliul de administrație și Adunarea Generală a acționarilor, partajabile în interesul public.

Acționând, în cadrul acestui onorabil interes, potrivit obligațiilor ce le incumbă din *Codul Etic* și Standardele Internaționale de Audit ale

---

**Acționând potrivit
obligațiilor ce
le incumbă
din *Codul Etic*
și *Standardele
Internaționale de Audit
ale IFAC, auditorii
profesioniști își asumă
responsabilitatea
nu numai cu privire
la propria activitate,
ci și asupra calității
activității altor
profesioniști, adică a
acelora care au elaborat
și aprobat publicarea
situațiilor financiare
ale întreprinderii***

IFAC, auditorii profesioniști își asumă responsabilitatea nu numai cu privire la propria activitate, ci și asupra calității activității altor profesioniști, adică a acelora care au elaborat și aprobat publicarea situațiilor financiare ale întreprinderii. Formația pluridisciplinară de bază, pe care și-au clădit-o în anii îndelungi ai școlii și universității, dublată și perpetuată în procesele de

formare continuă a cunoștințelor și de activitate practică neîntreruptă, permit profesioniștilor serviciilor financiare - de audit, contabilitate și expertiză contabilă, finanțe și fiscalitate, evaluare, consultanță etc. - să devină parteneri privilegiați ai pieței financiare.

Dacă exercițiul acestui parteneriat nu acoperă încă toate domeniile, el participă totuși cu o contribuție semnificativă la satisfacerea unui segment important al cerințelor care i se adresează, profesionistul însoțindu-i totdeauna pe cei ce participă la procesele decizionale și care animă piața financiară.

Această viziune a exercitării profesiei presupune în mod evident o concepție dinamică a misiunii, în așa fel încât prestațiile de debit și de credit să fie recunoscute drept contribuții determinante la protecția gestiunii și la reputația firmei.

Dacă această viziune este în prezent recunoscută, cel puțin în principiu, de un mare număr din cei ce o folosesc, se impune o accelerare a proceselor de valorificare, în așa fel încât să fie percepută ca atare de către ansamblul celor ce o practică.

Această scurtă analiză explică în fapt o problematică a evoluției profesiei, problematică ce se situează, din ce în ce mai mult, într-un șir larg de parametri diversificați, precum:

- *permanența și viteza de valorificare a cunoștințelor și a reflexelor care le însoțesc*
- *reușita permanentă a corelației dintre capitalul „timp” și solicitările crescânde de disponibilitate*
- *cerințele exercitării profesiei într-un concept de selecție a oportunității și de schimbare continuă;*

- *capacitatea de anticipare, de inovare și de bună gestionare a incertitudinii.*

Trăim într-o lume în care amploarea și accelerarea mutațiilor ce îi caracterizează evoluția sunt, totodată, factori de destabilizare, dar și de progres, ai unui progres ce se cere a fi monitorizat, pentru a putea face față modernității mereu mai exigente. Această exigență se traduce în termenii complexității crescânde a problemelor ce trebuie soluționate și a apelului la prestațiile purtătoare de soluții operaționale și globale, într-un domeniu care solicită permanent reactivitate.

În acest context, pluridisciplinariatatea, fără să pretindă universalitate, constituie fundament al demersurilor orientate spre parteneriat. Aceste procese de creștere a competențelor, dobândite prin practica de zi cu zi, constituie baza fiecărui dispozitiv care se vrea reactiv și eficient.

Auditorul, expert în înțelegerea elementelor înscrise în situațiile financiare, în analiza formării capitalului, a profitului sau a pierderii, a tranzacțiilor investiționale este, fără îndoială, un pol federativ esențial în acest dispozitiv, iar atributul de a ajuta managementul este complementar misiunilor sale tradiționale.

Exprimarea disponibilității, a anticipării, inovării sau a gestionării incertitudinii sunt cuvinte cu multă semnificație, care nu trebuie lăsate lipsite de conținut, mai ales de către o profesie menită să identifice certitudinile.

Se știe că setul standardelor de audit prezintă modificări de la un an la altul, în acord cu exigențele științifice și cerințele pieței finan-

ciare. Acesta este răspunsul firesc al schimbărilor care se produc în standardele contabile și de audit la începutul erei globalizării, suportul pe care se construiesc situațiile financiare anuale și consolidate. Standardele contabile de raportare financiară (IFRS) au menirea de a înlocui în timp cultura contabilității pentru management, a contabilității de întreprindere și a promova o altă cultură, cultura contabilității corporatiste, cultura contabilității economiei globale. În concordanță cu ultimele modificări ale Legii societăților comerciale nr. 31/1990 și ale Legii contabilității nr. 82/1991 s-au produs schimbări esențiale în organizarea, conducerea și gestionarea societăților comerciale, a contabilității, a auditului financiar și a auditului intern, în sinergia celor două axe ale auditului, contabilitatea financiară și controlul de gestiune. În aceste împrejurări ce răspuns se poate aștepta din partea profesioniștilor cărora le sunt încredințate aceste documente ?

Răspunsul nu poate să fie decât nuanțat, întrucât soluțiile, indiferent de gradul de dificultate ale problemelor, rezidă în utilizarea mai dinamică a conceptelor de bază ale contabilității, ale auditului. Altfel spus, răspunsul cere o explorare mai profundă a posibilităților de care profesia și profesioniștii ei dispun, o valorificare mai eficace a dispozitivului actual care, dacă nu este perfect, nu reprezintă mai puțin decât un instrument de lucru, ale cărui calități și valori sunt recunoscute și apreciate.

Cerința ce se adresează astăzi auditorului, în general profesioniștilor furnizori de servicii financiare este aceea de a-și exercita profesia în așa

fel, încât să corespundă cerințelor evocate mai sus. Din acest punct de vedere, atu-urile majore ale auditorului profesionist se referă la:

- Independență, obiectivitate, onestitate, modestie;
- Cunoștințele organizaționale, profesionale și metodologice;
- Mănuirea în cele mai bune condiții a instrumentelor moderne de înțelegere, tratament, comunicare și valorificare a informațiilor financiare;
- Comportamentul, care ține seama, în exercitarea profesiei, de particularitățile și finalitățile fiecărei misiuni.

Ulterior afacerilor financiare frauduloase care au bulversat Statele Unite ale Americii la începutul acestui deceniu, lumea financiară și-a pus întrebarea, cum poate fi ameliorată fiabilitatea informațiilor ce se furnizează de către entitățile economice prin situațiile financiare de închidere a exercițiului, iar beneficiarii direcți ai acestor informații – băncile, clienții, furnizorii, organele fiscale, investitorii – cum ar putea să aibă mai multă încredere în informațiile financiare publicate.

Desigur, primii vizați au fost contabilii și, mai ales, auditorii deoarece aceștia reprezintă - vârful de lance al profesiei contabile – cum i-a caracterizat președintele C.A.F.R., prof.univ.dr. Ion Mihăilescu. Auditul și contabilitatea reprezintă veriga principală din șirul neîntrerupt al măsurilor de securitate și protecție a activității financiare; dar, în cadrul acestor măsuri, se află o condiție, pe care toată lumea o cunoaște: rezistența lanțului, oricât ar fi el de solid, este limitată de

veriga lui cea mai slabă, iar aceasta desigur că nu trebuie să fie profesia contabilă și profesioniștii ei, auditorii.

O profesie reglementată

Pentru cine nu cunoaște, arhiva Camerei Auditorilor Financieri din România dispune de acte legislative și reglementare, legi, ordonanțe, hotărâri, certificate, avize etc., documente cu valoare autentică privind constituirea, organizarea și funcționarea acestei instituții ca entitate centrală, unică pe țară care are ca obiect de activitate **AUDITUL FINANCIAR**.

De asemenea, această instituție deține valoarea actului autentic care se referă la modul de organizare și funcționare a activității de audit financiar, activitate care se desfășoară în concordanță cu Regulamentul de organizare și funcționare a Camerei Auditorilor Financieri din România (CAFR), în conformitate cu „*Standardele Internaționale de Audit ale Federației Internaționale a Contabililor (IFAC), ca bază de efectuare a auditului financiar*”.

În timp, activitatea de audit a devenit obiect prevăzut în mai multe texte legislative, între care la loc de frunte se află *Legea societăților comerciale* și *Legea contabilității*, documente în care se precizează:

- locul și rolul auditului în viața și activitatea economico – financiară a entităților economice și financiare;
- organizarea și funcționarea auditului statutar și a auditului intern;

- responsabilitatea socială și individuală a auditorului financiar / statutar, a auditorului intern, a conducerii entității subiect de audit.

Legiuitorul, în înțelepciunea sa, a avut în vedere viziunea largă, de nivel global a contabilității, reglementarea contabilă și modul de exercitare a auditului financiar în conformitate cu legislația națională, în concordanță cu *aquis*-ul comunitar și cu prevederile Directivei a VIII-a a Uniunii Europene, fără a afecta însă principiile economiei liberale: *independența și obiectivitatea* auditorului în relațiile cu entitatea pe care o auditează.

Exercitarea în aceste condiții a profesiei de auditor financiar se bucură de atu-urile majore ale profesiilor general - recunoscute pe harta lumii și anume:

- „Pregătire și cunoștințe organizaționale și metodologice”;
- „Cunoașterea și mărirea curentă a instrumentelor moderne de tratament al informațiilor”;
- „Comportamentul cerut de rigoarea exercitării profesiei și a finalităților misiunii de audit”.

Dacă la aceste comandamente majore se adaugă numitorul comun al obiectivelor misiunii de audit și numitorul comun al obiectivelor care se referă la informația financiară, indiferent de beneficiarul prestației, ne aflăm în prezența unei activități care trebuie recunoscută ca o profesie care face parte

din patrimoniul larg al „*comunității*” și anume - *profesia de audit*.

În continuare, entitatea care monitorizează atributele și responsabilitățile acestei profesii, încadrată pe deplin drept în rândurile organizațiilor inteligente, este Camera Auditorilor Financieri din România.

De ce? Pentru a evita orice confuzie cităm o definiție elaborată de una din cele mai prestigioase instituții de învățământ ale lumii, „*Harvard University*”, care o enunță în felul următor: „*O organizație inteligentă este o organizație capabilă să creeze, să dobândească mereu cunoștințe noi, să difuzeze cunoștințele și să modifice comportamentele pentru a integra noile cunoștințe în puncte de vedere*”¹.

Iar C.A.F.R., la împlinirea a aproape zece ani de la înființare, își dovedește pe deplin demnitatea și competența de a se conforma acestor cerințe.

Dar legiuitorul nu s-a oprit aici, a mers mai departe, reglementând condițiile de organizare și efectuare a auditului, prin ceea ce a numit „*exercitarea misiunii de audit*”. Această expresie a devenit astăzi un concept, un concept perfectibil, dar care în multe țări, inclusiv în Statele Unite ale Americii, a fost inspirat din dispozițiile radicale în raport cu sistemele de audit precedente, plasând profesia sub tutelă².

Exercitarea profesiei de audit în România, la fel ca și în alte țări, impune auditorilor respectarea standardelor internaționale de audit și a standardelor internaționale de etică și de comportament, care vizează, în mod esențial, garantarea independenței audito-

1 *Harvard Business Review*, „*On Knowledge management*”, Harvard Business School Press, 1998; trad. în limba franceză cu același titlu, Edition d’Organisation, Paris, 1999; Garvin A. David: „*Creer une organisation intelligente*” pag. 65 – 107

2 „*Sarbanes – Oxley Act*” din 30 iulie 2002

rilor față de întreprinderile pe care le auditează.

Dar pe lângă aceste standarde internaționale este în uz și un număr de reguli specifice, adoptate cu scopul consolidării independenței și protecției personale a auditorilor. O enumerare sumară, numai a câtorva din aceste reguli poate fi elocventă:

- Incompatibilitățile, bazate pe principiul că auditorul nu poate audita situații financiare pe care le-a elaborat sau la a căror elaborare a colaborat;
- Controlul calității auditului;
- Obligația de a face cunoscute faptele ilegale de care ia cunoștință în exercitarea misiunii.

Profesia se află permanent în căutarea completării dispozitivului referitor la independența auditorului, singura garanție a unui audit de calitate, aptă să răspundă așteptărilor întreprinderilor și salariaților acestora, ale mediului economic și financiar și, mai mult, ale acționarilor, investitorilor etc.

O misiune de interes general

Regulile enunțate mai sus sunt suficiente pentru a asigura calitatea misiunii de audit al situațiilor financiare? Evenimentele la care am fost martori de-a lungul timpului ar pune la îndoială o afirmație de acest fel; cel puțin în ochii unui număr considerabil de actori economici și de responsabili politici.

Imediat după intrarea în vigoare a legislației referitoare la aplicarea în țara noastră a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), conștientă de îndatoririle și

rolul său economic și social, C.A.F.R. și-a asumat responsabilitatea de a ajuta pe fiecare auditor în înțelegerea corectă a modificărilor legislative, a schimbărilor pe care le aduce Directiva a VIII-a a U.E., a diferențelor dintre auditul financiar și auditul statutar, dintre manageri și investitori etc.

Totodată, auditorii ar trebui să fie ajutați să cuprindă în preocupările

Auditorii ar trebui să fie ajutați să cuprindă în preocupările lor profesionale cunoașterea comportamentului acționarilor față de situația economică și financiară. Profitul realizat de întreprindere prezentat în bilanț nu poate fi irațional; la fel, cursul acțiunilor la bursă - să se ridice până la cer.

lor profesionale cunoașterea comportamentului acționarilor față de situația economică și financiară a întreprinderii. Profitul realizat de întreprindere prezentat în bilanț nu poate fi irațional; la fel, cursul acțiunilor la bursă - să se ridice până la cer. Rezultatul exercițiului poate fi pozitiv, dar poate să fie și negativ. Profitul net nu trebuie să fie dirijat numai spre consum, ci și pentru investițiile de dezvoltare. Dacă bro-

kerii de bursă reprezintă un rău necesar, gestiunea fondurilor de plasament trebuie să fie echilibrată prin acoperirea solicitărilor consolidării întreprinderii cu cerințele de economisire. Acționariatul, inclusiv minoritarii, trebuie să-și asume responsabilitățile care le aparțin, iar adunările generale să se desfășoare cu simțul transparenței și respectul regulilor democratice.

Influența cea mai semnificativă a auditorului este însă concentrată în raportul de audit al situațiilor financiare, întocmit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit și care, după cum se știe, este difuzat, pentru informare, unui număr însemnat de utilizatori. Forma acestui document este exclusiv tehnică și numai inițiatii în contabilitate, finanțe și drept comercial pot să decripteze conținutul lui. În orice caz însă, raportul trebuie să precizeze responsabilitățile conducerii și ale auditorului, respectarea regulilor și principiilor contabile, regularitatea și sinceritatea datelor, expresia imaginii fidele a rezultatului operațiunilor efectuate pe durata exercițiului expirat, a situației financiare, a drepturilor și obligațiilor societății înscrise în documentele anexă la raportul de audit.

Emergența profesiilor noi

Presiunea concurențială cere ca întreprinderile să fie cât mai performante și să ofere pieței produse adaptate și fiabile, la prețuri competitive. Se știe că performanța se consideră, în ansamblul întreprinderii, pe o piață organizată, ca fiind dependentă, de regulă, de fenomene externe. În afara acestor fenomene puțin controlabile, per-

formața depinde în mod direct de armonia și complementaritatea diferitelor componente care o alcătuiesc, de angajamentul și motivația cu care personalul propriu și-a asumat atributul de a o servi.

Un rol esențial în aceste procese complexe îl au atât managementul, cât și gestionarii, care reprezintă legăturile directe cu structura operațională.

Gestionarul este un responsabil operațional care trebuie să soluționeze permanent dificultățile cu care se confruntă diferitele segmente ale întreprinderii. Gestionarul dispune de resurse umane și se sprijină în îndeplinirea atribuțiilor sale de sprijinul direct al conducerii; obiectivele ale căror îndeplinire îi sunt încredințate sunt prevăzute într-un buget, alături de obiectivele generale ale societății. Performanța sa este exprimată de regulă prin eventualele cerințe de corecție care se vădese a fi necesare.

O parte din reactivitatea direcției și a serviciilor operaționale a devenit dependentă de gestiuni și de activitatea gestionarilor. Atribuțiile și responsabilitățile diferitelor forme de gestiuni și de gestionari, multiplicare în timp, s-au apropiat mai mult de produse și deci de clienți, făcând un pas înainte spre activități cu responsabilități profesionale recunoscute, precum cea a controlului de gestiune, a controlului intern, a controlului calității și a controlului auditului intern.

Se înțelege că, odată cu dezvoltarea entității, la nivel operațional controlul de gestiune a devenit consilier de gestiune cu o direcție operațională, atribuții economice și organizaționale, precum și cu gestionari proprii.

La rândul său, activitatea contabilului a cunoscut o evoluție profundă. Practica contabilă, înregistrarea propriu-zisă a operațiilor în conturi s-a transformat într-o activitate de studiu și reflecție, care vizează tratamentul computerizat al fluxurilor de informații financiare de mare fiabilitate. Cele mai multe înregistrări contabile se află în strânsă legătură cu fluxurile care produc modificări în structura

---

Cele mai multe înregistrări contabile se află în strânsă legătură cu fluxurile care produc modificări în structura și componența activelor și pasivelor bilanțiere și, în consecință, informația financiară este concentrată și centralizată în înregistrări contabile, bilanțe și alte documente de sinteză ale contabilității financiare și contabilității de gestiune

---

și componența activelor și pasivelor bilanțiere și, în consecință, informația financiară este concentrată și centralizată în înregistrări contabile, bilanțe și alte documente de sinteză ale contabilității financiare și contabilității de gestiune.

În prezent, auditorii sau/și contabilii controlează, sau numai supraveghează procesele de trata-

ment ale informațiilor generate de tranzacțiile semnificative, de evenimentele fizice și financiare deosebite de influențele financiare ale operațiilor de bursă care se urmăresc până la elaborarea documentelor de sinteză ale contabilității.

Pe de altă parte, unii profesioniștii derulează operațiuni ale controlului de gestiune și își pot asuma atribuții de furnizori de date și de analize pertinente în serviciul decidenților.

Înnoiri și actualizări esențiale s-au produs în ultimii ani și în activitatea de audit, îndeosebi în domeniul legal și reglementar. Fără a aborda problematica stufoasă a legalității, exemplificăm numai modernizarea și restrângerea cadrului atotcuprinzător al standardelor de audit din anul 2001 și în mod deosebit din anul 2004, când au fost retrase și adoptate noi standarde și reglementări. De exemplu, dintre standardele de audit, au fost retrase:

- ISA 220 „Controlul de calitate pentru activitatea de audit”, care a fost înlocuit de ISA 220 (revizuit) „Controlul de calitate pentru auditul informațiilor financiare istorice”
- ISA 310 „Cunoașterea clientului”
- ISA 400 „Evaluarea riscului și controlul intern”
- ISA 401 „Auditul într-un mediu informatizat”

Dintre Declarațiile Internaționale de Practică în Audit au fost retrase în anul 2004:

- IAPS 1001 „Medii IT – „Calculatoare personale neincluse în rețea”
- IAPS 1002 „Sisteme de calculatoare în rețea”

- IAPS 1003 „Sisteme de date”
- IAPS 1008 „Evaluarea riscului și controlul intern – CIS, Caracteristici și Considerații”

înlocuit prin reglementări noi, standarde de contabilitate/audit și coduri, precum:

- „Standardul Internațional de Control al Calității - 1 - Controlul calității la societățile care efectuează servicii de audit și revizuirii ale informațiilor financiare istorice”
- ISA 220 „Controlul calității pentru firmele care efectuează servicii de audit și revizuirii ale informațiilor financiare istorice”
- „Cadrul conceptual pentru misiunile de asigurare”
- În mod deosebit trebuie remarcată bogăția cazuistică din versiunea nouă a „Codului etic pentru auditorii profesioniști”.

Pe lângă aceste intervenții semnificative, în perimetrul normat al auditului, au fost făcute intervenții importante de conținut, în mai multe standarde de audit, precum: ISA 230 „Documentația de audit”; ISA 330 „Procedurile auditorului ca răspuns la riscurile evaluate”;

ISRE 2410 „Standardul Internațional pentru Misiunile de Revizuire” în acord cu ISA 210 „Termenii misiunii de audit”; ISA 240 „Responsabilitatea auditorului de a analiza fraudă într-un audit al situațiilor financiare”, care cuprinde modificări și completări substanțiale comparativ cu standardul anterior, ISA 240 „Fraude și erori”. De remarcat că unele standarde de audit au completări, interpretări și aplicații practice în diferitele anexe ale *Codului etic pentru auditorii profesioniști, cu aplicabilitate clienților de*

audit al situațiilor financiare și, separat, *clienților non-audit*.

Trebuie de asemenea, remarcat că, un număr mare din aceste modificări și completări ale sistemului standardizat de contabilitate și ale sistemului de audit financiar au dobândit caracter legal sau reglementar, după caz.

O concluzie

Procesele continue de mondializare a economiei și presiunea din ce în ce mai mare ce se exercită asupra costurilor, pe de o parte, iar, pe de altă parte, perfecționarea continuă a auditului financiar, care a ajuns să-și concentreze atenția și să studieze informațiile financiare ale exercițiului financiar pe baza docu-

mentelor preluate în „baza de date” și a unui „memory-stick”, fac ca auditorii, contabilii, evaluatorii, consultanții etc. să-și amintească, cu un surâs binevoitor, anii în care profesia, încă nesfârțecată, era asemuită cu mersul trenurilor, despre care se vorbea numai atunci când acestea soseau la destinație cu întârziere.

Dacă auditul situațiilor financiare ale unei întreprinderi este astăzi o artă dificilă, profesiei nu are de ce să i se îmbujoreze obrazii, fiind conștientă de progresele pe care mai trebuie să le facă, în continuare, spre a putea să afirme, fără urmă de tăgadă, că „*reputația profesională se află în centrul atenției și suntem mândri de a fi auditori financiari*”.

Bibliografie

- Chandler D. Alfred, „*Strategies et Structures de l'entreprise*” Paris, Ed.d'Organisation, 1989
- Camp C.Robert, „*Benchmarking – pour atteindre l'excellence et dépasser vos concurrents*” Ed.d'Organisation, 1992
- Argyris Chris, „*Apprendre a apprendre aux plus douse*” trad. în limba franceză de Eillen Tyack Lignot pour les Editions d'Organisation, Paris, Ed.d'Organisation, 1991
- Drucker F. Peter, „*L'urgence de la nouvelle organization*” în H.V.R. Paris, Ed. d'Organisation, 1999
- Ruff Peter & Khalid Aziz, „*Managing Communications in a Crisis*”, GOWER, 0 566 08294 2
- Bernstein Peter, „*Against the Gods*”, New York, John Wiley & Sons, 1996
- Kubr Milan (ed.) „*Management Consulting. A Guide to the Profession*” 4th edition, International Labour Organisation, 2002
- Baird James, „*Business Communication, Strategies and Solutions*”, McGraw-Hill Book Company New York, 1987
- Nonaka Ikujiro, „*L'entreprise creatrice de savoir*” în colecția H.V.R. Paris, Ed. d'Organisation, 1999
- Harvard Business Review, „*Le Knowledge Management*”, 6th edition, Harvard Business School Press; trad.în limba franceză și publicat la Paris, Editions d'Organisation, 1999
- Federatia Internațională a Contabililor (IFAC) „*Audit Financiar 2006. Standarde. Codul etic*”, „*Codul etic pentru auditorii profesioniști*” în vigoare de la data de 30 iunie 2006, traducerea și publicarea în limba română asigurată de CAFR și IRECSO, București, 2007

Prof. univ. dr. **Ana MORARIU**,
Academia de Studii
Economice, București

Asist. univ. dr. **Flavia STOIAN**,
Academia de Studii
Economice, București

Cuvinte cheie:
probe de audit, documentație, caracteristici de calitate, proceduri de audit, raționament profesional

Probele de audit - argument forte în finalizarea concluziilor privind opinia de audit*

Abstract

Audit Evidence - Top Argument for Final Audit Opinion

The research aims to emphasize the importance of audit evidences, their quality characteristics and the professional judgment used to measure and to evaluate them in order to express their final audit opinion.

There is no mathematical formula, neither a specific model in order to evaluate the quality of audit evidences. Their quality depends upon the professional judgment concerning the audit technical standards, the accounting references and nevertheless upon the auditor's ethics.

This is one of the reasons for which the financial audit is one of the edges of economical research, highlighting the credibility of financial statements.

Key words: Audit evidence, documentation, quality characteristics, audit procedures, professional judgment

Introducere

Documentația reprezintă testul suprem de calitate a unei misiuni de asigurare. Un element cheie din documentație este dat de probele de audit.

Probele de audit reprezintă informațiile de orice fel obținute și utilizate de auditorul financiar pentru a determina dacă situațiile financiare prezintă fidel rezultatele și poziția financiară a întreprinderii, dacă acestea reflectă realitatea economică a tranzacțiilor realizate, sunt imparțiale, prudente, relevante și credibile. Probele de audit sunt utile în determinarea prezentării fidele a situațiilor financiare.

Auditorul poartă răspunderea de a planifica și a efectua auditul, astfel încât să obțină o asigurare rezonabilă privind prezența sau absența unor informații eronate semnificative în situațiile financiare, indiferent de cauzele care le-au generat.

Pentru a-și atinge scopul auditorul trebuie să obțină **suficiente** probe de audit pentru a confirma toate criteriile-obiectiv (aserțiunile) manageriale din situațiile financiare. Standardele tehnice de audit solicită ca auditorul să obțină probe **suficiente** și de **calitate** pe care să se bazeze concluzia emisă, bine fundamentată.

* Studiul a stat la baza comunicării făcute de prof. univ. dr. Ana MORARIU, în cadrul Conferinței internaționale *Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență*, 11 aprilie.

- *Există o unitate de măsură pentru cantitatea probelor de audit? Care este criteriul de clasificare a judecăților de predicție în spațiul probelor de audit? Cum obținem o probă de audit de calitate superioară – când, uneori, cele mai importante informații probante nu se găsesc în documentele contabile?* Cu siguranță, răspunsul la problematice de mai sus este o îmbinare a cunoștințelor teoretice date de suita standardelor:

- ISA 500- Probele de audit
- ISA 501- Probele de audit - Considerente suplimentare pentru elemente specifice;
- ISA 505 – Confirmările externe
- ISA 520-Procedurile analitice
- ISA 530- Eșantionarea în audit și alte proceduri de testare selectivă, completate de Normele minimale de audit elaborate de CAFR și Standardele Internaționale de Audit, de experiență profesională, de judecățile de valoare pe care auditorul le realizează asupra deciziilor privind probele de audit.

Programul de audit este definit de **decizia majoră** a auditorului privind **natura** și **cantitatea adecvată** de probe pe care trebuie să o colecteze. Acest raționament este important, având în vedere costul examinării și evaluării tuturor elementelor disponibile.

Pentru fundamentarea corectă a opiniei, auditorul definește în **programul de audit procedurile** ce trebuie efectuate pentru obținerea **probelor de audit**, astfel încât să fie capabil să emită concluzii rezonabile pe care să se bazeze opinia finală.

Procedurile de audit sunt detaliate sub forma unui set de instrucțiuni în termeni suficient de specifici privind colectarea tipurilor de probe de audit care urmează a fi obținute la un anumit moment, pe parcursul realizării auditului, astfel încât să conțină informații probante și evaluate de către auditor.

Pentru obținerea unor astfel de informații, auditorul trebuie să dispună de cunoștințe și aptitudini necesare pentru a colecta pentru fiecare aserțiune inclusă în situațiile financiare supuse auditului, de probe suficiente și temeinice, astfel încât să se conformeze standardelor de audit financiar definite .

Elaborarea programului de audit este abilitatea auditorului în luarea deciziilor majore cu privire la:

1. *ce proceduri de audit trebuie să utilizeze;*
2. *natura și cantitatea probelor ce trebuie obținute pe baza procedurilor aplicate;*
3. *programarea în timp a procedurilor de audit;*
4. *care este dimensiunea eșantionului și care vor fi elementele extrase din populație pentru a fi testate;*
5. *costurile implicate .*

1. Alegerea unei proceduri de audit astfel încât probele de audit obținute să fie **suficiente** și **adecvate** depinde de **raționamentul auditorului** și este influențată de anumiți factori, cum ar fi:

- evaluarea de către auditor a naturii și a nivelului riscului inerent atât la nivelul situațiilor financiare, cât și la nivelul soldului unui cont sau al unei categorii de tranzacții,
- natura sistemelor contabile și de control intern, precum și evaluarea riscului de control,
- pragul de semnificație al elementului care este examinat,
- experiența câștigată în timpul lucrărilor de audit anterioare,
- rezultatele procedurilor de audit, incluzând fraude sau erori ce ar fi putut fi descoperite,
- sursa și credibilitatea informațiilor disponibile.

Principalele proceduri, care pot fi selectate de către auditorii financiari, prin care se pot obține diferite tipuri de probe de audit sunt:

Examinarea fizică a activelor corporale și alte active – reprezintă modalitatea obiectivă de a constata existența, cantitatea și caracteristicile activului, putând fi și o metodă utilă de a evalua starea sau calitatea activului respectiv.

Confirmarea – descrie primirea unui răspuns oral sau scris din partea unei terțe părți independente, care afirmă sau infirmă acuratețea informațiilor care au fost solicitate de auditor.

Dintre informațiile cel mai frecvent solicitate de către auditorii financiari pentru a fi confirmate, menționăm:

Informații confirmate	Proveniența confirmării (terții)
Solduri de numerar (trezorerie) și credite	Băncile
Echivalente de numerar și alte titluri	Operatori din piața de capital
Creanțe și alți debitori	Clienți și alți terți
Stocuri aflate în consignatie	Consignatarul
Stocuri aflate în custodie	Custode
Valoarea polițelor de asigurare	Societatea de asigurări
Datorii - Furnizori	Furnizor
Ipoteci de plătit	Creditorul ipotecar
Obligațiuni de plătit	Deținătorul obligațiunii
Avansuri primite de la clienți	Client
Acțiuni aflate în circulație	Garantul emisiunii/agentul de transfer
Alte informații	
Acoperirea riscurilor	Societatea de asigurări
Garanții și cautiuni	Creditorii imprumutatori

Documentarea - inspecția reprezintă examinarea de către auditor a documentelor și evidențelor clientului cu scopul de a justifica informațiile care sunt sau ar trebui incluse în situațiile financiare.

Observarea - constă în urmărirea unui proces sau a unei proceduri care este efectuată de către personalul entității auditate.

Chestionarea clientului - constă în obținerea unei informații scrise sau orale de la client ca răspuns la întrebările puse de auditor.

Reconstituirea – presupune revizuirea unui eșantion de calcule și transferuri de informații făcute de client în cursul perioadei supuse auditului, a verificării acurateței aritmetice a documentelor sursă și a înregistrărilor contabile sau a efectuării de calcule independente.

Procedurile analitice constau din analiza indicatorilor și a tendințelor semnificative, incluzând investigarea fluctuațiilor și a relațiilor care sunt inconsecvente față de alte informații relevante sau care se abat de la valorile așteptate.

Investigația și confirmarea: obținerea de informații din surse din afara entității auditate: bănci, furnizori, clienți, precum și din interiorul entității de la conducere și angajați;

Inspecția activelor corporale, reefectuarea și recalcularea oferă un grad de siguranță mai mare întrucât auditorul realizează prin aplicarea acestor tehnici o colectare directă a probelor de audit;

Inspecția înregistrărilor contabile și a documentelor - verificarea oferă un grad de siguranță mediu

Calculul-verificarea exactității matematice a tehnicilor contabile și/sau efectuarea de calcule independente

Proceduri de fond în scopul detectării erorilor semnificative din situațiile financiare. Sunt de două feluri:

- a. *Teste de detaliu ale tranzacțiilor și soldurilor;*
- b. *Proceduri analitice* privind analiza indicatorilor și a tendințelor semnificative, ce includ investigarea fluctuațiilor și a relațiilor care sunt inconsecvente față de alte informații relevante sau care se abat de la valorile așteptate.

2. Natura probelor. Probele pot fi obținute fie pe cale vizuală, aceasta reprezentând proba cea mai sigură în cazul confirmării existenței bunurilor și mai puțin sigură în cazul stabilirii sursei de proveniență, a proprietarului sau valorii acestora, fie pe cale documentară, prezentându-se sub forma de documente justificative emise de entitatea auditată sau documente întocmite de către auditor sau terți, fie pe cale orală care este considerată mai puțin sigură, caz în care auditorul trebuie să realizeze confirmarea prin documente.

Suficiența probelor este determinată de dimensiunea eșantionului selectat de auditor. Există mai mulți factori care determină dimensiunea eșantionului, cei mai importanți sunt: erorile pe care auditorul se așteaptă să le găsească și eficacitatea controlului intern al clientului.

Standardele de audit cer ca auditorul să obțină probe de audit care vor sta la baza convingerii acestuia că în prezentarea aserțiunilor situațiilor financiare nu s-a strecurat nici o informație semnificativ eronată.

Concludența probelor poate fi evaluată numai după o analiză combinată a temeiniciei și suficienței lor, ținând cont de impactul factorilor care influențează aceste două caracteristici.

Putem spune, deci, că suficiența și temeinicia sunt strâns legate între ele.

Suficiența reprezintă măsura cantității probelor de audit, respectiv cantitatea de informații obținută prin teste de conformitate și proceduri de fond pe care auditorul le aplică pe parcursul desfășurării misiunii de audit, iar **gradul de adecvare** reprezintă măsura calității probelor de audit și a relevanței lor pentru o anumită aserțiune a conducerii, respectiv gradul de încredere și fiabilitate (siguranță).

3. Cu privire la programarea în timp a procedurilor de audit, este știut faptul că acestea pot fi programate oricând, începând cu stadiile timpurii ale exercițiului contabil până la mult timp după ce exercițiul contabil s-a închis, respectiv, până la data la care clientul dorește ca auditul să fie încheiat.

Programarea în timp este influențată de momentul în care auditorul consideră că probele de audit ce se vor

obține vor avea eficacitate maximă, precum și de momentul în care personalul de audit este disponibil.

De exemplu, auditorii preferă deseori să facă inventarul fizic al stocurilor cât mai aproape posibil de data de închidere a bilanțului.

4. După selectarea procedurii de audit, auditorul stabilește dimensiunea eșantionului care poate varia de la un singur element până la toate elementele care constituie populația testată. Dimensiunea eșantionului utilizat în cadrul fiecărei proceduri variază de la un audit la altul. După stabilirea dimensiunii eșantionului se stabilesc elementele care vor fi extrase din populație pentru a fi testate.

Decizia privind numărul de elemente ale populației de testat este luată de către auditor pentru fiecare procedură de audit în parte.

De exemplu, dacă auditorul decide ca eșantionul să fie format din 300 facturi emise, auditorul ar putea alege fie o anumită perioadă definită, în cadrul căreia examinează primele 300 de facturi emise, fie alege 300 facturi cu sumele cele mai mari, fie alege aleatoriu acele facturi pe care el le consideră ca prezentând cea mai mare probabilitate de a conține erori sau auditorul poate utiliza o combinație a acestor metode.

5. În procesul de stabilire a probelor de audit ce trebuie obținute și, implicit, a procedurilor ce trebuie aplicate este necesar ca auditorul să țină seama și de costurile implicate. Scopul auditorului este de a obține probe de audit temeinice și suficiente la cel mai scăzut cost total posibil, însă fără a se elimina proceduri necesare sau stabilindu-se un eșantion de dimensiuni insuficiente.

Relația dintre standardele de audit și procedurile prin care se pot obține probe de audit este prezentată în schema 1 (din pagina următoare).

De obicei, programul de audit cuprinde lista procedurilor de audit pentru fiecare aserțiune supusă auditării, dimensiunea eșantioanelor, elementele de selectat și programarea în timp a testărilor. Pe baza programului stabilit, auditorul, în activitatea sa pe teren trebuie să colecteze suficiente probe temeinice pentru a justifica opinia exprimată.

Temeinicia probelor se referă la măsura în care probele pot fi considerate plauzibile sau demne de încredere. Temeinicia se aplică numai acelor proceduri de audit alese. Aceasta nu poate fi îmbunătățită prin selectarea unui eșantion de dimensiune mai mare sau prin alegerea altor elemente selectate. Ea

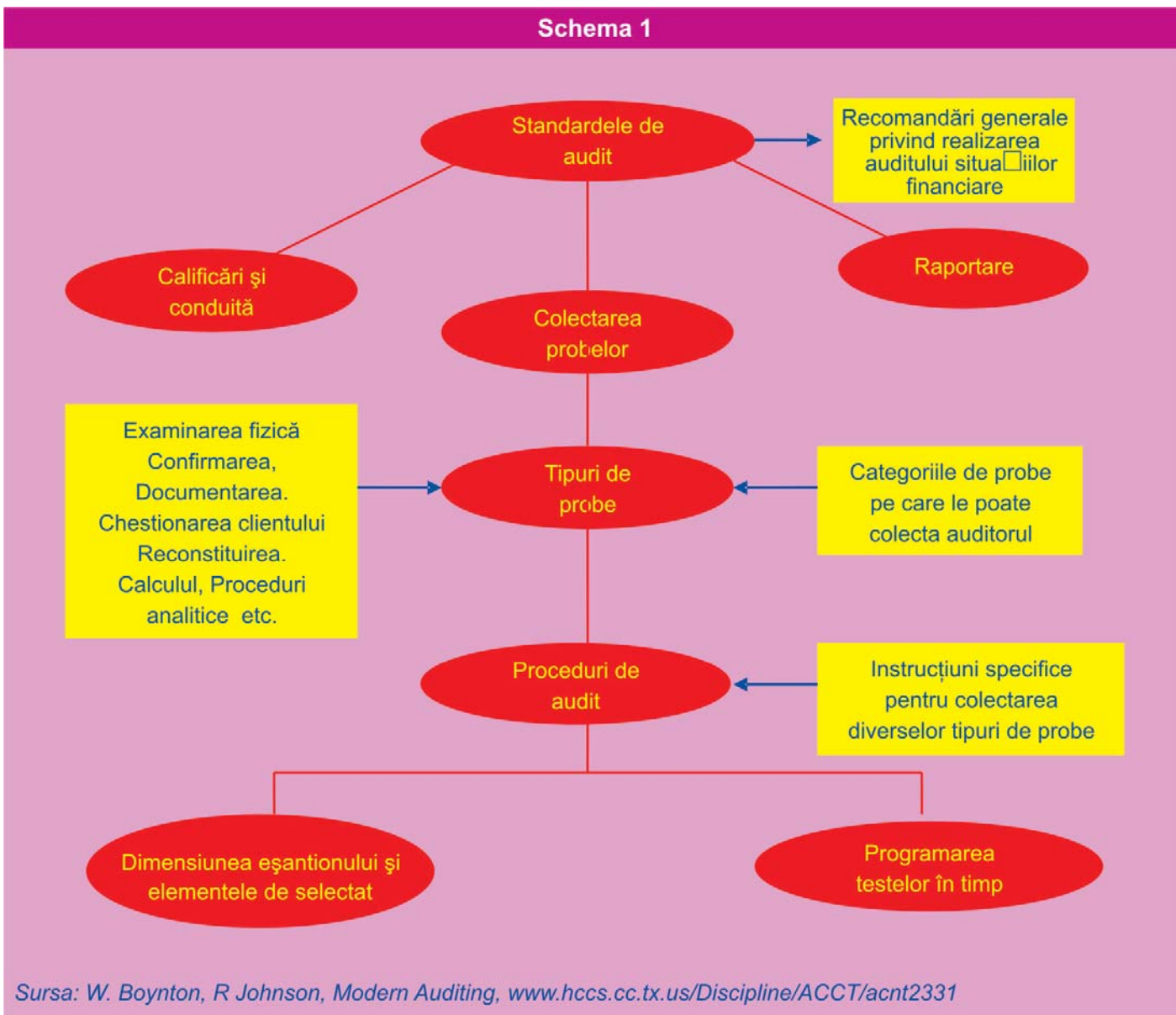
poate fi ameliorată numai prin selectarea acelor proceduri de audit în care calitatea caracteristicilor unor probe temeinice prezintă un nivel mai înalt.

Temeinicia (concludența) probelor de audit este influențată de următoarele caracteristici:

- **Relevanța**, în sensul că informația obținută este pertinentă și susține exact obiectivele auditului, respectând în același timp și principiul economicității din punct de vedere al costului comparat cu relevanța ei.
- **Independența sursei**, care poate fi internă - obținută de la entitatea auditată sau externă - obținută de la terți. În general, probele obținute dintr-o sursă din afara entității auditate sunt mai fiabile decât cele colectate din interiorul ei. De exemplu, confirmarea primită de la terți.
- **Eficacitatea controlului intern**. Când mecanismele de control intern ale unui client sunt eficiente, probele colectate sunt considerate mai fiabile decât dacă mecanismele ar fi nesatisfăcătoare.
- **Informarea directă a auditorului**. Probele obținute direct de către auditor, prin examinare fizică, observare, calcul și inspectare sunt mai temeinice decât dacă informațiile sunt obținute pe căi indirecte.
- **Calificarea persoanelor** care efectuează auditul. Probele obținute de către auditor sunt fiabile numai dacă aceștia dispun de aptitudini necesare pentru a evalua aceste probe.
- **Gradul de obiectivitate**. Probele obiective sunt mai fiabile decât cele care necesită o doză considerabilă de raționament subiectiv pentru a determina dacă sunt corecte sau nu.
- **Oportunitatea**. Această caracteristică se referă fie la momentul în care aceste probe sunt colectate, fie la perioada la care se referă auditul.

Pe parcursul auditării situațiilor financiare, auditorul obține probe prin:

- efectuarea de teste de control pentru a obține acele probe de audit cu privire la proiectarea adecvată și, respectiv, a modului efectiv de funcționare a sistemului contabil și a celui de control intern.

- sau aplicarea procedurilor de fond prin efectuarea de teste care au ca scop detectarea erorilor semnificative din situațiile financiare (teste de detaliu ale tranzacțiilor și soldurilor, proceduri analitice).

Atunci când se obțin probe de audit prin teste de control, auditorul trebuie să considere suficiența și gradul de adecvare al probelor de audit pentru a susține nivelul evaluat al riscului de control.

Cu privire la sistemele contabile și de control intern, auditorul trebuie să obțină probe de audit referitoare la:

- **proiectare:** dacă sistemul contabil și de control intern sunt în mod corespunzător proiectate

pentru a preveni și/sau detecta și corecta erorile semnificative

- **funcționare:** dacă sistemul există și a funcționat efectiv de-a lungul unei perioade relevante.

Atunci când se obțin probe de audit prin proceduri de fond, auditorul trebuie să considere suficiența și gradul de adecvare al probelor de audit obținute prin astfel de proceduri, împreună cu orice altă probă obținută prin testele de control pentru a susține aserțiunile conducerii privind situațiile financiare.

Aserțiunile privind situațiile financiare ale entității sunt obiective ale conducerii, care sunt incluse în situațiile financiare. Criteriile obiective privesc:

- **Existența:** un activ sau o datorie ce există la un moment dat
- **Drepturi și obligații:** un activ sau o datorie ce aparțin entității la un moment dat
- **Apariția:** o tranzacție sau un eveniment a avut loc pe durata unei perioade și este în legătură cu entitatea respectivă
- **Exhaustivitatea:** nu există active, datorii, tranzacții sau evenimente neînregistrate, ori elemente neprezentate
- **Evaluarea:** un activ (sau o datorie) este înregistrat la o valoare contabilă adecvată
- **Comensurarea:** o tranzacție (sau un eveniment) este înregistrată la valoarea corespunzătoare și venitul (sau cheltuiala) este alocat perioadei corespunzătoare
- **Întocmirea, prezentarea și raportarea informațiilor:** un element este prezentat, clasificat și descris în conformitate cu cadrul general de raportare financiară aplicabil

În mod obișnuit, pentru fiecare aserțiune a conducerii sunt obținute probe de audit corespunzător obiectivelor stabilite.

Obținerea unei probe privind un anumit obiectiv nu poate compensa cu o altă probă, privind un alt obiectiv. De exemplu, probele de audit privind existența unui stoc nu se vor compensa cu probele de audit privind evaluarea.

Se pot folosi, în schimb, teste care pot furniza probe de audit despre mai multe aserțiuni. De exemplu, colectarea creanțelor poate furniza probe de audit privind atât existența, cât și evaluarea.

Concluzii

Putem afirma că probele de audit obținute în timpul realizării auditului situațiilor financiare au un rol foarte important.

În funcție de rezultatul și evaluarea acestora de către auditor, acesta poate exprima o opinie privind întocmirea situațiilor financiare, dacă acestea sunt sub toate aspectele semnificative în conformitate cu cadrul general de raportare financiară identificat.

Natura, calitatea și suficiența probelor de audit reprezintă fundamentul concluziilor pe care se întemeiază opinia de audit.

Suficiența probelor de audit – depinde de raționamentul profesional al auditorului pentru a determina volumul probelor de audit necesare angajamentului de audit. Factorii care determină cantitatea probelor de audit sunt: cunoașterea clientului și a sectorului de activitate, evaluarea riscului, disponibilitatea și calitatea probelor de audit; pragul de semnificație al claselor de tranzacții și a conturilor; riscul de denaturare; mărimea populației; omogenitatea populației - eșantion mic dacă populația statistică are caracteristici asemănătoare; calitatea probelor de audit culese - dacă calitatea este ridicată, cu atât numărul acestora poate fi mai mic;

Gradul de adecvare a probelor de audit – reprezintă măsura calității lor dacă oferă informații: **relevante** (dacă sunt în concordanță cu regulile contabile) și **credibile**: sursa independentă externă, examinarea fizică de către auditor (inspecție, observație) sau calcul, evaluarea sistemului de control intern de către auditor.

Raportarea - trebuie să cuprindă o exprimare clară a opiniei pe baza evaluării concluziilor trase conform probelor obținute în cursul auditului.

Bibliografie

- Arens Alvin A & Loebbecke James K, *Probe de audit*, Ediția a VIII-a, Ed. ARC, Craiova, 2003
- Burlaud Alain, Simon Claude, *Controlul de gestiune*, Ed. C.N.I. Coresi 2007
- Boynton W, Johnson R, *Modern Auditing*, www.hccs.cc.tx.us/Discipline/ACCT/acnt2331
- Culda Emil, *Documentarea rapoartelor (misiunilor) de audit, curs de pregătire profesională*, 2007
- Mihăilescu Ion (coordonator), *Audit Financiar*, Ed.Independența economică, 2007
- Morariu Ana, Suciuc Ghe, Stoian Flavia, *Audit intern și guvernare corporativă*, Ed.Universitară, 2008-06-02
- Sillero Alberto, *Audit et révision légale*, Ed.Eska, Paris, 2007
- IFAC - CAFR „*Audit Financiar 2006, Standarde. Codul Etic*“, Ed. CAFR și IRECSO, 2007

Auditarea situațiilor financiare

- o abordare bazată pe risc

Brian PINE, examiner ACCA

Abstract

A Risk Based Approach to Auditing Financial Statements

This article is the first of a series on risk-based auditing and audit evidence.

In this article there are presented, in brief, details on the audit approaches which can be adopted by the auditors when working on a specified audit assignment. Given the nature of the audit process, every audit assignment presents a different challenge to an audit firm as there are no two identical audit assignments.

There is no one single approach to auditing which ensures the performance of a perfect audit. Taking into account the diversity of the audit assignments, the auditors should also be able to identify and to assess the risk which might occur and also to assess their impact on the financial statements. This article sets the fundamental points on a risk-based approach to auditing. The various aspects of auditing planning and documentation where risk-based approach has been adopted will be covered in the following article.

Key words: financial statement, substantive procedure, system based approach, risk-based approach, financial risk, compliance risk, operational risk

Cuvinte cheie:
situație financiară, procedură analitică, abordare bazată pe sistem, abordare bazată pe risc, risc financiar, risc de conformare, risc operațional

Introducere

Abordarea adoptată de către o firmă de audit vizavi de o misiune specifică de audit va fi un factor-cheie în determinarea rezultatului auditului. Dacă auditorii nu reușesc să adopte o abordare de audit corectă atunci crește probabilitatea ca procesul de audit să nu se încheie cu succes; acest fapt ar putea duce la lezarea reputației și la procese costisitoare împotriva firmei de audit.

În acest prim articol vom analiza auditul bazat pe risc și proba de audit.

Abordările auditului

În principal există patru abordări diferite ale auditului:

- abordarea procedurilor analitice
- abordarea bilanțului financiar contabil
- abordarea bazată pe sisteme
- abordarea bazată pe risc

Abordarea procedurilor analitice

Această abordare se mai numește și abordarea de vouching sau abordarea verificării directe. În această abordare, resursele de audit vizează testarea unor volume mari de tranzacții și bilanțuri financiar-contabile, fără a se axa în particular pe ariile specificate în situațiile financiare.

Abordarea bilanțului financiar-contabil

În această abordare, procedurile

analitice se concentrează asupra bilanțului financiar-contabil (declarația situației financiare) și doar câteva proceduri limitate vor fi derulate asupra declarației de venit/conturilor de profit și pierderi.

Justificarea pentru această abordare este că dacă afirmațiile manageriale relevante pentru toate conturile din bilanțul financiar-contabil (declarația poziției financiare) sunt testate și verificate, atunci cifra profit-pierderi raportată pentru perioada contabilă nu va fi în mod semnificativ eronată.

Abordarea bazată pe sisteme

Această abordare solicită auditorilor să evalueze eficacitatea controalelor interne ale unei entități și apoi să direcționeze procedurile analitice, în principal spre acele arii în care se consideră că nu sunt

acoperite de controale interne sau arii în care controalele interne nu funcționează așa cum au fost planificate.

O testare redusă este derulată în acele arii în care se consideră că obiectivele sistemelor de control intern sunt atinse

Abordarea bazată pe risc

În această abordare, resursele de audit sunt direcționate către acele arii ale declarațiilor care pot conține greșeli (fie că s-a produs o eroare, fie o omisiune), ca o consecință a riscurilor cu care se confruntă afacerea.

Adoptarea unei abordări bazate de risc

Având în vedere natura procesului de audit, fiecare misiune de audit reprezintă o provocare diferită pentru o firmă de audit întrucât nu există două misiuni de audit identice. De exemplu, nu există două entități care să se asemeze în ceea ce privește sectorul de activitate, locația, dimensiunea, angajații, problemele de guvernare, etică și complexitatea operațiunilor.

Nu există nici o abordare a procesului de audit care să asigure performanța de a realiza un audit perfect. În orice caz, este general acceptat că, pentru o mare parte din entitățile mai mari, abordarea bazată pe risc va minimaliza posibilitatea ca obiectivele auditului să nu fie atinse.

În consecință, ISA *Înțelegerea entității și a mediului său și evaluarea riscurilor unor greșeli semnificative* obligă auditorii să adopte o abordare bazată pe risc.

Determinând acest fapt, ISA 315 cere auditorilor să efectueze evaluări ale nivelului de risc al declarațiilor semnificativ false la nivelul afirmațiilor și al situațiilor financiare,

evaluări bazate pe o înțelegere adecvată a entității și a mediului, incluzând controalele interne.

Auditorii ar trebui să fie familiarizați cu afirmațiile formulate de către management, așa cum este descris în ISA 500 „Probe de Audit”.

Cum auditorului i se cere să se concentreze asupra entității și a mediului său atunci când evaluează riscul, acest fapt este cunoscut ca abordarea „de sus în jos” pentru detectarea riscurilor, iar cu acest termen ar trebuie familiarizați toți auditorii.

Cuvântul „sus” se referă la operațiunile zilnice ale entității și mediului în care aceasta își desfășoară activitatea; „jos” se referă la situațiile financiare ale entității.

Pe scurt, această abordare cere auditorilor să identifice riscurile-cheie de zi cu zi cu care se confruntă afacerea, să ia în calcul impactul pe care aceste riscuri îl pot avea asupra situațiilor financiare și apoi să își planifice în concordanță procedurile de audit.

Din această cauză, abordarea mai este cunoscută și sub numele „abordarea riscului afacerii”.

Atunci când se adoptă această abordare cu scopul de a facilita identificarea riscurilor și evaluarea efectului acestora asupra situațiilor financiare, riscurile sunt clasificate ca:

- riscuri financiare – cum ar fi riscul fluxului de numerar
- riscuri de conformare – cum ar fi riscul de încălcare a legilor și reglementărilor
- riscurile operaționale – cum ar fi riscul pierderii angajatului-cheie și riscul pierderii de date

Utilizarea specifică a abordării riscului afacerii în procesul de audit va fi prezentată într-un alt articol.

Cel mai important obiectiv în cazul

adoptării abordării riscului afacerii este de a reduce riscul auditului – riscul ca auditorul să formuleze o opinie neadecvată asupra situațiilor financiare.

Auditorii ar trebui, prin urmare, să vadă modul în care riscul afacerii este legat de riscul auditului și cum abordarea riscului afacerii este indispensabilă în utilizarea modelului de audit atunci când planifică activitatea de audit.

Situațiile financiare

Riscul legat de detectare

Auditorii ar trebui să fie conștienți că riscul auditului este o funcție a riscului situațiilor financiare (riscul ca situațiile financiare să fie în mod semnificativ greșite) și a riscului legat de detectare (riscul ca auditorul să nu identifice astfel de greșeli).

Riscul situațiilor financiare

Acesta are două componente: riscul inerent și riscul de control.

Riscul inerent, într-o definiție completă, este:

- măsură a aprecierii pe care o face auditorul privind probabilitatea existenței unei erori semnificative într-un segment înainte de a estima eficacitatea mecanismelor de control intern ;
- reprezintă susceptibilitatea unui sold al unui cont sau a unei categorii de tranzacții la informații eronate ce ar putea fi semnificative individual sau atunci când sunt cumulate cu informații eronate din alte solduri sau tranzacții, presupunând că nu au existat controale interne adiacente;
- reprezintă o măsură a aprecierii pe care o face auditorul privind probabilitatea existenței unor prezentări eronate semnificative (erori sau fraude) într-un segment supus auditului înainte de

a estima eficacitatea mecanismelor controlului intern;

- riscul inerent este invers proporțional cu riscul de detectare planificat și direct proporțional cu cantitatea de informații probante. Pe lângă faptul că un risc inerent mare pentru o anumită arie auditată va determina o creștere a cantității de probe de audit, o altă consecință tipică este numirea în echipa de audit a unor persoane cu mai multă experiență pentru auditarea sferei respective, precum și o verificare mai riguroasă a foilor de lucru întocmite de aceștia.

Riscul inerent este limitat fie la natura elementului din bilanțul financiar-contabil care este analizat, cum ar fi o prevedere care este estimată sau la natura entității sau a industriei în care operează (de exemplu, un lanț de retail în industria modei). O abordare a riscului de afacere „de sus în jos” va fi în special pertinentă atunci când se identifică riscurile inerente care fac parte din ultima categorie.

Riscul de control este riscul ca o greșeală care ar putea apărea într-o afirmație și care ar putea fi semnificativă individual sau atunci când este cumulată cu alte greșeli să nu fie prevenită sau identificată și corectată în timp util de către controalele interne. Auditorii iau în calcul mediul de control al unei entități împreună cu activitățile detaliate de control și obiectivele sistemelor în evaluarea riscului de control pentru o arie specifică a situațiilor financiare.

Este important de menționat că auditorul nu are control asupra dimensiunii riscului de control ori a riscului inerent; acestea sunt riscuri suportate de către entitatea care face obiectul auditului. În orice caz, auditorul trebuie să le evalueze în procesul de determinare a dimensiunii procedurilor analitice

detailiate care urmează a fi desfășurate.

Riscul de nedetectare

Acesta este riscul ca procedurile auditorului să nu identifice o eroare care există într-o afirmație, eroare care ar putea fi semnificativă (în sine sau atunci când este cumulată cu alte greșeli). Dat fiind faptul că auditorii își utilizează judecata profesională în determinarea nivelurilor de risc inerent și de control aplicabile, în mod clar contribuția auditorului are impact asupra nivelului riscului de detectare permis. De fapt, auditorii gestionează nivelul general de risc al auditului pe care ei sunt pregătiți să îl accepte într-o anumită misiune de audit nu doar prin intermediul determinării naturii și dimensiunii procedurilor și testărilor derulate, ci și prin alocarea unui nivel adecvat de resurse de audit pentru sarcina de audit pe care o desfășoară.

Modelul de risc al auditului

Riscul de audit reprezintă:

- riscul pe care auditorul îl atribuie unei opinii de audit neadekvate, atunci când situațiile financiare conțin informații eronate semnificative.
- riscul ca un auditor să conchidă că situațiile financiare prezintă o imagine fidelă și să decidă, ca urmare, exprimarea unei opinii fără rezerve, când în realitate aceste situații sunt semnificativ eronate

Formula pentru modelul riscului auditului este:

$$\text{Riscul auditului} = \text{risc inerent} \times \text{risc de control} \times \text{risc de nedetectare}$$

Din cele de mai sus, reiese că dacă valorile procentelor de risc pot fi evaluate atât pentru riscul inerent, cât și pentru riscul de control, atunci, pentru un nivel dorit (acceptabil) al riscului auditului, se poate

prevedea un nivel de detectare a riscului și astfel dimensiunea procedurilor analitice necesare poate fi determinată.

De exemplu, dacă o firmă de audit tinde spre un nivel al riscului auditului de 5 %, atunci pentru un grup dat de situații financiare în care factorii riscului inerent și ai riscului de control au fost evaluați la 80% și, respectiv 25%, nivelul necesar de nedetectare a riscului ar trebui stabilit la 25% (eg.: $0,05 = 0,8 \times 0,25 \times 0,25$).

Concluzie

De reținut! Cu cât este mai mare nivelul stabilit pentru detectarea riscului (75%) cu atât este mai mic nivelul de proceduri analitice și de resurse de audit și viceversa.

Independent de nivelul la care s-a stabilit riscul auditului, identificarea riscului are o relație inversă cu riscul situațiilor financiare – cu cât este mai mic riscul situațiilor financiare cu atât este mai mare nivelul planificat de identificare a riscului (prin urmare, riscul de nedetectare este mai mic) și, în consecință, este mai mic nivelul de testări detaliate solicitate.

Trebuie notat faptul că, odată ce s-a stabilit un nivel al identificării riscului, firmele de audit pot utiliza tabele manuale ca ghid pentru dimensiunea probelor care urmează a fi testate, sau – în special pentru audituri mai vaste și mai complexe – vor utiliza soft-uri dedicate.

Bibliografie

International Standards on Auditing - http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standards_on_Auditing
International Auditing and Assurance Standards Board - <http://www.ifac.org/iaasb/>

**ACCA is the largest
and fastest-growing
global professional
accountancy
qualification**

The world needs
three-dimensional
accountants.

accaglobal.com/3D

For more information please contact the local ACCA office: +40(21) 312 79 45 or info@ro.accaglobal.com

Recunoașterea și evaluarea generală a elementelor de imobilizări necorporale

Abstract

Recognition and General Valuation of Intangible Assets

Recently, investments in intangible assets became more and more important because of the expenses more and more significant they require, for conceiving, creating organizing or researching new opportunities.

As a consequence, companies must pay a greater attention to these assets and to develop appropriate techniques and procedures to measure and value these assets.

Recognition and valuation of intangible assets is done according to national legislation in force meaning the Order of public finances minister no 1752/2005 with further changes and completions and for those entities who apply the International Financial Reporting Standards, the provisions of IAS 38 "Intangible assets" and IFRS 3 "Business Combinations".

According to IFRS principles new valuation methods have been developed to value intangible assets at fair value. These methods take into account the immateriality of these assets and that there is no market to negotiate them and information is not always available.

Methods are based on market, cost, future cash flows or mathematical models. According to the exact situation of the company as well as the element which is valued management chooses the most appropriate method

Key words: Intangible assets, Fair value, Income method, Transactional method, Options method

Cuvinte cheie:

imobilizări necorporale, valoare justă, metoda venitului, metoda tranzacțională, metoda costului de înlocuire, metoda binomială și alte metode netradiționale

Drd. Monica JULEAN, Drd. Emilia IORDACHE,

Ministerul Economiei și Finanțelor

Introducere

Ultimii 15 ani au reprezentat un avânt deosebit al creșterii ponderii imobilizărilor necorporale în cadrul activelor companiilor din întreaga lume.

Mutațiile profunde care au loc în lumea actuală a afacerilor presupun deplasarea forțelor de creștere economică, de la materie și energie spre informație și cunoștințe. Procesul de „dematerializare” a activității economice atrage o îmbunătățire continuă a activității de concepție și inovație, gestiune a cunoștințelor și organizare.

Un impact semnificativ are recunoașterea activelor necorporale în situațiile financiare, asupra managementului companiei. Transparența mai mare, testarea frecventă la depreciere, prezentări cuprinzătoare oferă o garanție mai mare atât la nivel intern, cât și extern în ceea ce privește prezentarea unei imagini fidele a companiei.

De asemenea, principiile privind evaluarea imobilizărilor influențează în mod semnificativ achizițiile de companii care au loc pe piață. Astfel, analiștii acordă o atenție sporită activelor incluse în situațiile financiare ale companiei dorite a fi achiziționate, dar și activelor neincluse încă, dar care pot fi incluse în bilanțul postachiziție și efectului pe care acestea îl vor

avea asupra poziției, dar mai ales a performanței financiare a întreprinderii achizitoare, ulterior achiziției.

Periodic, imobilizările necorporale recunoscute ca active trebuie testate la depreciere și revizuită durata de viață a acestora în raport cu evoluția generală a pieței și evoluția particulară a sectorului de piață pe care activează compania respectivă.

Cerințele privind identificarea imobilizărilor necorporale obținute în cadrul unei tranzacții arată dacă compania achizitoare a plătit un preț just pentru achiziția unei alte companii.

Un activ necorporal este definit ca un activ nemonetar și fără substanță materială.

Principalele caracteristici ale unei imobilizări necorporale sunt:

- Este identificabil ;
- Întreprinderea deține controlul asupra sa și restricționează accesul terților;
- Generează beneficii economice viitoare.

Activele necorporale pot îmbrăca diverse forme. Astfel de imobilizări sunt fondul comercial obținut din achiziția unei alte întreprinderi, brevete și mărci comerciale, licențe, contracte exclusive, cheltuielile de dezvoltare, matrițe și multe altele.

Una din problemele ridicate de acestea este chiar existența și emiterea unor astfel de active necorporale.

Spre deosebire de prevederile naționale, IAS 38 „Imobilizări necorporale” conține prevederi speciale pentru imobilizările necorporale generate intern, în urma unui schimb de active, criterii specifice de recunoaștere și evaluare a fondului comercial.

În conformitate cu IFRS 3 *Combinări de întreprinderi*, dacă o imobilizare necorporală este obținută printr-o combinare de întreprinderi, atunci costul imobilizării necorporale este valoarea sa justă la data achiziției.

Toate imobilizările necorporale trebuie identificate la data achiziției și reflectate în situațiile financiare ale achizitorului.

Valoarea justă a unei imobilizări necorporale reflectă așteptările pieței privind posibilitatea ca beneficiile economice viitoare din imobilizare să revină entității.

Un dobânditor recunoaște la data achiziției, separat de fondul comercial și o imobilizare necorporală a entității dobândite dacă valoarea justă a imobilizării poate fi evaluată credibil, indiferent dacă imobilizarea a fost recunoscută de entitatea dobândită înainte de combinarea de întreprinderi.

O imobilizare necorporală va fi recunoscută astfel, dacă:

- întrunește definiția unei imobilizări; și
- este identificabilă, adică separabilă, sau dacă reiese din drepturi contractuale sau din alte drepturi legale.

O imobilizare necorporală obținută printr-o combinație de întreprinderi poate fi separabilă, dar numai împreună cu o altă imobilizare necorporală sau corporală aferentă.

În unele cazuri, dobânditorul recunoaște grupul de imobilizări ca pe o imobilizare individuală, separată de fondul comercial, dacă valorile juste individuale ale imobilizărilor din grup nu pot fi evaluate credibil.

Dobânditorul recunoaște ca imobilizare individuală, un grup de imobilizări necorporale complementare, care alcătuiesc o marcă, dacă valorile juste individuale ale imobilizărilor complementare nu pot fi evaluate credibil. Dacă valorile juste individuale ale imobilizărilor complementare pot fi evaluate credibil, un dobânditor le poate recunoaște ca un activ individual dacă acestea au durate de viață similare.

Acestea sunt cu siguranță mult mai dificil de evaluat decât activele necorporale. Atunci când se pune problema fuziunii sau vânzării unei părți a afacerii, imobilizări necorporale precum fondul comercial, brevetele, mărcile și forța de muncă pot cauza adevărate probleme financiare și chiar legale dacă nu sunt corect evaluate.

Evaluarea imobilizărilor necorporale și a proprietății intelectuale trebuie să fie întotdeauna făcută ținând cont de modul în care aceasta este sau nu utilizată în cea mai bună combinație împreună cu celelalte active sau în mod individual¹.

Orice afacere este compusă din trei componente de bază: activele monetare, imobilizările corporale și imobilizările necorporale. Valoarea cumulată a acestora este valoarea întreprinderii în sine.

¹ În acest text, atât IAS-urile (International Accounting Standards), cât și IFRS-urile (International Financial Reporting Standards) vor fi numite IFRS-uri.

Unele elemente componente ale imobilizărilor necorporale nu sunt însă atât de ușor de analizat și evaluat, iar prezentarea acestora în situațiile financiare este adesea o problemă controversată, care cere analiza detaliată a condițiilor în care au fost generate acestea și a naturii lor specifice, a tuturor datelor implicate în procesul de evaluare.

Evaluarea imobilizărilor necorporale la valoarea justă ține seama de condițiile specifice existente pentru imobilizările respective, pentru întreprinderea care realizează evaluarea.

Prețurile de piață menționate pe o piață activă asigură cea mai credibilă estimare a valorii juste a unei imobilizări necorporale:

- Prețul de piață corespunzător este în mod normal prețul actual de licitație.
- Dacă prețurile actuale de licitație nu sunt disponibile, prețul celei mai recente tranzacții similare poate oferi o bază de la care să se facă estimarea valorii juste atâta timp cât nu au existat schimbări economice majore în intervalul de la data tranzacției și data estimării valorii juste a imobilizării.

Dacă nu există o piață activă pentru imobilizarea necorporală:

- Valoarea justă este suma pe care entitatea ar fi plătit-o pentru imobilizare, la data achiziției, într-o tranzacție desfășurată în condiții obiective, între părți aflate în deplină cunoștință de cauză și neconstrânse, pe baza celor mai bune informații disponibile. Aceasta este costul de înlocuire. O entitate ia în considerare rezultatul tranzacțiilor recente cu imobilizări similare.
- Valoarea justă se determină prin tehnici de estimare indirectă a valorii juste.

Aceste tehnici pot fi utilizate pentru evaluarea inițială a imobilizării necorporale obținute într-o combinație de întreprinderi dacă obiectivul lor este acela de a estima valoarea justă și dacă ele reflectă actualele tranzacții și practici din industria din care imobilizarea face parte. Aceste tehnici includ, atunci când este cazul:

- aplicarea multiplilor care reflectă tranzacțiile curente de pe piață la indicatorii care conduc la rentabilitatea unei imobilizări necorporale (cum ar fi venitul, cotele de piață și profitul operat) sau la tendința redevențelor care ar

putea fi obținute prin autorizarea unei alte părți printr-o tranzacție desfășurată în condiții obiective de a utiliza imobilizarea necorporală; sau

- reducerea fluxurilor de trezorerie nete viitoare estimate din imobilizare.

În practică, aceste tehnici de evaluare în funcție de condițiile concrete ale pieței se grupează în patru mari metode de evaluare și anume:

- Metoda tranzacțională
- Metoda venitului
- Metoda costului de înlocuire
- Metoda binomială sau a opțiunilor

Metoda tranzacțională

Este cea mai simplă metodă de utilizat și se bazează pe prețul prezent care ar trebui plătit pentru o imobilizare necorporală similară.

Această metodă oferă o măsură directă a valorii unei imobilizări necorporale și este considerată a fi cea mai credibilă metodă pentru determinarea valorii unei imobilizări necorporale. Ea oferă valori comparabile cu valoarea justă obținută în condiții obiective de tranzacționare.

O condiție esențială pentru aplicarea acestei metode de evaluare este asigurarea comparabilității datelor procesate. Cele mai credibile date sunt cele obținute din contracte de achiziție la care există acces. Cum acestea constituie, de regulă, documente private și confidentiale accesul poate fi restricționat. De asemenea, această metodă este dificil de aplicat acolo unde se cere obiectivitate în evaluarea diferitelor elemente pentru raportări financiare, stabilirea și calcularea diferitelor impozite și taxe.

Aplicarea acestei metode presupune la rândul său parcurgerea a două etape: **evaluarea și ajustarea**.

Evaluarea este procesul de selecție a acelor tranzacții care oferă detalii suficiente despre prețurile practicate, scopul tranzacției și condițiile contractuale, care sunt considerate a fi optime pentru aplicarea asupra activului care face obiectul evaluării.

Ajustarea se referă la modificarea valorilor obținute, în baza unui raționament specific. Ajustările au la bază datele ce pot fi obținute din tranzacțiile care sunt suficient de apropiate ca și condiții, termeni contractuali de cele ale activului analizat.

Ajustările se bazează în acest caz pe datele ce pot fi cuantificate și unde există diferențe vizibile între datele obținute din analiza contractelor disponibile și estimările efectuate de un specialist sau condițiile concrete pentru activul respectiv. Aceste ajustări pot varia de la modele statistice complexe până la ajustări determinate de estimările subiective ale evaluatorului.

Aceste ajustări trebuie efectuate cu precauție întrucât, datorită gradului de subiectivitate, ele pot afecta comparabilitatea și credibilitatea acestei metode.

Metoda venitului

Această metodă este considerată de analiști a fi cea mai fundamentată și credibilă metodă de evaluare. Punctul de pornire al acestei metode provine chiar din definiția activului „un activ reprezintă o resursă controlată de către entitate ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru entitate”. Această capacitate de a genera fluxuri viitoare de numerar reprezintă valoarea intrinsecă a activului. Fluxurile viitoare de numerar actualizate generează valoarea prezentă a activului.

Această metodă are de regulă trei părți: estimarea fluxurilor viitoare de numerar, determinarea duratei de viață a imobilizării și alegerea ratei de actualizare adecvate.

Fluxurile viitoare de numerar sunt date de veniturile viitoare estimate a fi obținute din utilizarea activului. Această analiză trebuie să țină seama și de toate costurile directe și indirecte atribuibile activului necorporal, cum ar fi costuri administrative, investițiile necesare, acțiunile concurenței care ar putea afecta costurile sau reducerile de cost realizate prin utilizarea activului respectiv.

Durata de viață reprezintă perioada de timp estimată, de-a lungul căreia se așteaptă ca activul să genereze venituri. În cazul imobilizărilor necorporale și îndeosebi al drepturilor de proprietate intelectuală durata de viață este limitată la dreptul legal asupra acestora, deși de multe ori durata de viață este mai mică.

Rata de actualizare

Rata de finanțare este dată de rata dobânzii așteptată pentru finanțarea activului respectiv. Pentru brevetele de invenții, ratele de actualizare sunt chiar mai mari

decât costul capitalului împrumutat al societății și, de regulă, trebuie considerată în intervalul 20%-50%/ an.

Această metodă, deși este cea mai analitică, implică totuși un anumit nivel de subiectivitate la stabilirea fluxurilor de numerar viitoare aferente unui anumit activ.

O modalitate de estimare a acestor fluxuri, deseori aplicată în practică, este cea bazată pe economia de redevență care se obține din deținerea activului, în loc de a-l închiria de la o altă întreprindere și a plăti redevențe.

Aceasta presupune estimarea cifrei de afaceri a întreprinderii sau al nivelului total al veniturilor, precum și calcularea unei medii a redevențelor care sunt practicate pe piață pentru produse similare și, în funcție de situația concretă, ajustarea acesteia pentru a determina redevența aplicabilă întreprinderii și produsului.

Metoda costului de înlocuire

Costul de înlocuire al unui activ necorporal este costul necesar pentru a dezvolta un activ similar, inclusiv de a-l proteja prin drepturi legale, acolo unde este cazul. Metoda este utilizată mai ales acolo unde protecția legală a drepturilor este slabă sau tehnologia este bine cunoscută și activul nu produce venituri. Această metodă reflectă costurile pe care întreprinderea le-ar suporta decât veniturile rezultate din utilizarea activelor.

Costurile care pot fi cuantificate și introduse în această analiză sunt:

1. Taxele legale
2. Taxele de înregistrare
3. Costul de dezvoltare a modelului
4. Costurile de personal
5. Costurile de marketing și publicitate

Această metodă nu oferă indicații asupra beneficiilor economice ce rezultă din utilizarea și proprietatea asupra activului. Oferă o valoare minimă a activului.

Metoda binomială și alte metode netradiționale

În ultimii ani o dezvoltare tot mai accentuată au cunoscut-o metodele de evaluare bazate pe evenimente viitoare contingente. Această categorie de metode cuprinde metoda binomială, metoda opțiunilor și simularea Monte Carlo. Punctul comun al

acestor modele este arborele decizional, unde evenimentele contingente necesare pentru ca activul să genereze venit sunt proiectate într-un model.

Baza acestor modele o constituie un proces din doi pași:

- calculul probabilității pentru ca un anumit eveniment să aibă loc; și
- determinarea costului generat de producerea unui astfel de eveniment

Metoda opțiunilor este bazată pe modelul de evaluare Fischer – Black al opțiunilor de tip *call* și *put*.

Plecând de la acest preț al opțiunii, implicit legat de prețul activului de bază, se poate determina volatilitatea prețului unei opțiuni, cunoscând practic factorii de influență ai acestuia. În modelul elaborat s-a pornit de la ideea că utilizarea opțiunilor se face în scopul menținerii constante a valorii portofoliului deținut (în acest portofoliu pot fi active reale sau active/pasive financiare, implicit și credite).

Simularea Monte Carlo este o metodă de modelare a variabilelor aleatoare în vederea determinării caracteristicilor repartiției lor, atunci când aceste caracteristici nu pot fi stabilite prin expresii analitice pe baza funcțiilor teoretice de densitate de probabilitate.

Prin metoda Monte Carlo, procesul real este înlocuit cu un proces artificial.

Variabilele aleatoare generate în timpul experimentelor de simulare trebuie să reproducă fidel variabila aleatoare reală.

Metoda arborelui decizional este cea mai intuitivă dintre aceste metode. Evenimentele introduse în model sunt ponderate cu probabilitatea de apariție a acestora. Este important ca toate evenimentele posibile și scenariile să fie estimate și introduse în model.

Concluzii

Din ce în ce mai evident este faptul că între valoarea bilanțieră a unei companii și valoarea sa de piață sunt diferențe mari. Cu cât piața financiară a unei economii este mai dezvoltată, cu tranzacții numeroase și frecvente, cu atât diferența va fi mai semnificativă.

O mare parte din valoarea de piață a companiei și un rol important la această diferență revine activelor

necorporale, cum sunt cunoștințele dobândite. Astfel, valoarea unei companii capătă două dimensiuni:

- *cea din interior*, care privește valoarea prin prisma activelor care au fost obținute în trecut și sunt deținute în prezent. Din acest punct de vedere, diferența între valoarea de piață și valoarea contabilă se datorează în primul rând activelor care nu sunt incluse și prezentate în situațiile financiare, cum sunt cunoștințele, listele de clienți și imaginea, mărcile generate intern.

- *cea din exterior*, care ia în considerare în primul rând viitorul și estimează potențialul companiei. Din acest punct de vedere, diferența între valoarea contabilă și valoarea de piață a companiei se bazează pe posibilitățile viitoare ale companiei, care nu sunt evaluate în mod normal și prezentate în situațiile financiare. Fluxurile de numerar așteptate în viitor de pe urma produselor și serviciilor prezente și viitoare, ca și noile oportunități oferite de sectorul respectiv joacă un rol important. De asemenea, și psihologia pieței joacă un rol în valoarea de piață a companiei. Atunci când are loc o achiziție a unei companii efectele conjugate ale acestor factori pot avea un rol important asupra prețului de achiziție al companiei.

Bibliografie

D'Souza Julia și Yehuda Nir, *The Valuation of Goodwill and Other Intangible Assets Recognized in Acquisitions*, Dec. 2007

Ristea Mihai și colectivul, *Contabilitatea financiară a întreprinderii*, Ed. Universitară 2005

Ristea Mihai, Dumitru Corina Graziella, *Contabilitatea aprofundată*, Ed. Universitară 2005

Smith Gordon, Parr Russell, *Intellectual Property: Valuation, Exploitation and Infringement Damages*, 2007 Cumulative Supplement

Directiva a IV-a a CE privind conturile anuale ale anumitor tipuri de societăți comerciale 78/660/EEC (FOD)

Directiva a VII-a a CE, din data de 13 iunie 1983, în baza art. 54 alin. (3) lit. (g) din Tratat privind conturile consolidate (83/349/EEC)

Standardele Internaționale de Raportare Financiară ed. 2008, Ed.CECCAR

Study on the measurement of intangible assets and associated reporting practices *Prepared for the Commission of the European Communities*

Considerații privind efectuarea auditului la întreprinderile mici

Prof. univ. dr. **Veronel AVRAM** & prof. univ. dr. **Marioara AVRAM**,
Universitatea din Craiova

Abstract

Considerations Regarding the Audit of Small Enterprises

The audit of small enterprises means respecting the International Audit Standards elaborated by the International Federation of Accountants (IFAC) by the mean of the Council for the International Audit and Assurance Standards, standards that are applicable to any type of entity, indifferent of its juridical state, size, property type, structure of leadership and nature of the activity.

However, the international professional organism IFAC admits that the auditory of small and middle enterprises means the existence of some special aspects and characteristics that must be solved by financial audit during the audit process.

The audit of small enterprises signifies taking the same steps like in the case of large enterprises, and the auditor will take into consideration during his mission the norms and recommendations published by IFAC, but also the national regulations in the domain of audit elaborated by the professional national structure, that are based on the International Audit Standards.

Key words: small enterprises, audit, international standards

Cuvinte cheie:
**întreprinderi mici, audit,
standarde internaționale**

Introducere

Federația Internațională a Contabililor (IFAC), organism profesional înființat în anul 1978, cu sediul la New York, din rândul căreia fac parte peste 163 de organisme profesionale din toate țările globului și peste 2,5 milioane profesioniști, și-a propus ca obiective elaborarea de standarde, norme, recomandări pentru activitatea de audit, consolidarea profesiei contabile la nivel internațional și dezvoltarea unor economii internaționale puternice.

IFAC, prin organismele sale specializate, a căror denumire s-a schimbat în decursul timpului: Comitetul Internațional pentru Practici de Audit (IAPC), Comisia Internațională pentru Standarde de Audit și Asigurarea Calității (IAASAB din 1 apr. 2002), Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB), a elaborat Declarații Internaționale privind Practica de Audit (IAPS), Standarde de Audit (ISA), Standarde Internaționale de Educație și Codul de Etică pentru auditorii profesioniști.

Declarația Internațională privind Practica de Audit (IAPS) 1005 „Considerente speciale la auditarea întreprinderilor mici” a fost modificată în sept. 2002 de Comisia Internațională pentru Standarde de Audit și Asigurarea Calității (IAASB), iar după martie 2003 în Standardele Internaționale de Audit (ISA) publicate au fost incluse considerații privind entitățile mici.

Pornind de la specificul întreprinderilor mici și mijlocii confruntate cu aceleași norme și situații ca și marile corporații, dar la o scară mult mai mică s-a constituit, la

nivelul IFAC, Comitetul pentru Practicile Entităților Mici și Mijlocii (SMP Committee). Acest comitet a elaborat în decembrie 2007 **Ghidul de utilizare a Standardelor Internaționale de Audit în Auditul Entităților Mici și Mijlocii**. Fără a se constitui într-un înlocuitor al Standardelor Internaționale de Audit, Ghidul se dovedește un instrument util practicienilor pentru înțelegerea și implementarea Standardelor de Audit pentru întreprinderile mici și mijlocii. În perioada următoare, dată fiind ponderea numerică a întreprinderilor mici și mijlocii în economia românească, cunoașterea și aplicarea Ghidului se va dovedi extrem de importantă pentru auditori, membri ai Camerei Auditorilor Financiar din România.

Ca atare, în auditarea entităților mici trebuie să fie avute în vedere recomandările prevăzute în Declarația Internațională 1005, dar și recomandările privind auditul entităților mici incluse în Standardele Internaționale de Audit (ISA) publicate după martie 2003.

Declarația internațională 1005 descrie caracteristicile comune întâlnite în cadrul întreprinderilor mici, recomandările referitoare la aplicarea Standardelor Internaționale de Audit în procesul de auditare a întreprinderilor mici, îndrumări privind impactul activității auditorului în cazul în care acesta furnizează și servicii contabile întreprinderilor mici, deoarece managerul-acționar al întreprinderilor mici are nevoie de asistență în organizarea, conducerea evidenței contabile și întocmirea declarațiilor fiscale și situațiilor financiare.

Declarația 1005 nu prevede, însă, recomandări detaliate de natură procedurală pentru exercitarea

raționamentului profesional de către auditor.

Caracteristicile întreprinderilor mici

Auditarea unei întreprinderi mici necesită o muncă mai puțin complexă decât în auditul firmelor mari, deoarece activitatea presupune un număr restrâns în cadrul echipei de audit și o documentație mai puțin stufoasă și complexă.

În sensul Declarației 1005 este considerată întreprindere mică orice entitate unde:

- sursele de venituri sunt limitate;
- evidențele contabile sunt simple;
- există o concentrare a proprietății și managementului la un număr redus de persoane (adesea unic acționar);
- controale interne limitate și ignorate de către managementul întreprinderii.

Aceste caracteristici nu sunt exclusive pentru întreprinderile mici și nici nu trebuie să se regăsească în totalitate la aceeași entitate.

Întreprinderile mici, de obicei, au un număr restrâns de asociați, implicați în conducerea nemijlocită a întreprinderii sau pot recurge la serviciile unui manager care asigură conducerea executivă a societății.

Întreprinderile mici, de regulă, au un obiect de activitate restrâns, realizând o gamă limitată de produse, lucrări sau servicii, cu o singură locație sau cu un număr restrâns de locații.

Concentrarea informațiilor poate ușura obținerea, înregistrarea și prelucrarea acestora de către auditor, ceea ce permite realizarea unei misiuni de audit mai eficient, fără a utiliza probe de audit suplimentare.

Întreprinderile mici organizează și conduc evidențele contabile în conformitate cu legislația în vigoare, pentru a furniza informațiile necesare entității și pentru întocmirea și auditarea situațiilor financiare.

Sistemul informațional contabil este proiectat în așa fel încât:

- toate tranzacțiile și informațiile contabile au fost înregistrate în evidențe;
- activele și pasivele înregistrate în sistemul contabil există și sunt evaluate corect;
- vor fi detectate posibile fraude sau erori apărute în procesul de prelucrare a informațiilor contabile.

La întreprinderile mici, adesea, evidența (operativă, contabilă) este ținută de persoane specializate din afara entității, pe baza unui contract de prestări servicii.

Dimensiunea întreprinderii și simplitatea sistemului contabil contribuie la renunțarea la controalele interne care nu sunt necesare și dezirabile. Cu toate acestea și în cazul întreprinderilor mici „proprietarul-manager” exercită zilnic un control de supraveghere, un control eficient în păstrarea activelor, evaluarea performanțelor. Pe scurt, asigură controlarea activității în ansamblul său.

Integritatea, atitudinea și motivațiile proprietarului-manager pot avea o influență deosebită asupra auditului efectuat. Și în acest caz auditorul pornește de la premisa

Figura 1 - Relația între audit și alte activități ale întreprinderii

scepticismului profesional, adică nu va considera că proprietarul-manager este în afara oricărei îndoieli, nici că acesta nu este onest, pentru a realiza o estimare rezonabilă a riscurilor de audit și a probelor de audit. Integrarea ciclului contabil în viața unei întreprinderi mici și mijlocii și relația ce se stabilește între procesul de audit și celelalte activități ale entității poate fi redată sugestiv ca în **Figura 1**.

Standardele Internaționale de Audit (ISA) publicate după 2003 furnizează recomandări în auditul întreprinderilor mici. Aceste îndrumări vin să completeze și nu să substituie recomandările cuprinse în declarația Internațională 1005.

Proprietarii-manageri ai întreprinderilor mici nu sunt conștienți de faptul că întocmirea situațiilor financiare se realizează pe propria lor răspundere; de aceea, contractul încheiat între auditor și client stipulează expres responsabilitățile proprietarului manager și responsabilitățile auditorului (ISA 210 „Ter-

menii angajamentului de audit financiar”). De asemenea, în contractul de audit se poate stipula obligativitatea de a primi o confirmare scrisă cu privire la declarațiile conducerii (ISA 580 „Declarațiile conducerii”), prin care conducerea, în speță proprietarul-manager, recunoaște responsabilitatea de a prezenta în mod echitabil situațiile financiare în conformitate cu prevederile cadrului de raportare financiară și de a aproba declarațiile financiare.

Deși auditorul are o legătură strânsă cu proprietarul-manager și cunoaște foarte bine activitatea entității auditate, el va trebui să realizeze și să păstreze documentele de lucru adecvate, care ajută la planificarea, realizarea, supervizarea și revizuirea auditului și la păstrarea probelor de audit obținute pentru susținerea opiniei de audit.

În privința caracteristicilor speciale ale entităților mici, auditorul poate considera că este oportun să obțină declarații scrise din partea proprie-

tarului-administrator privind exhaustivitatea și exactitatea înregistrărilor contabile și a situațiilor financiare.

Auditorul evaluează declarațiile împreună cu rezultatele altor proceduri de audit relevante și analizează dacă ar fi rezonabil să se preconizeze că vor fi disponibile și alte probe de audit. Auditorul trebuie să discute cu administratorul sau managerul executiv al entității (în cele mai multe cazuri fiind vorba de una și aceeași persoană) motivele pentru obținerea unor declarații speciale și posibilul impact asupra raportului de audit dacă nu se obțin astfel de declarații.

La întreprinderile mici cele mai utilizate și eficiente tehnici pentru a analiza documentarea asupra sistemului contabil și sistemelor de control intern sunt graficele de lucru și descrierea narativă a sistemelor.

Conform recomandărilor din ISA 240 „Răspunderea auditului de a analiza posibilitatea de fraudă în auditul situațiilor financiare”, auditorul întreprinderilor mici și trebuie să utilizeze raționamentul profesional și să obțină probe adecvate și suficiente pentru a obține o asigurare rezonabilă că nu au avut loc sustrageri sau fraude din patrimoniul entității.

Auditorul, conform recomandărilor din ISA 260 „Comunicarea aspectelor de audit celor însărcinați cu guvernanta”, trebuie să determine persoanele relevante care răspund de guvernanta și cărora trebuie să le furnizeze informații sau de la care trebuie să obțină informații. La întreprinderile mici structura de guvernanta poate fi alcătuită din soț/soție sau alte rude și care pot să nu fie implicați în

supravegherea sau controlul permanent al entității. Auditorul stabilește cine este însărcinat cu supravegherea controlului și coordonarea activității întreprinderii.

În auditarea întreprinderilor mici, ca și în cazul oricărei alte entități se urmăresc recomandările efectuate prin Standarde Interne de Audit și în domeniul planificării auditului, al pragului de semnificație, al procedurilor și probelor de audit, al eșantionării și întocmirii raportului de audit.

La stabilirea pragului de semnificație în etapa de planificare, auditorul va utiliza un procent dintr-o cifră cheie reflectată în situațiile financiare:

- profitul înainte impozitării;
- venituri;
- cifra de afaceri;
- total active.

La evaluarea rezultatelor probelor de audit, auditorul, pentru estimarea pragului de semnificație, va exercita raționamentul profesional pentru a exprima o opinie asupra situațiilor financiare.

Cele mai utilizate proceduri analitice utilizate de auditor pentru a obține probe de audit, în vederea exprimării unei opinii asupra situațiilor financiare, sunt:

- compararea situațiilor financiare ale anului curent cu cele ale anilor precedenți;
- compararea realizărilor din situațiile financiare cu bugete, estimări ale managementului;
- revizuirea evoluției principalilor indicatori economico-financiar;
- stabilirea modului în care situațiile financiare reflectă

adecvat modificări din cadrul entității, modificări de care auditorul are cunoștință;

- investigarea caracteristicilor inexplicabile sau neașteptate ale situațiilor financiare.

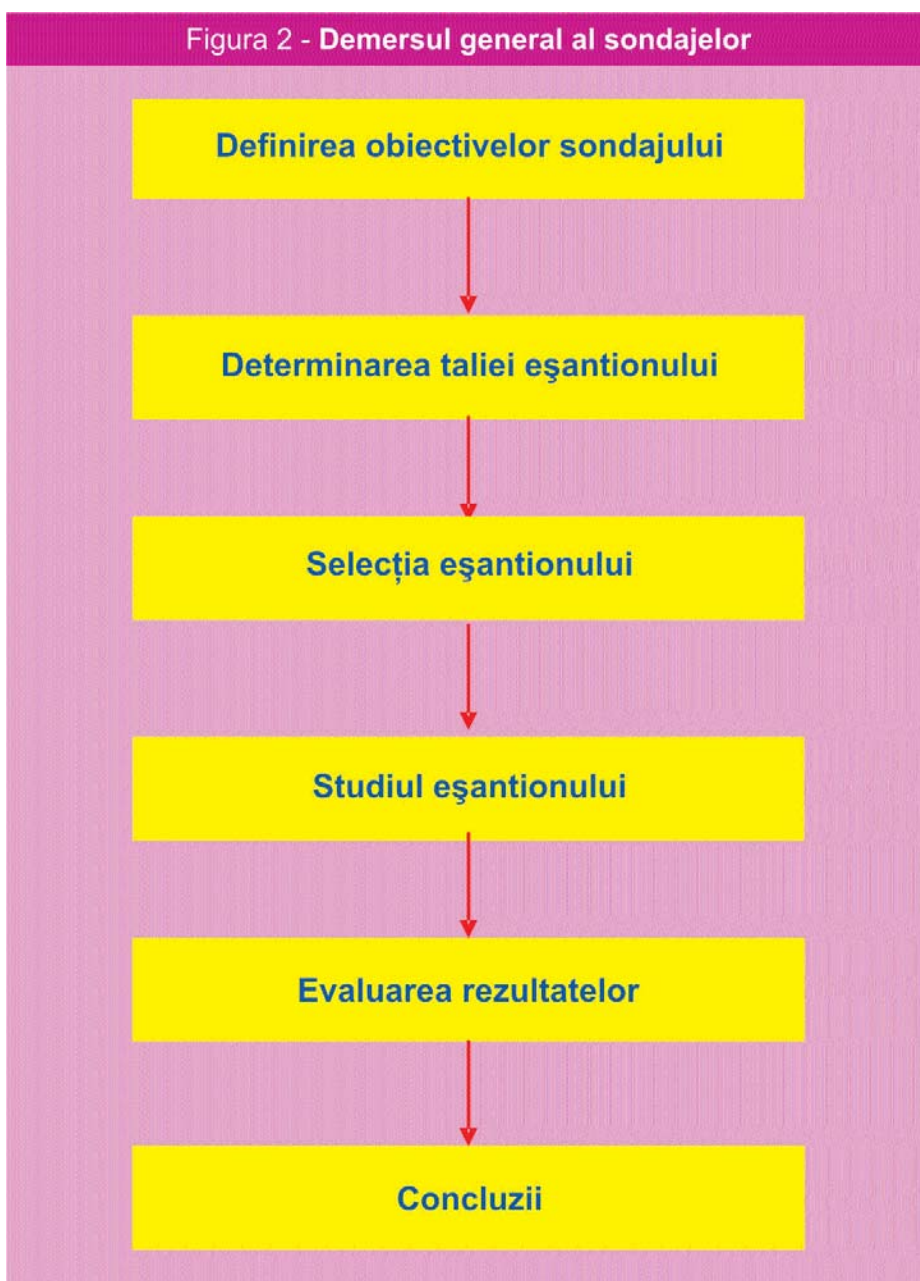
În ceea ce privește eșantionarea în audit (ISA 530), la întreprinderile mici există o multitudine de metode de selectare a elementelor de testare, iar alegerea auditorului privind metoda adecvată se va face

pe criterii de eficacitate și eficiență. Mijloacele de care dispune auditorul sunt:

- selectarea tuturor elementelor (examinare 100%),
- selectarea elementelor specifice,
- eșantionarea auditului.

Populațiile reduse întâlnite în mod obișnuit la entitățile mici pot face posibilă testarea a:

Figura 2 - Demersul general al sondajelor

- 100% din populație,
- 100% dintr-un segment al populației, de exemplu, toate elementele peste o valoare dată aplicând procedurile analitice la restul populației, dacă acesta este semnificativ.

Atunci când aceste ultime două metode nu sunt adoptate în obținerea probelor de audit, auditorul recurge la proceduri ce implică eșantionarea de audit.

Auditorul selectează elementele de eșantionare de o asemenea manieră încât eșantionul să poată fi considerat a fi reprezentativ pentru populația respectivă.

Tehnica sondajelor - și în cazul întreprinderilor mici și mijlocii - poate oferi soluții pentru selecția și dimensionarea eșantionului așa cum rezultă din **Figura 2**.

Scopul oricărei misiuni de audit este obținerea de către auditor a unor suficiente probe de audit încât să poată emite o opinie asupra situațiilor financiare, opinie ce va fi exprimată în Raportul auditorului independent (ISA 700 „Raportul auditorului independent asupra unui set complet de situații financiare cu scop general”).

Raportul auditorului independent întocmit la auditarea întreprinderilor mici trebuie să conțină aceleași elemente ca orice raport de audit: titlu, destinatar, paragraf introductiv, responsabilitatea conducerii pentru situațiile financiare, responsabilitatea auditorului, opinia auditorului, alte responsabilități de raportare, semnătura auditorului, data raportului și adresa auditorului.

Prin exprimarea unei opinii fără rezerve auditorul concluzionează că situațiile financiare oferă o ima-

gine fidelă sau sunt prezentate cu fidelitate, sub toate aspectele semnificative în conformitate cu cadrul aplicabil de raportare financiară, poziția financiară, contul de rezultate și tabloul fluxurilor de trezorerie.

În situații când, datorită unor limitări, auditorul va emite o opinie cu rezerve, sau în situațiile în care limitările sunt semnificative auditorul se află în imposibilitatea de a emite o opinie.

Concluzii

Auditarea întreprinderilor mici presupune parcurgerea aceluiași etape ca și în cazul întreprinderilor mari, iar auditorul în misiunea sa va ține cont de normele și recomandările publicate de IFAC, dar și de normele naționale în domeniul

auditului elaborate de organismul profesional, norme care au la bază Standardele Internaționale de Audit.

În exprimarea unei opinii cu privire la fidelitatea (în toate aspectele semnificative) situațiilor financiare, auditorul recurge la raționamentul său profesional și are în vedere normele naționale și internaționale de audit.

Auditorii trebuie să utilizeze atât îndrumările din IAPS 1005, cât și trimerile efectuate la considerațiile privind auditul entităților mici incluse în Standardele Internaționale de Audit emise ulterior lunii martie 2003, dintre care cele mai importante sunt cele prevăzute în **Ghidul de utilizare a Standardelor Internaționale de Audit în Auditul Entităților Mici și Mijlocii**, ediția decembrie 2007.

Bibliografie

- Avram, M., *Auditul financiar – teorie și practică*, Editura Echinocțiu, Drobeta Turnu Severin, 1996
- Bostan, I., *Investigații financiare*, Editura Polirom, Iași, 2007
- Florea, I., Florea, R., Macovei, C., Berheci, M., *Introducere în expertiza contabilă și auditul financiar*, Ed. CECCAR, București, 2005
- Gleim, Irvin, N., *Internal Audit's Role in Governance, Risk and Control*, Eleventh Edition, Gleim Publications, Inc. 2004
- Loebbeke, A., *Audit- o abordare integrată*, Ediția aVIII a, Editura ARC, 2006
- Obert, R., *Le petit IFRS 2006-07*, Dunod, Paris, 2006
- Institute of Internal Auditors, *International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing 2006*
- *** *Audit financiar 2006 – Standarde. Codul etic*, Editura CAFR și IRECSON, București, 2007
- *** *Standarde Internaționale de Raportare Financiară*, Ediția 2006, emise de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB), tipărite de CECCAR
- ***Legea 31/1990 completată și modificată
- www.iasb.org
- www.ec.europa.eu
- Guide to Using International Standard on Auditing in the Small and Medium sized Entities – Ediția IFAC 2007

Auditul transfrontalier: profesionalism și independență

ATELIERUL I

- Pregătirea profesională continuă a auditorilor

Moderator: **Gillian BALL**, *președinte ACCA*

Ronnie SMITH,

*director ATC International,
filiala București*

**„Alegeți cursurile
de pregătire care
considerați că vă sunt
necesare!”**

Voi începe printr-o prezentare pe scurt a companiei noastre. ATC International este un furnizor de servicii de pregătire profesională în domeniul financiar pentru corporațiile și firmele de audit din această regiune, asigurând predarea în centre precum Moscova, Kiev și alte orașe. Centrul din București este în plină dezvoltare pentru că economia ia amploare. Dar, în general, noi predăm cursuri de finanțe profesioniștilor din întreaga lume, unde există cerere.

În țările prin care am fost eu, unde am asigurat predarea acestor cursuri, nu prea sunt organisme profesionale care să asigure programe de instruire profesională. În România, Camera Auditorilor Finan-

ciari furnizează propriul său program de pregătire profesională continuă potrivit standardelor și acesta este un lucru care mă bucură. Poate că vă surprinde că, deși eu lucrez pentru o companie de pregătire profesională, o companie privată, nu consider că suntem în competiție cu CAFR. Sper că vom avea ocazia de a discuta o colaborare viitoare privind furnizarea serviciilor de pregătire profesională continuă pentru membrii Camerei. Dar nu sunt aici azi ca să-mi reprezint compania în competiție cu Camera!

Voi adopta o abordare mai generală a lucrurilor. Voi vorbi despre furnizarea serviciilor de pregătire profesională continuă în general. Este o completare firească a activităților desfășurate de către compania noastră, care vizează asigurarea pregătirii candidaților înscriși la examenele ACCA. În afara cursurilor de pregătire pentru susținerea examenelor prevăzute în programa ACCA, cu care sunt convins că sunteți foarte familiarizați, am valorificat experiența noastră foarte îndelungată în ce privește preda-

rea, organizând programe de pregătire profesională continuă și cursuri pentru profesioniști ca noi. Dar, după cum am subliniat anterior, ATC International acționează în complementaritatea Camerei, nu în calitate de competitori ai CAFR.

După cunoștințele mele, pregătirea profesională continuă este un subiect despre care auditorii și contabilii vorbesc de aproximativ trei ani, și are legătură, în mare, cu cerințele Federației Internaționale a Contabililor (IFAC) în ce privește pregătirea profesională a membrilor organismelor profesionale care sunt afiliate la IFAC. Principial, membrii organismelor profesionale în discuție trebuie să îndeplinească anumite cerințe anuale de pregătire profesională continuă.

Unul dintre aspectele esențiale ce trebuie subliniate în acest context vizează repercusiunile neconformității cu cerințele IFAC. Astfel, membrii organizațiilor profesionale - la rândul lor, membri cu drepturi depline sau asociați ai IFAC - care nu-și îndeplinesc obligațiile anuale de pregătire profesională continuă riscă pierderea statutului de membru, punându-și în pericol cariera profesională. Acesta este un lucru pe care trebuie să-l înțelegeți. Nu prea există opțiuni, ceea ce, trebuie să recunosc, este bine pentru afacerile companiei mele.

Când auditorii discută despre pregătirea profesională continuă, toți sunt de acord că trebuie făcut ceva, iar apoi apar întrebări de genul: *Unde să urmez eu pregătirea profesională continuă? Unde pot găsi cele 21 de direcții de acțiune verificabile ale pregătirii profesionale continue, din care să rezulte participarea la cursuri pentru îndeplinirea întregului program de pregătire? De unde să obțin dovada că am parcurs acest program?*

Există companii care sunt capabile să asigure pregătirea care vi se cere,

după cum există o varietate de opțiuni disponibile privind resursele și produsele de pregătire profesională continuă dintre care puteți alege. Știți că puteți opta, nu numai asupra pregătirii profesionale continue asigurate de organismul dumneavoastră profesional sau de un anumit furnizor de pregătire profesională. Pe piață, există o paletă foarte largă de servicii de acest gen, dar importantă este conștientizarea de către fiecare profesionist că puteți alege. Unul dintre motivele pentru care fac aceste remarci este acela că nu puteți urma același program de pregătire profesională continuă în fiecare an.

Așteptările organizației dumneavoastră profesionale sunt să vă îmbunătățiți pregătirea profesională continuă, în mai multe direcții ale profesiei dumneavoastră, în fiecare an. Deci, nu trebuie să urmați același cursuri în fiecare an.

De exemplu, toți auditorii sunt calificați din punct de vedere profesional, toți fiind membri ai Institutului Contabililor Autorizați din Marea Britanie și au urmat cursurile ACCA sau CMA (*certified management accountant*). Obligația lor ca membri ai unui organism profesional este să îndeplinească cerințele cu privire la pregătirea profesională continuă. Și aici sunt întrebări de genul: cum să faci asta dacă nu ești practicant sau nu activezi așa ca dumneavoastră în contabilitate sau audit? Voi reveni asupra acestor întrebări mai târziu. În cazul nostru, colaborarea cu ACCA este relevantă pentru a explica nevoia de a varia programele de pregătire profesională urmate în decursul timpului. Suporturile de curs pe care noi le dezvoltăm conțin elemente verificabile de pregătire profesională continuă. ACCA

subliniază importanța dezvoltării unor suporturi de curs diferite de la an la an. De ce? Pentru că, dacă s-ar elabora suporturi de curs identice sau pentru același subiect din tematică în fiecare an, atunci acea activitate nu ar avea relevanță decât în primul an pentru companiile prestatoare de servicii de instruire profesională care au depus probele (mostrele de suporturi de curs) la ACCA. Deci tutorii trebuie să găsească mereu alte probleme de predare pentru a întruni cerințele pentru pregătirea profesională continuă. Prin urmare, dacă frecvențați același curs în fiecare an, indiferent care ar fi furnizorii de programe de pregătire profesională, nu îndepliniți cerințele de pregătire profesională continuă, cu excepția primului an! În concluzie, trebuie să aveți de unde să alegeți, trebuie să aveți la dispoziție mai multe opțiuni.

Primul lucru pe care trebuie să-l aveți în vedere este să alegeți un program de pregătire profesională continuă care să fie benefic pentru cariera dumneavoastră, pentru că oricum trebuie să urmați o pregătire profesională continuă. Ar trebui să obțineți valoare în schimbul banilor pe care îi investiți în această activitate. Urmați pregătirea profesională continuă de care chiar aveți nevoie! Dacă doriți îmbunătățirea cunoștințelor în problemele legate de standardele internaționale de raportare financiară, urmați cursurile cu privire la aceste standarde, dacă doriți îmbunătățirea cunoștințelor în probleme legate de standardele internaționale de audit, atunci urmați cursurile cu privire la standardele internaționale de audit și în următorul an alegeți altceva. Oricum, căutați cursurile de care aveți nevoie în activitatea dumneavoastră. Intrați în acest joc, într-un mod inteligent. Trebuie să valorificați asta!

În al doilea rând, faceți acest lucru la momentul potrivit! Așa cum am văzut, cursurile Camerei Auditorilor Financieri din România sunt organizate în noiembrie-decembrie. Este într-o perioadă foarte târzie a anului și asta înseamnă că, dacă sunteți foarte ocupați în acel moment, va trebui să urmați pregătirea profesională continuă în ultimul moment. Dumneavoastră sunteți auditori, eu nu. Eu obișnuiesc să lucrez într-o manieră haotică, dar dumneavoastră sunteți auditori, nu lucrați haotic, deci, dacă e posibil, încercați să urmați pregătirea profesională continuă pe parcursul anului. Sunt numai 21 de puncte verificabile pentru pregătirea profesională continuă. Alegeți-vă momentul și urmați cursurile bine și la timpul potrivit ca să puteți depune actele la organizația dumneavoastră profesională. Faceți tot ce este posibil să nu amânați pentru ultimul moment.

Încă de la început stabiliți programul de pregătire profesională continuă de care aveți nevoie să-l urmați pentru anul în curs. Apoi, evaluați-vă necesitățile și stabiliți ce aveți nevoie și pentru anul următor. Nu trebuie să ajungeți în ultima perioadă a anului ca să vă întrebați ce aveți de făcut în anul viitor, evaluați-vă cariera și alegeți ce aveți nevoie pentru a o îmbunătăți. Odată ce ați făcut aceste lucruri, puteți urma programul de pregătire profesională continuă cu încredere, sunteți mai motivați ca să-l parcurgeți. Faceți din aceste programe o ocupație plăcută, nu obligatorie pentru că pregătirea profesională continuă este parte din viața dumneavoastră profesională, este parte din planul dumneavoastră profesional în fiecare an.

Există o sumă de opțiuni pentru pregătirea profesională continuă. Oamenii care lucrează în companii mari sau entități mari constată că aceste companii organizează ele însele programe de pregătire profesională continuă, asigură cursurile pentru o arie largă de activități. De obicei, personalul din două-trei departamente se adună și urmează împreună aceleași cursuri de pregătire profesională continuă organizate de corporațiile mari. S-ar putea constata că nu sunt oferite cursuri de audit, dar sunt organizate alte cursuri de pregătire profesională continuă pe care le recunoaște organismul dumneavoastră profesional. Există o gamă variată de cursuri, de la negociere la managementul aptitudinilor, pe care, probabil, le veți descoperi ca fiind recunoscute de organismul dumneavoastră profesional. Nu sunt în măsură să verific dacă sunt acceptate aceste echivalări de către CAFR, dar la ACCA sau la alte organisme profesionale există posibilitatea de a negocia echivalările.

Dacă lucrați pentru Guvern sau pentru o organizație care beneficiază de finanțare de la organisme internaționale, cum ar fi Banca Mondială sau Uniunea Europeană, ați descoperi că sunt multe proiecte axate pe programe de pregătire profesională continuă în curs de desfășurare. Programele finanțate de Guvern s-ar putea să nu fie neapărat specializate în audit, dar s-ar putea să descoperiți că sunt furnizate tipuri de programe de pregătire adecvate carierei dumneavoastră și care să fie, de asemenea, recunoscute de organizația profesională. Companiile mici și profesioniștii individuali caută furnizori privați de pregătire profesională continuă sau prin intermediul organizației lor profesionale.

Definiția pregătirii profesionale continue este formulată de organismul profesional care recunoaște și pregătirea, deci nu vă veți afla în fața unei nebuloase. Încerc să vă explic într-un mod corect. Dacă sunteți auditor, nu e absolut necesar să urmați pregătirea profesională continuă în audit, pentru că auditorii au nevoie să-și dezvolte și alte aptitudini. Vi se oferă posibilitatea de a alege dintr-o gamă bogată, dar trebuie să le căutați pe cele care vi se potrivesc. Trebuie să verificați mai întâi dacă programele respective sunt recunoscute de către organismul profesional, pentru că, dacă nu faceți asta, deși aveți un motiv bun să urmați acel program de pregătire, nu veți îndeplini condițiile impuse privind pregătirea profesională continuă.

Există multe cursuri și programe de pregătire profesională pe care noi le furnizăm. Puteți urma un program de pregătire profesională numai dacă sunteți membru al unei organizații profesionale. Acel organism vă poate asigura și calificare suplimentară; în cazul ACCA, de exemplu, sunt oameni care au obținut calificarea după schema ACCA acum 10 ani. Dumneavoastră de când v-ați obținut calificarea? Pentru cei care s-au calificat acum 25 de ani este o perioadă lungă de timp în care nu au existat nici un fel de obligații de pregătire profesională continuă, decât dacă își practicau meseria. Este foarte posibil ca aceste persoane să nu fi știut absolut nimic despre standardele internaționale de raportare financiară până foarte de curând. ACCA are un program prin care se poate obține o diplomă în domeniul raportării financiare internaționale. În esență, ACCA a organizează propriul program de pregătire profesională continuă pe

lângă celelalte programe pentru membrii săi. Dar nu numai membrii ACCA pot obține această diplomă. Membrii care au obținut calificarea acum 25 de ani pot urma un stagiul de practică de doar doi ani pentru a îndeplini condițiile impuse pentru pregătirea profesională continuă.

Deci, organismele profesionale pot asigura o calificare profesională suplimentară care să beneficieze de recunoaștere internațională și pentru care să vi se asigure pregătirea profesională continuă. ACCA practică această metodă. Există și certificări post calificare, pe care tot organismele profesionale le asigură și care sunt similare cu diplomele. Sunt multe variante de programe pe care organismul dumneavoastră le poate combina.

Puteți participa la seminarii deschise publicului și, aducând dovezile că ați luat parte la aceste seminarii, vă veți îndeplini obligațiile pentru pregătirea profesională continuă. Căutați în presa de specialitate seminariile care au loc, pentru că nu este obligatoriu să mergeți la anumite cursuri organizate de organizația dumneavoastră profesională sau de noi. Alternativ, puteți merge la seminariile organizate de către companii. Dacă faceți parte dintr-o companie, puteți discuta cu managerul dumneavoastră dacă este posibil să se organizeze un seminar pentru pregătirea profesională continuă. Probabil, compania îl va organiza deoarece este interesată ca dumneavoastră să fiți calificați profesional.

Există și opțiunea cursurilor prin intermediul internetului – tip e-learning – care acordă certificare on-line. În felul acesta vă îndepliniți obligațiile cu privire la pregătirea profesională continuă. Certificatul este o dovadă că ați participat

la un program de pregătire profesională pentru că este emis chiar de ACCA și este înregistrat. Oricine poate urma acest curs.

Certificarea globală este necesară pentru pregătirea dumneavoastră profesională continuă? NU. Trebuie să îndepliniți obligațiile impuse de organismul dumneavoastră profesional, deci nu trebuie să faceți nimic pentru calificare internațională.

Atâta timp cât organismul dumneavoastră profesional acceptă dovida dumneavoastră privind absolvirea unui program de pregătire profesională, v-ați îndeplinit îndatoririle, deci nu trebuie să vă mai faceți griji pentru multe alte probleme. Acesta este motivul pentru care Camera Auditorilor Financiari din România organizează propriile cursuri. Aveți multe posibilități, deci nu este atât de dificil precum pare la prima vedere.

Mediul schimbător și evoluția standardelor ne oferă multe de învățat. Sunt multe aspecte cu care trebuie să ne menținem la curent, mai ales pentru că standardele internaționale de raportare financiară și de audit trec printr-o perioadă de schimbare. Această perioadă va dura destul de mult și vă provoacă să accesați diferite tipuri de pregătire profesională. Nu trebuie să rămâneți în urma evoluției.

După cum am spus la început: planificați-vă pregătirea profesională continuă într-un mod corespunzător și totul se va rezolva de la sine... pregătirea profesională continuă, conformarea cu cerințele, actualizarea cunoștințelor dumneavoastră. Astfel, toate considerate împreună vor contribui la îmbunătățirea performanțelor întregii organizații profesionale.

Dacă vă mențineți la curent cu standardele internaționale de ra-

portare financiară și de audit, v-ați îndeplinit pregătirea profesională continuă. Trebuie să faceți lucrurile într-un mod înțelept! Faceți ce aveți de făcut!

Noi furnizăm aceste cursuri, dar nu vreau să intru în amănunte despre acest lucru. Eu încerc doar să vă familiarizez cu conceptul. Trebuie să urmați o pregătire profesională continuă, dar nu neapărat într-o manieră dificilă.

*Prof.univ.dr. Ali EDEN,
vicepreședinte al CAFR*

Coordonate ale pregătirii profesionale în cadrul CAFR

În cadrul Camerei Auditorilor Financiari din România există un program anual de pregătire profesională pentru forma structurată și forma nestructurat. Pentru forma structurată, auditorii financiari au 20 de ore, pentru cea nestructurată au tot 20 de ore, iar pentru stagiarii în audit – forma structurată – 25 ore și cea nestructurată – 20 ore.

În cadrul primului trimestru al anului se stabilesc temele pe baza cărora se desfășoară pregătirea continuă. După aceea, în iunie-iulie se pregătesc formatorii – aceștia vor elabora materialul didactic care va fi expus auditorilor. Apoi, se organizează un curs de pregătire cu formatorii. Avem un număr de aproape 80 de formatori agreeți de către Cameră. Aceștia sunt fie cadre universitare care au și activități de audit, fie auditori financiari în diferite firme de profil.

În această etapă avem o relație mai strânsă cu Big Four, în sensul că aceste companii elaborează o parte

din materialele care sunt prezentate auditorilor, participă la pregătirea auditorilor financiari sau a formatorilor și, eventual, discută modalitățile de prezentare a fiecărui material.

În general, în cadrul tematicii, din cele 20 ore structurate, 6 ore sunt utilizate pentru prezentarea problemelor legate de etica profesională, apoi un număr de 14 ore – rezervate pentru standardele de audit financiar, proceduri și elemente de noutate în acest domeniu. În ultimii doi ani avem 4-6 ore de tematici referitoare la auditul intern.

Aș vrea să vă amintesc că această Cameră ține sub control strict pregătirea profesională. Deci știm, pentru fiecare auditor financiar, unde și la ce curs a participat, care este evaluarea finală la sfârșitul cursurilor. Iar membrii CAFR care – așa cum rezultă din baza noastră de date – nu participă la cursurile de pregătire continuă – sunt obligați să ia parte la cursuri de pregătire organizate suplimentar pentru a avea dreptul de a exercita profesia de auditor.

Pregătirea nestructurată am echivalat-o cu diferite activități. Spre exemplu, participarea la această Conferință echivalează cu 4 ore de pregătire nestructurată. La fel, sunt recunoscute publicarea unui articol la o revistă de specialitate – un număr de ore, o participare la un masterat în domeniul auditului financiar echivalează cu pregătirea nestructurată pe un an de zile.

Toate acestea nu fac decât să răspundă unui element foarte, foarte important – acela al ridicării nivelului calitativ al pregătirii auditorilor financiari. Nu vă ascund și trebuie să fie clar pentru noi o situație existentă: sunt două categorii de vârstă în cadrul acestei Camere. Pe de o parte, suntem per-

soane care am trecut de 50 de ani și, pe de altă parte, sunt numeroși auditori tineri. Este clar că persoanele în vârstă au trebuit să uite unele lucruri și să învețe alte lucruri noi. Persoanele tinere au avut un nivel de pregătire, teoretic cel puțin, foarte bun, cunoștințele practice însă le-au dobândit pe parcurs în activitățile desfășurate în domeniul auditului.

Dificultățile generate de această activitate sunt numeroase. În primul rând, toată această obligație a pregătirii profesionale și execuția ei pentru partea structurată este în sarcina Camerei. Deja este un efort foarte mare să se organizeze cursuri pentru 2.500 de auditori financiari. La aceștia se adaugă peste 2.000 stagiați, pe întreg teritoriul României. Aceasta presupune selectarea societății care organizează local cursurile, selectarea formatorilor, pregătirea materialelor. Este o muncă grea. Și cred că una dintre soluții în viitor va fi externalizarea acestei funcții de pregătire profesională. Deci ar trebui să discutăm dacă este bine ca să se înființeze de către CAFR un organism non-profit care să organizeze numai cursurile. Sau să găsim o modalitate prin care externalizăm această activitate către societăți care se ocupă numai de pregătire, în așa fel încât să evităm un lucru care ni se reproșează: pregătirea profesională se desfășoară într-un interval de o lună și jumătate, de regulă în perioada octombrie – noiembrie. Deci nu este o pregătire eșalonată în timpul anului, astfel încât fiecare auditor să poată să-și aleagă perioada de studii.

Apoi, tematica pe care o propunem noi este valabilă pentru toți auditorii. Credem că am depășit această etapă, care era bună la începutul activității noastre, când nu prea

știam despre ce era vorba și era normal să învățăm toți același lucru și bine. Ne aflăm acum în etapa în care deja știm audit, suntem profesioniști. Și, de aceea, ar trebui ca fiecare să se pregătească în domeniul pe care el îl crede ca fiind necesar. Noi îi forțăm pe toți să vină la aceleași 6-8 teme, pe un an de zile, la forma structurată.

Referitor la pregătirea nestructurată, principalele probleme o constituie lipsa unor mecanisme foarte eficiente pentru a asigura ca toți să parcurgă această formă de pregătire. O altă problemă ar fi aceea ca, în condițiile externalizării, pregătirea să se realizeze în tot timpul anului, în care fiecare să-și aleagă cursul pe care-l interesează, perioada la care să-l urmeze, să-l plătească și să raporteze către Camera faptul că a urmat cursul respectiv. Astfel, Camera nu poate scăpa din mână pregătirea profesională.

Și așa cum s-a văzut din expunerea domnului Janin Audas, acea „pălărie” care se formează pe noua directivă europeană „organismul de supraveghere” privind auditul statutar va controla și modul de desfășurare a pregătirii profesionale. Deci trebuie să creăm o structură care permite pregătirea și în același timp să avem un control al calității acestei activități, al modului în care oamenii își îmbunătățesc performanțele în aceste condiții.

În ceea ce privește recunoașterea pregătirii profesionale, se știe că absolvenții cursurilor organizate de ACCA, în urma unui colocviu, primesc automat calitatea de auditori financiari, fără să mai treacă prin celelalte examene. Dar același lucru se întâmplă și în situația în care – datorită liberei circulații a profesiei – este vorba de auditori financiari – membri ai unor organi-

zații profesionale din alte țări, care vin să profeseze în România. Odată la 6 luni se organizează un examen, în urma promovării căruia se dă dreptul de practică în România auditorilor financiari membri ai organizațiilor profesionale din alte țări. Bineînțeles, acest examen înseamnă o testare a cunoașterii problemelor de drept românesc – care, în fond, în acest moment este drept comunitar. Deci nu test de limbă, așa cum se cere în Franța, spre exemplu.

Adriana DUȚESCU,
*director Bucharest School
of Management*

**Calitatea se asigură
prin concurență
între firmele de
pregătire profesională**

Sunt auditor financiar și conduc *Bucharest School of Management*, o școală de business care de 14 ani se află pe piața românească cu programul MBA – româno – canadian și ne confruntăm cu această formare continuă a adulților. Iar pe această zonă – și cred că se poate extrapola și profesiei noastre – poate că problemele încă insuficient de mult abordate, deși foarte importante pentru noi, sunt - cum spunea și domnul Ronnie Smith – acele abilități și deprinderi de negociere, de strategie, de multidisciplinaritate în zonele de marketing, în zonele de IT. Dacă luăm strict zona de IT, ca auditori financiari ne confruntăm în ultima vreme cu o explozie a produselor informaționale, cu foarte mare complexitate.

Sigur că este foarte importantă pregătirea noastră continuă pe zona de

noutăți în ceea ce privește standardele internaționale de audit, dar sunt zone extrem de delicate în care simțim nevoia unei abordări mult mai complexe – zona IT. Aici am mari dificultăți. În momentul în care mă duc la companii complexe, multinaționale, care lucrează cu sisteme SIX Sigma sau pe domeniul semnăturii electronice constat unele detalii tehnice unde simțim nevoia unei abordări mult mai complexe. Aceasta, pe de o parte.

Pe de altă parte, de ce să nu invităm specialiști internaționali la cursurile noastre de formare profesională continuă? Poate obținem și un preț interesant, de ce nu? Practic, profesia noastră se globalizează și simțim nevoia și a unor expuneri de această natură. Poate în domeniul bancar sau al asigurărilor, dacă nu găsim români sau societăți românești dispuse să facă această formare profesională, de ce să nu apelăm la societăți specializate din afară?

Acesta este un aspect. Un alt aspect este că importantă este concurența. Eu sunt pentru concurență liberă și cred că în momentul în care vor fi mai multe societăți care vor oferi, concurențial, servicii de foarte bună calitate și la prețuri competitive se va rezolva în mare măsură și problema calității acestor cursuri.

*Prof.univ.dr. Pavel
NĂSTASE, membru
al Consiliului CAFR*

**Învățământul superior
– orientat spre practică,
spre calitate certificată
internațional**

Întrebarea pe care ne-o punem în mod sigur – este cum să facem mai

bine această pregătire continuă. Pe de o parte, sunt foarte multe companii, firme, școli care se ocupă de pregătirea continuă. Iar a doua componentă sunt universitățile – prin programele lor tradiționale. Problema se pune în felul următor: ce pondere dăm pregătirii prin universitate și ce pondere – prin aceste companii specializate în pregătirea continuă, ca să nu mai vorbim despre situațiile în care există companii foarte mari care au școli proprii. Spre exemplu, în domeniul IT sunt firme precum Microsoft sau Oracle care, după ce angajează absolvenți de învățământ superior, îi școlesc și îi certifică intern: li se dau certificate de administrator de rețea, de specialist în domeniul proiectelor informatice ș.a.m.d.

Cu mulți ani în urmă, un profesor universitar era considerat expert în domeniul său de activitate, astăzi experții din practică sunt mult mai apreciați decât profesorii universitari, situație care se reflectă și în remunerarea acestora. Ca să aduci un expert să predea la un curs de master costă de trei ori mai mult decât salariul unui profesor universitar. De unde concluzia că aceste „bune practici” reprezintă o bună școală, mai ales în zona aceasta a formării continue. Și din ce în ce mai mult și universitățile apelează la acești experți care vin din zona practică.

Și în învățământul superior s-au produs schimbări majore, începând din 2005 se implementează un nou sistem universitar cunoscut sub numele ca L.M.D. (Licență - 3 ani, Master - 2 ani, Doctorat - 3 ani).

Este un sistem în care încearcă să rezolve foarte multe deficiențe pe care le-a avut până în prezent învățământul universitar, din punctul de vedere al structurii și al conținutului.

Până în 2005 aveam un sistem în care formarea inițială avea o durată de 4 ani – programul de licență. Într-un asemenea sistem intrau un număr de studenți și finalizau pregătirea aproximativ 70% dintre aceștia, restul de 30% se pierdeau pe parcurs, ceea ce însemna implicit o cheltuire ineficientă a unei părți din fondurile alocate în bugetul educației.

La nivel european s-a luat această decizie de reducere a duratei studiilor de licență de la 4 la 3 ani. Absolvenții programului de licență cu durata de 3 ani, care vor să devină profesioniști contabili, auditori financiari au posibilitatea să urmeze programele de master cu durata de doi ani. În felul acesta costurile sunt mai mici, iar fondurile vor fi folosite mai eficient, pentru că la programele de master se lucrează cu un număr redus de studenți, capabili să învețe, să dobândească cunoștințele și aptitudinile necesare unui profesionist în domeniul contabilității.

Astfel, pe piața forței de muncă, absolvenții programului de licență cu durata de 3 ani, care au o pregătire de bază, vor efectua activități de execuție, iar cei care vor urma și doi ani de master vor ajunge în posturi de analiză, deci în zona superioară a profesiei contabile.

Pentru ca programele de master să nu însemne pur și simplu o continuare a pregătirii teoretice dobândită în cei 3 ani de licență, ci să aducă aptitudinile practice de care este nevoie în rezolvarea problemelor practice, trebuie să aducem specialiști din practică care să predea la aceste programe de master. De asemenea, este important ca masteranzii să desfășoare un stagiu de practică în cabinetele de audit, în marile companii, unde să învețe

aceste „bune practici“. Numai astfel vor fi pregătiți economiști care vor avea o bună acoperire pe piața forței de muncă.

În domeniul de care ne ocupăm avem un important ghid de pregătire, pe care-l reprezintă standardele internaționale de educație în domeniul contabilității, care sunt emise de IFAC. Fără să vrem, și învățământul universitar trebuie să se raporteze la IFAC, la standarde.

Sigur, și noi avem în vedere componente de ordin general, care vizează restructurarea planului de învățământ pentru contabilitatea – din 2005, după procesul Bologna. Pe această temă am avut intense discuții la nivel național și internațional. Nu este suficient să ai un plan de învățământ, o tehnologie de pregătire pusă la punct dacă nu ai metodele necesare pentru predare. Și în acest sens s-au făcut pași însemnați, îndeosebi în zona de organizare și management la nivelul universității: studii de caz, învățarea din experiență prin lucrul în echipă. Studenții trebuie să fie activi în procesul de predare, să nu se rezume în a audia cursuri.

Având în vedere comunicarea pe internet, există posibilitatea ca studentul să aibă cursul respectiv cu o lună înainte sau chiar de la începutul semestrului. Și atunci cursul trebuie să devină o discuție, în care studentul să ridice probleme, să pună întrebări.

Ajungem la un punct foarte important. Vorbim de auditori financiari, de contabili profesioniști. Ce înseamnă **competența profesională**? Conform tuturor definițiilor competența înseamnă a avea trei elemente importante: **cunoștințe teoretice**, de conceptualizare, care în general se dobândesc în perioada

de formare inițială. Apoi este vorba de **aptitudini**. Eu cred că pe marea majoritate a studenților noștri îi pregătim, îi înarmăm cu cunoștințe, dar nu reușim să le dăm aceste aptitudini, să-i formăm ca oameni practici, care, imediat ce au terminat facultatea, să ajungă în cabinetele de audit și să fie puși la treabă. Este și o componentă care ține de **atitudinea** fiecăruia, de reacția pe care o are într-o situație critică ce vizează deontologia, mai ales în domeniul auditului.

În zilele noastre este foarte greu să trimiți studenții în practică, în general, pentru că în companiile mici nu au spații și nici nu există interes pentru a li se da de lucru. De aceea, principiul este de a aduce practică în universitate este o soluție la această situație „de criză“, din acest punct de vedere.

Urmează menținerea competenței profesionale. Și, în domeniul auditului financiar, se știe foarte bine că nu este ușor să te menții „în piață“. De aceea trebuie să fii „în priză“ tot timpul. Și aceasta este bine pentru că, fără să vrei, trebuie să fii la curent cu lucrurile noi.

Să vedem acum, în ce mod ne-am organizat pentru a ne conforma standardelor internaționale de educație în contabilitate emise de IFAC.

Primul standard vizează cerințele inițiale pentru intrarea în profesia de contabil, de auditor financiar. Sunt niște cunoștințe generale care vin din liceu. Noi considerăm că examenul de admitere la facultate îndeplinește standardul 1 IFAC.

Al doilea standard se referă la conținutul programelor de pregătire profesională. Și aici avem o structură foarte bine stabilită de IFAC. Este clar că un contabil trebuie să

știe contabilitate, finanțe și să aibă o serie de cunoștințe conexe. Dar, în al doilea rând, trebuie să știe organizare și afaceri. Ceea ce li se reproșează absolvenților învățământului nostru este tocmai acest lucru, că nu sunt orientați spre afacere. Ei trebuie să fie mâna dreaptă a managerului, a directorului. Or, în acest sens ei trebuie să știe management, conducere. În al treilea rând – tehnologia informației. În domeniul auditului sunt două lucruri foarte importante: pe de o parte, vorbim de IT în sensul de instrumente IT care ajută auditul, iar, în al doilea rând, vorbim de sistemul informatic al entității, care trebuie auditat. Și aici există o certificare foarte importantă, ca și cea de auditor financiar, de auditor IT. Certificarea se acordă de ISACA, Asociația Internațională a Auditorilor pentru Sisteme Informaționale.

Care sunt aceste cunoștințe de bază? Cum sunt ele segmentate pe cele două programe de studii universitare: licență și master ?

La licență, ce trebuie să se știe în domeniul auditului financiar? În primul rând, conceptele de bază la nivel de microeconomie – macroeconomie. Legislația este foarte importantă. Apoi, partea de instrumente cantitative – matematică. Noi, am introdus din 2005 un curs nou, de econometrie. Trebuie să știm să măsurăm economia și aceasta nu o putem face decât cu ajutorul cifrelor, atât pentru o evaluare cantitativă, dar și calitativă.

Trecem pe segmentul II – master. Aici studentul trebuie să aprofundeze ce a făcut în ciclul de licență. Dar el trebuie orientat spre business. Și aici avem drept fiscal, drept comercial, dreptul muncii – componente ce vizează dreptul, mediul

de afaceri și internaționalizarea și globalizarea, guvernarea corporatistă.

Apoi, revenim pentru aprofundare la: management, marketing, comunicare, *softskills-uri* care sunt foarte importante pentru pregătire. Auditorul financiar trebuie să fie prin excelență un om care știe să comunice, să realizeze conștientizarea activității pe care o desfășoară atât cu zona managementului, cât și cu cei pe care trebuie să-i intervieze. Masterul trebuie să-l facă pe cel care studiază, să gândească, să analizeze; deci să obțină acele aptitudini necesare profesiei.

Intrăm în zona cunoștințelor de specialitate. Pentru licență avem o zonă care se referă la capacitatea de a identifica și structura tranzacțiile și evenimentele, analize contabile, sistemul informatic – care reprezintă inima sistemului contabil. Apoi, evident, aplicarea standardelor internaționale atât pentru raportări financiare, cât și pentru audit financiar, capacitatea de a elabora planuri financiare, abilitățile de a intra pe controlul și auditul sistemelor informaționale.

Standardul 3 se referă la aptitudinile profesionale. Și aici există o structură elaborată de IFAC, care vizează aptitudini intelectuale, tehnice și funcționale, personale și interpersonale, *leadership*, organizaționale și de afaceri. Dacă ne uităm la aceste aptitudini sigur că ele sunt cumva legate de cunoștințele dobândite în prima parte a pregătirii.

Noi am reușit în cursul anului 2006 să acredităm specializarea de „Contabilitate și Informatică de Gestiune” (CIG) de către ACCA. Pentru facultatea noastră aceasta înseamnă în primul rând o recunoaștere internațională, dar lucrul

cel mai important este că principalii beneficiari sunt studenții noștri. Camera Auditorilor Financieri din România recunoaște această calificare ACCA.

Ce înseamnă această acreditare? Studenții care termină anul acesta, prima promoție – 2008 – vor fi exceptați de la examinarea ACCA pentru primele nouă examene, din totalul de 14 necesare certificării ca profesioniști contabili. Ceea ce înseamnă foarte mult și ca efort de pregătire, dar și ca efort financiar, pentru că o pregătire completă ACCA – estimativ – ajunge la aproape 20.000 euro.

Dincolo de această certificare ACCA, există programe de master care sunt recunoscute din punct de vedere al profesiei de către Camera Auditorilor Financieri din România.

Sunt două programe: un master cu dublă diplomă româno-francez, care se difuzează în 47 de centre din lumea francofonă – un fel de „ACCA francofon”. Interesant este că în foarte scurt timp acest program va cupla cu pregătirea ACCA. Există demersuri ca o parte din pregătirea făcută în cadrul programului cu dublă diplomă română și franceză, să fie recunoscută în cadrul programului ACCA.

Al doilea program este un master în limba engleză, organizat în colaborare cu ATC International, care are și sprijinul ACCA și care realizează o pregătire după ultima curiculă ACCA 2007. Pentru acest program de master, deocamdată, materialele de studiu și experții vin de la ATC, dar formăm în paralel o echipă de cadre didactice de la facultatea noastră, care va prelua din toamna anului 2008 pregătirea în cadrul acestui program.

Prin acest program reușim să facem pregătirea în vederea examinării și certificării ACCA. Studenții noștri care vor termina în 2008 deja au parcurs primul an prin acea acreditare care s-a făcut inițial asupra programului de licență.

În plus, avem încă două programe de master în domeniul auditului:

- Audit financiar și consiliere;
- Concepte și practici de audit la nivel național și internațional.

Toate cele patru programe de master menționate mai înainte sunt recunoscute de Camera Auditorilor Financieri din România ca echivalent al examenului de admitere la stagiul.

Gheorghe LAMBRU,
auditor financiar

Exigențe necesare în externalizarea pregătirii profesionale continue

Toate temele abordate la conferință au fost importante prin problematica susținută și oferă auditorilor – prezenți la acest eveniment – informații utile, iar prin dezbaterile ce au loc se realizează și un bun schimb de experiență.

Am reținut fenomenul de interdependență al tuturor temelor expuse, canalizat spre cerința principală a actului de audit, care înseamnă „**competența profesională**”, asociată cu responsabilitatea și etica auditorului, în exprimarea unei opinii care să reflecte starea de fapt a unei entități auditate.

Competența profesională intră în structura „**pregătirii profesionale continue a auditorilor**” care, pe

lângă activitățile organizate de CAFR (pe centre teritoriale și prin conferințele anuale la nivel central) impune și pregătirea permanentă prin studiul individual al auditorilor, mai ales în condițiile de instabilitate a actelor normative care stau la baza actului de audit.

În explozia de informații – cu care ne confruntăm astăzi – a sta pe loc înseamnă **descalificare**. Competența profesională trebuie hrănită permanent cu tot ce apare nou în perimetrul respectiv de activitate.

De un real folos – în sprijinul pregătirii profesionale – este în special revista **Audit Financiar**, care, prin tematica abordată, oferă auditorilor un bogat și diversificat material fundamentat pe criterii de bună ținută științifică. În acest scop pot fi consultate și materialele publicate pe site-ul CAFR, IAS, IFRS, precum și alte materiale de specialitate.

În viziunea celor menționate, consider că **pregătirea profesională continuă a auditorilor** trebuie să

stea la temelia tuturor factorilor care conferă **calitate** actului de audit, în funcție de care se naște prestigiul auditorului, prestigiul Camerei Auditorilor Financieri din România, de care depinde în final încrederea beneficiarilor și efectul privind activitatea de audit la nivelul entităților auditate și nu în ultimul rând, la nivel național.

La **Atelierul I** – la care particip - se dezbate pe larg și propunerea privind **EXTERNALIZAREA** acestei activități, cu furnizori și din afara țării – pentru care s-a încheiat un Memorandum de înțelegere între ACCA și CAFR, semnat de președinții ambelor instituții.

Personal, consider că această măsură poate fi interpretată ca binevenită, cu efect în dezvoltarea concurenței și înlăturarea monopolului, deci benefică pentru ambele părți. Din păcate însă, în multe cazuri concurența nu este loială și nici extinderea în lanț nu se desfășoară pe criterii obiective. Ava-

lanșa de „furnizori” de pregătire profesională, acum și externi, uneori fără garanții de calitate pe această temă nu este în interesul actului de audit și nici a scopului pentru care ființează la noi instituția CAFR. Fără a fi acuzat de intenții de cenzurare a concurenței, eu consider că **o selecție** se impune pe această linie, cu exigența necesară, cu referire la firmele și lectorii atrași în această activitate - într-o expresie latină se afirmă un mare adevăr: *non multa sed multum*. În traducere: nu multe, ci mult sau în context: puțini „furnizori”, dar buni.

În concluzie, pot spune că plec de la această întâlnire cu auditorii, cu sentimentul că prezenta conferință internațională – în comparație cu cele precedente – apare cu un plus de calitate și maturitate, cu un plus de valoare, privind: **ORGANIZAREA, DESFĂȘURAREA ȘI ATITUDINEA** manifestată în relațiile cu alte organisme profesionale, interne și internaționale.

Mesajul auditorilor români la Conferința internațională a Camerei Auditorilor din Republica Cehă

Anul acesta Camera Auditorilor din Republica Cehă aniversează 15 ani de existență. Cu acest prilej, în perioada 12 – 13 iunie 2008 a fost organizată, la Praga, Conferința internațională cu tema **Noi provocări pentru profesia de audit**. La conferință au participat **Jan Robberecht** - Directoratul General Piața Internă și Servicii al Comisiei Europene, **Jaques Potdevin** - președintele FEE, **Stig Enevoldsen**, președintele EFRAG, **John Hegarty** - Banca Mondială, reprezentanți ai Ministerului Finanțelor, precum și ai altor instituții din Republica Cehă.

Prezent la eveniment, prof.univ.dr. **Horia Neamțu**, vicepreședinte al Camerei Auditorilor Financiari din România, a transmis participanților la Conferință un mesaj din partea auditorilor financiari din România:

„Domnule președinte, stimați membri ai Camerei Auditorilor din Republica Cehă, distinși invitați,

Îmi face o deosebită plăcere să adresez, în numele Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România, al președintelui acesteia, prof.univ.dr Ion Mihăilescu, precum și în numele meu personal, un salut călduros tuturor participanților la Conferința **Noi provocări în profesia de audit** și să vă felicit cu ocazia sărbătoririi a 15 ani de la înființarea Camerei Auditorilor din Republica Cehă

După cum bine cunoaștem cu toții, profesia de auditor este esențială în consolidarea arhitecturii financiare a unei economii de piață funcționale. În contextul preocupărilor pentru atingerea macrostabilității necesare integrării depline în structurile Uniunii Europene, raportările financiare credibile sunt cele care vor asigura baza dezvoltării parteneriatelor de afaceri cu operatorii tradiționali din țările membre ale UE.

În condițiile alinierii sistemului contabil din noile state membre ale Uniunii Europene la standardele recunoscute în plan internațional, auditul financiar devine o necesitate imperativă a garantării aplicării acestora.

Fluxul din ce în ce mai mare de capital și presiunile crescânde pentru o uniformitate în abordare a

regimurilor de reglementare și o uniformitate a structurilor de raportare financiară subliniază faptul că globalizarea continuă să fie o forță motrice puternică în economia internațională.

Într-un studiu efectuat de Fondul Monetar Internațional în anul 2000 (revizuit în 2002) se arată că globalizarea economică este un proces istoric, rezultat al inovației umane și al progresului tehnologic. Ea se referă la integrarea crescândă a economiilor din întreaga lume, în special prin intermediul comerțului și al fluxurilor financiare. Termenul se referă, de asemenea, uneori la migrarea oamenilor, a forței de muncă și a cunoștințelor dincolo de granițele trasate la nivel internațional.

Globalizarea oferă oportunități majore pentru dezvoltarea la nivel mondial, dar nu asigură un progres uniform. Unele țări se integrează în economia globală mai repede decât altele. Acele țări care s-au putut integra mai rapid cunosc o dezvoltare mai rapidă și o scădere a sărăciei. Și, odată cu creșterea standardelor de viață, crește posibilitatea progresului în ceea ce privește aspectele democratice și economice din țările respective.

Totuși, globalizarea nu are doar aspecte pozitive. Crizele de pe piețele în curs de dezvoltare din anii 1990 au demonstrat destul de evident că globalizarea

nu vine fără riscuri – riscuri ce izvorăsc din mișcările volatile de capital și riscuri de degradare economică, socială și a mediului înconjurător create de sărăcie. Însă acesta nu este un motiv pentru a ne mișca în direcție opusă, ci este un motiv pentru toți cei preocupați de lumea în care trăim să adoptăm acele politici care asigură construirea unor economii mai puternice și a unui sistem financiar mondial mai puternic care să producă o creștere mai rapidă și care să contribuie la reducerea sărăciei.

În România, Camera Auditorilor Financieri (CAFR) a fost înființată în anul 1999, ca una dintre condițiile acordului de împrumut de ajustare structurală PAL I cu Banca Mondială, deoarece s-a considerat, la acel moment, că existau o serie de disfuncționalități pe linia raportării financiare din România.

Baza de acțiune a Camerei o constituie membrii săi. Menținerea unui echilibru între cererea și oferta de servicii de audit a constituit preocuparea centrală a Consiliului CAFR până de curând, ca mecanism de menținere a unui control asupra calității serviciilor oferite. Pe măsură ce experiența inspectorilor CAFR a crescut, acest obiectiv strategic și-a mai pierdut din importanță, Camera Auditorilor Financieri din România urmărind în mod deosebit creșterea calității serviciilor oferite, indiferent de numărul membrilor, atâta vreme cât aceștia dovedesc că îndeplinesc condițiile de pregătire profesionale solicitate.

Cererea de audit este reprezentată în principal de societățile comerciale obligate prin efectul legii să prezinte situații financiare auditate, fie că acestea sunt întocmite conform standardelor internaționale de contabilitate, fie - celor naționale.

Cât privește obiectivele de viitor, Camera caută să consolideze și să promoveze profesia de audit în România, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, prin aderarea la organizații europene și internaționale. În mod consecvent, Camera dorește să-și asume un rol activ în acțiunile întreprinse de aceste instituții.

Din punct de vedere al controlului calității în activitatea de audit financiar, Camera a pus încă de la început accent pe această activitate și a continuat în permanență să își îmbunătățească sistemul de asigurare al calității, în conformitate cu cerințele SMOI, ISQC1, ISA 220, Directiva 43/2006 a CE privind auditul statutar al conturilor anuale, alte reglementări relevante din domeniu.

Actualmente, putem semnala ca îmbunătățiri semnificative trecerea, din 2006, la un control mai detaliat, cu obiective de control specifice pe categorii de activități, acordarea de sancțiuni auditorilor care nu au respectat standardele de documentare a angajamentelor de audit, chemarea lor la cursuri suplimentare de pregătire, cerința de a-ți pune documentația la punct conform recomandărilor, urmată, evident, de un nou control la o dată prestabilită.

Mai mult decât atât, eforturile pe care organizațiile noastre profesionale le fac în această perioadă pentru a alinia legislația specifică în domeniul auditului la cerințele Directivei 43/2006 a CE privind auditul statutar sunt lăudabile. Trebuie apreciate, de asemenea, eforturile întreprinse de organizațiile profesionale pentru asigurarea unei calități corespunzătoare a auditului financiar, fiind remarcabile progresele pe care organizația dvs. le realizează în ceea ce privește pregătirea și perfecționarea profesională a membrilor săi, a celor care aspiră la obținerea statutului de auditor, precum și pentru îmbunătățirea comunicării cu membrii și cu publicul.

Mai mult decât atât, rigurozitatea de la examenele de admitere în profesie nu poate fi privită decât ca un punct pozitiv, dar care obligă toți membrii, mai vechi sau mai noi, de a se perfecționa, de a deveni tot mai buni, pentru a fi percepuți ca având un comportament ireproșabil nu doar față de clienții lor, dar și față de toți beneficiarii rapoartelor publicate sub numele lor.

În încheiere, aș dori să subliniez încă odată dorința noastră de colaborare și cooperare, atât la nivelul celor două organisme profesionale, cât și în cadrul grupurilor de lucru constituite în domeniu la nivelul Uniunii Europene, identificând problemele comune cu care se confruntă profesiile din cele două țări și încercând să găsim soluții comune la acestea. Este adevărat că România are o experiență mai mică în ceea ce privește activitatea în aceste grupuri și tocmai de aceea dorim să învățăm de la cei care au o experiență mai îndelungată, așa cum este și cazul organizației profesionale din țara dumneavoastră.

Vă mulțumesc pentru atenție și dați-mi voie să urez încă odată în numele Consiliului Camerei Auditorilor Financieri din România, al președintelui acesteia, prof.univ.dr. Ion Mihăilescu, precum și în numele meu personal, mult succes profesiei de auditor din Republica Cehă.”